

Приморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXVII • БРОЈ 438.

БУДВА, 31. МАЈА 1999. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 4 ДИНАРА

МАСЛИНОВЕ ГРАНЧИЦЕ

Овај рат још увек је лудорија првој реда, ни краткотрајна, ни тролазна. Више од најљубија хобија мочао би нас сматрају досада горких година. Овај рат све мање има смисла и његове приспалице ће на крају као нусидрујући своје борбе моћи да беру црвене булке широм порушене земље. (И у овом случају црно ће одијешти побједу над црвеним!)

Ако ова пошастаја још неко вријеме, пошастајемо земља без наре на скори отпоравак и повратак у мир и нормалан живот. Ту сумњу треба рећи без оклијевања и свако ко је не каже у лицу истага варалица пре свом народом и историјом. Жртвовани народ разумије се да нема никакве лојице, лојика шакве полицијске је и онако сувишина и нема јој мјесца.

Извесни земљу из мрака прије зоре њеној судњој дана, један је од великих империјала и задатака који смоје пре садашњим руководством, стасији је од даљег разарања и постизаја. Иначе ће, у сразмјерно црвеној боји булки и црнила будућност, и даље најчешћи трбови и најтешћи прајова и села Јеленаће духови. Сеанс је до ње већ постала мрачна да би се и велики љубимци стваријских хорди морали замислити, свеједно што шакви призори за њих нијесу ништа ново. Било бы најбоље када би ши креатори добрим дијелом већ изједињиваној новој свјетској поретка и њихове шакице немилице нестапале у енглеској или некој другој мали, а нас осипавали на мир. Али, пошто се то, очигледно, неће десити, треба прихватити понуду и пронаћи излаз.

У овом пренутку што је шежак, сложен и, рекло би се, нерјешив проблем. Међутим, постоеје проблеми наре, неки љомаци који већ функционишу као резултат разумне мисли црногорске предсједника да се бомбама мир не може вратити у наше поднебље. Ситуација све више иде на руку том Букановићевом мисионарском устанку, а не најатријостском узмаку. Разумљиво, ношење маслинових гранчица мира може само побољшати, а не поћорнати смањење. Тешти родољуби и противници мирољубиве Букановиће политичке имају, у ствари, анахрон однос према родољубљу. Свако која боли љеђаша домовине у сликама рушевина и смрти, између два лица једне истине, приклониће се мудрости и доброши његове политичке. Опредијелиће се за мир! Рат је оружје презира и мржње која је не само фриволност неће најовјештава, одаје изотаченост. Ратују смо данас осипали вјерни још ми, вјерујући да на штај начин служимо отаџбини (или боту!) и да шаквим жртвовавањем купујемо властито спасење.

У свом данашњем облику рат је изгубио свој романтичарски смисао вишештава. Више нема тих особина. Та наша „врлина“ донијеће нам пропаст у овом неравнотравном двобоју. „Па шта није важно, час је мамуза да идем напријед. Да, али шта ако ме час је мамуза када стијнем? Шта онда? Може ли час је ново намјестити одсјечену ноћу? Не. Или руку? Не. Час је, дакле, није вјешта у хирургији“, шако је завршио Фалстафов катахизам у Шекспиром „Хенрих IV“. Час је ћесло на трубу - али се брани и ријечју. Кодекс због којег су и у овом рату пале много бројне недужне жртве је лудило вјеровања да се вишештава доказује само шишарљем или мачем.

Оно се доказује и ријечју. Затправо би се мотло рећи - оним маслиновим гранчицама којима се одвајкају, умјесто ратом, пријеђавају рјешавању снјорова. Вишештава је и у маслиновим гранчицама само ако оне доносе мир и његову прајност. Маслинове гранчице су оружје црногорске предсједника проплив рата.

Бошко БОГЕТИЋ

НА КРАЈУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ



Још само неколико дана, па ће школско звонче огласити крај школске године, крај године чија су по следња два и по мјесеца обилежила бомбардовања, страх, патња, људске жртве и материјална разарања у нашој земљи, и нада да ће све то ускоро престати, да ће дјеца поново моћи да живе и уче у миру. Нада да се неће поновити година која је, додуше, завршена нормално. С том надом и између дјеца и ученици ће почетком јуна узети ћачке књижице, оставити школске торбе и кренути на распуст.

У ОВОМ БРОЈУ

• ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ ФИЛИП ВУЈАНОВИЋ НА САСТАНКУ СА ПРЕДСЈЕДНИЦИМА ТУРИСТИЧКИХ ОПШТИНА И ДИРЕКТОРИМА ТУРИСТИЧКИХ ПРЕДУЗЕЋА

НИЈЕ, ИПАК, СВЕ ИЗГУБЉЕНО

(Стране 2. и 3)

• ЈАДРАНСКИ САЈАМ ОДЛОЖИО СВЕ ПРИРЕДБЕ ЗА АПРИЛ И МАЈ

ЧЕКАЈУЋИ БОЉА ВРЕМЕНА

(Страна 4)

• КООРДИНАЦИОНИ ОДБОР ЗА ПРИПРЕМУ И ПРАЋЕЊЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

ПРЕСЈЕЧЕНИ АМБИЦИОЗНИ ПЛНОВИ

(Страна 5)

• МИОДРАГ ВУКОВИЋ НА ТРИБИНИ СТУДЕНТА ПРАВНИХ ФАКУЛТЕТА У БУДВИ

ЦРНА ГОРА ДЕМОКРАТСКИ СТАСАЛА

(Страна 6)

• ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“: СРЂА ПОПОВИЋ, ДИРЕКТОР СРЕДЊЕ ШКОЛЕ „ДАНИЛО КИШ“

РАЗУМИЈЕВАЊЕ И ОДГОВОРНОСТ

(Страна 9)

• ЕРИХ КОШ:

УЗГРЕДНЕ ЗАБИЉЕШКЕ

(Страна 13)

ТУРИЗАМ

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ ФИЛИП ВУЈАНОВИЋ НА САСТАНКУ СА ПРЕДСЈЕДНИЦИМА

- Туризам ће се брзо оправити, али онога дана када не буде рата ни код нас ни у окружењу
- Припрема сезоне сведена на завршетак започетих послова који не трпе одлагање
- Не заборавити одржавање јавних површина и плажа јер нас обилазе иностране ТВ куће и ти снимци иду у свијет
- Туристичку привреду треба припремити за приватизацију послије престанка НАТО агресије

Министарство туризма је 5. маја организовало у Будви састанак предсједника туристичких општина и представника туристичке привреде Црне Горе посвећен актуелној ситуацији у туризму. У раду овог скупа учествовао је и предсједник Владе Републике Црне Горе Филип Вујановић, а уводно излагаште поднило је министар туризма у Влади РЦГ Владимир Митровић.

- Рат у Југославији траје више од 40 дана. Ако се томе дода и вријеме које је претходило рату, преговори, па хоће-неће успјети, уобичајена нервоза, ултиматуми, онда се практично налазимо у за туризам нерјешивој енigmам готово од Нове године, а можда и дуже. Туризам је привредна грана која је, за разлику од других, у стању да истраги све економске потресе па је као таква биљежила у свијету само успјехе у последњих 30 година. Наравно, није у Црној Гори јер туризам не трип ратове ни када се воде у окружењу, а камо ли онда када се воде на сопственом тлу. Данас је, нажалост, и то вријеме и може се слободно рећи да се прилог туризму по први пут налази у готово безизлазној ситуацији. Рат још увијек траје, чак се интензивирају дејства. Прогнозе се из дана у дан мијењају, али ако се само узму у обзир оне које дају Кофи Анан, Клинтон и Черно-

мирдин, онда се решење скуба не назире скоро. Ми смо закорачили у мај, дакле у предсезону. Отказани су сви инострани аранжmani, добром дијелом и домаћи, а познато је да је прилог туризму, барем када је хотелска индустрија у питању, туризам који се остварује углавном на бази организованих путовања - рекао је министар Митровић истичући да ако се дођа и чињенице да је жељезничка пруга на неколико мјеста порушена, да је аеродром у Подгорици дијелом разрушен, да су mostovi са Србијом одакле смо имали највише туриста порушени, онда нам се у туризму заиста лоше пише ове године.

По ријечима Митровића мора се реално сагледати ситуација и истини погледати у очи, без обзира колико она била тешка. Да буде још и горе ово нам се све догађа у години која је пуно обећавала, нарочито на иностраном туристичком тржишту. Обраћено је ино тржиште, посјећено пуно туристичких берзи, сачињено више квалитетних уговора за тзв. рана тржишта, а у припреми је било више уговора за тзв. касна тржишта. Изашле су брошуре, уговорени авио капацитети, година проглашена за годину квалитета у туризму, отворен Дебели бријег, укинуте визе... И, како је рекао Митровић, као на-

НИЈЕ, ИПАК, СВЕ

града свега тога рат који је практично све анулирао.

- Ту смо где смо и морамо тражити излаз, јер морамо спашавати туристичку индустрију Црне Горе која је окосница њенога развоја. Туризам је приоритетна привредна грана Црне Горе, а вриједност туристичке привреде цијени се на преко 1,5 милијаду ДЕМ. Туризам је заиста рана која ће се врло брзо оправити, али онога дана када будемо могли рећи рата нема ни код нас ни у окружењу - рекао је министар Митровић напомињући да је министарство туризма свјесно свих ових околности и чињеница званично одржало два састанка са представницима туристичке привреде Црне Горе на којима је анализирано стање у туризму у новонасталим условима и закључено да је туризам за ову годину изгубљен и када је у питању инострани и домаћи туристички промет.

На тим састанцима је договорено да се сачине тзв. мини програми припреме сезоне који ће подразумијевати довршетак започетих радова који не трпе одлагање (поправке кровова, на пример) и да се приступи конзервирању објеката како би се ставили у функцију када то буде неопходно и да се приступи изради санацијских програма - програма преживљавања који ће бити максимално ригорозни, као и програма штедње у људству и материјалу који су ороочени. На бази тих програма министарства туризма и финансија ће предложити Влади одговарајући програм мјера на усвајање.

- „Морско добро“, општине, туристичка предузећа и други, морају свако из свог домена дати пуни допринос да се, ипак, поведе рачуна о јавним површинама, плажама, чистоћи, изгледу туристичког мјеста, јер нас сва-

коднено обилазе иностране ТВ куће, снимају и то иде у свијет, а идућа година није далеко, она је на прагу. Ако буде среће убрзо ће нас посећивати заинтересовани за идућу годину, па од тога када буде њихова импресија зависиће и број лежаја и хотелске цијене - рекао је у уводном излагању министар туризма у Влади РЦГ Владимира Митровића.

Предсједник општине Бу-

дине смо планирали приходе од 85 милиона динара, а питање је хоћемо ли оставити и 20 одсто од тога. Не могу се очекивати приходи од пореза, такси... и пред нама је изузетно тешка година која се не може поредити ни са једном послијератном.

Генерални директор ХТП „Будванскa ривијера“ Иво Арменко је говорио о положају овог и осталих тури-

ка да буду могли, када дође до преокрета.

- У превазилажењу садашњег неповољног стања очекујемо помоћ Владе путем кредита или фидуције, преиспитајемо политику закупа, а приступићемо и продажи објекта на нашој периферији који су пословали с губитком.

Послије више дискусија директора туристичких предузећа и предсједника



Подсјека штурмашкој привреди: Филип Вујановић

два Раде Греговић је истакао да данас говоримо о туризму, али да су у сличној ситуацији и све остale привредне гране на овом подручју и општине у једини.

- Питање је за све општине како финансирали управу, јавна предузећа, како обезбједите преживљавање. Општина Будва је, на пример прошле године у буџету планирала приходе од 40 милиона, а оставила 65 милиона динара. Ове го-

стичко-угоститељских предузећа јер су сва мање-више у сличном положају и са усаглашеним погледима о превазилажењу тешкоћа.

- Радимо у ненормалним условима и питање је како одржимо материјалну базу, како преживјети, при чему се не мисли само на социјалу, него и на очување привредне функције. Јер, нема ригидности у свијету према Црној Гори и политици коју води и туристи ће прво доћи у Црну Гору рекао је Иво Арменко истичући да се не зна када ће све ово престати, али да, ипак, није све изгубљено. - Основно је да се сачува материјална база, да не пропадне, да се сачине и реализују мини-планови инвестиционих активности. Неопходна је редукција радне снаге и максимална штедња, а запослени у туризму дијелиће судбину свих осталих радника.

Туристичка предузећа се, по ријечима Арменка, суспријеју с великим трошковима ПТТ, струје, воде и осталих комуналних које не могу да плате у ситуацији када хотели не раде.

- Наша јавна предузећа су утврдила цијене по узору на развијене европске земље, а како то примијенити у наšim условима, како да и то све платимо када радимо са 10-15% коришћења капацитета - упитао се Арменко и апеловао на постизање споразума са општинама и јавним предузећима како се не би блокирали жиро-ратуни хотелско-туристичким предузећима, већ да се предизвијају и препрограмирају њихове обавезе, да плате

општине учесницама овог скупа се обратио предсједник Владе РЦГ Филип Вујановић који је на почетку подсјетио на улогу коју је туризам имао у Црној Гори у најбољим годинама и резултат које је остварио у прошлој години. У економској политици коју је по први пут Црна Гора самостално донијела било је планирано повећање туристичког промета, за 8 одсто, девизни приход од 30 милиона долара и повећање иностраног туристичког промета од 20 одсто. Све је било добро и реално испланирано, све је ишло у прилог оптимистичким очекивањима, а то су наговјештавале и активности републичке владе. Отворен је гранични прелаз Дебели бријег, укинуте су визе за туристе, а Црна Гора се квалитетно представила на подручју бивше СФРЈ и у инострanstvu, аерофлот је била у функцији туризма, било је припремљено увођење авио линије између Црне Горе и САД... а све планове у туризму и у другим областима привреде зауставили су или значајно успорили напади НАТО алијансе. Износи ове податке премијер Вујановић се запитао шта је перспектива ове туристичке године и рекао да је она сигурно немогућност онога што смо економском политиком предвидјели.

- Треба да процјенијемо да ли је све изгубљено или да не смијемо катастрофично да посматрамо ову годину него да у могућим шансама најемо максимум да сачувамо дно туристичке године за коју реално мислим да

АКЦЕНТИ

У садашњој ситуацији је неопходан већи степен толеранције у међусобним постражавајима, да једни друге разумијемо, јер свако свакоме дuguje и не треба због тога да једни другима отежавамо положај, да једни друге искључујемо итд. (Зоран Јанковић, предсједник Општине Улцињ)

Тешка је ситуација у којој су се нашли и туристичка предузећа, али и трговина и превозници, а не може се очекивати ни реализација буџетских прихода. Овај период треба искористити за едукацију, усавршавање кадрова, а под претпоставком да се ово стање што прије заврши треба преиспитати политику цијена и прилагодити је тржишту. (Драган Јанковић, предсједник Општине Херцег-Нови)

У Улцињу је 40.000 избеглица, добили смо, ето, гости од којих немамо прихода, него само издатке због њих. То захтијева нашу повећану активност и у том циљу смо предузели неке интервентне мјере на уређењу града. У

овој ситуацији је потребна редукција свих програма и планова. Улцињ је у првом кварталу ове године оставио смао 15 одсто планираних буџетских прихода. Једино што задовољава то је што смо одржали мир. (Скендер Хода, предсједник Општине Улцињ)

Кад се ово прође биће нам теке него послије земљотреса прије двадесет година. Тада смо туристе дочекали у обновљеном или новим хотелима, а сада нам преостаје да се надамо да ће нам хотели остати читави послије бомбардовања. Овај период треба искористити да један број наших кадрова пошаљемо у иностранство на рад и усавршавање у чemu ће нам помоћи наши пословни партнери. Тако бисмо послије свега туристе дочекали с новим кадровима. (Бранко-Дики Кажанегра)

Пуно смо урадили на при-

предузећа за управљање морским добрим Црне Горе)

У туризму нам није никад теке било од рата до данас, али не слажем се са оценама да је све изгубљено. У тешком положају су хотелијери, али и туристичке агенције чија је улога веома битна. Оне тешко преживљавају ову ситуацију и зато им треба помоћи. Треба, такође, да се преиспита стратегија развоја туризма у Црној Гори. (Душан Лијешевић, директор ЈАТД „Монтенегроекспрес“)

Два авиона које смо послије почетка НАТО агресије пребацили из Подгорице у Грчку нисмо успјели да упослимо, па смо их послије мјесец и по дана пребацили у Италију. Имамо најаве да ће један авион бити упушен у унутрашњем саобраћају у Италији, а други ће бити спреман да се одмах укључи за потребе црногорског туризма чим се за то укаже потреба. (Зоран Ђуришић, директор „Монтенегроерлајнза“)

Период који је пред нама треба искористити да се пресаберемо, да видимо што треба да се ради, што је то будући, прави туризам, туризам који је збир више малих технологија. Треба, такође, посветити пажњу контроли бактериолошке исправности воде и канализационих испуста. (Рајко Миховић, директор Јавног

акценти

ТУРИЗАМ

ТУРИСТИЧКИХ ОПШТИНА И ДИРЕКТОРИМА ТУРИСТИЧКИХ ПРЕДУЗЕЋА

ИЗГУБЉЕНО

има шансе да је сачувамо. Дакле, приклонио бих се овој оптимистичкој варијанти вјерујући да апсолутно за једно кратко вријеме НАТО напад мора да се прекине, да мора да се коначно приђе дипломатском рјешењу косовске кризе и да она мора дефинитивно да се ријеши - рекао је предсједник Вујановић прогнозирајући са пуном извјесношћу да ће господари рата и мира коначно обуставити НАТО напад који су дојијели један пакао Југославији и да ће ићи у ону пројекцију коју је Црна Гора увијек и само предлагала, а то је дипломатско рјешење косовске кризе. - Тиме, прије свега, мислим да гospодari rata i mira u Beogradu moraju da znaju da je ovo naša zemlja, da su ovo naši ljudi, da mora da se sачuva naša imovina, naša pravreda i живот svih nas, jer je to ono što je najvrednije. Prema tome, mислим da će ti gospodari rata i mira u Beogradu koначno скватити da ovo mora da se прекине i prekidom nam omogućiti da idemo naprijed u svemu pa i u turizmu.

Иако су отказани сви инострани аранжmani и велики број домаћih, премијер Вујановић je изразио ујвјерење да ipak постоje реалne шанse da se некi od њih обновe, посебno na prostoru države bivše Југославијe i da se tako, чак, добијe i mogućnost nekog deviznog prihoda. Tu se прије свега мисли на Босну и Херцеговину, посебно Републику Српску, где се Црна Гора kvalitetno представила, затim Македонију која ће консолидацијом која се очекује на Косово имати проходност prema Црноj Гори, и Словенију, mada sa mađom izvješnoscij. Gosti iz Slovениje су bili prošle godine, donijeli kvalitetne utiske iz Црне Горе, што је подстакло словеначку привреду da не посредno ili преко banaka ulaze u crnogorsku privredu.

- Tu shansu treba iskoristiti i treba se maksimalno boriti za našeg domaćeg gosta. Bez obzira na sva ova razaraњa i putnu инфраструктуру siguran sam da će naši domaći gosti imati расположење da budu na Crnogorskem primorju, i upotite u Crnoj Goru, i da u ovim условима који су један пакao прonađu начин ukupne relaksacije na ovom prostoru, gdje ћe, izvjesno, biti gosti koji su uviјek do sada bili zahvalni - istakao je predsjednik Vujanović.

У овом тренутку, по ријечима предсједника Владе, пројекција Владе и туристичke привреде je da сачува нашe хотелске капаците. То је примарна обавезa koja podrazumejava maksimalni angajman i poslovodstva i radnika u preduzećima i da se отклоне све one dileme oko radne i vojne obaveze i svoga onoga što угрожava пројekciju сачuvanja суштине привреде.

- Mi nismo uveli radnu obavezu da bi opstupirali Bojsku ili spriječili одбранu zemlje. Uveli smo je da bi сачували привредno jezgro, da bi сачували naše objekte i da bi omogućili da država i lokalna samouprava funkcionisu. Prema tome, ako vi osjećate ovaј nedostatak razumijevanja односа radne i vojne obaveze u ovoj mjeri i intenzitetu, onda morate da razumijete u kojoj je mjeri osjećaj na preduzeća koja u ovom времену moraju da radе svo-

јим punim kapacitetom - комбинat алуминијума, термоелектрана, рудник угљa i свa она предuzeća za koja smo се ми борили да Воjska разумije њихovu kadrsku potrebu, ne само razumiјevajući потребu привреде Црне Горе i грађanstva Црне Горе, него i потребе Bojske. Jep, aко ne radi javna preduzeća, uko лико ne функционise država, општина, onda je to nesumnivo faktor vrlo visokog угрожавања одбрамбene способности države - рекао је Filip Vujanović predlagajući direktorima turističkih preduzeća da imaju puno razumiјevanje, budući da je više Bojske da je na ovom prostoru mali odziv, i da pojačanom ambičijom idu ka tome da se vratiti onaj broj radnika i ljudi iz poslovodstva da bi se обезбиједilo ono što je neophodnost strategije очuvanja objekata i kapaciteta i za ovu, a za naредnu сезону посебno.

Predsjednik crnogorske vlade je očijenio da je dobro što je na nivoj ministarstva turizma i хотелских предuzeća договорено da se један dio objekata za koji je процијено da neće biti u funkciji konzervira i time omogućiti da se pripremi za naредnu туристичku сезону, da se они радovi koji su отпочeli i налазе се у фази завршетка i заврше. Врло значајно је, по његовим ријечима, да се u свим туристичким предuzeћима направе санациони програми, da се они vrlo realno postave, како bi u naредnim годинамa ишли за једним snажnjim zamahom. Dobre је da se све то radi u

четка прављења стратегије izlaska из ове ситуације i морају своје капаците максималno да усмјере на помоћ хотелској i upotite туристичkoj привредi. Mora se razmisljati kako turističku привредu pripremiti za приватизацију poslije prestanka НАТО агресијe i u tome naći dodatni kapital za investicije u туристичkoj привредi, a, po riječima predsjednika Vujanovića, они капацiteti који су се по principu fiducijske svojine prenijeli na Владу iki ћe na međunarodni tender vrlo brzo poslije НАТО напада. Пројекцијa је da ћe Црна Гora користeti једну potpunu информацијu o њој vrlo brzo poslije tog perioda biti interesantna za inostrane investitorе.

- Vidjećemo kojim ћe to modelom приватизацијe iki, da li цијelo предuzeće ili појedini хотели што је вјерovatno реалнијe, или је nesumnivo da је узак инострanih kapitala нешto што ћe за туристичku привредu значiti праваč na koji se она mora osloniti - рекао је predsjednik Vladje upućujući i ministarstvo turizma i direktore turističkih предuzeća na pješčenje da dodatni kapital potraže u приватизацијi. - Што се тиче помоћи Владе ona neće izostati ali kao што је ситуацијa u општинским buzetima tako ћe i republički budeti imati значајne redukcije i sasvim je izvjesno da сe, bez ikakvog rizika loše прогнозe, on neće ostvariti u planiranom iznosu.

Mora se realno процијениti kolika је штeta turističkih preduzeća na

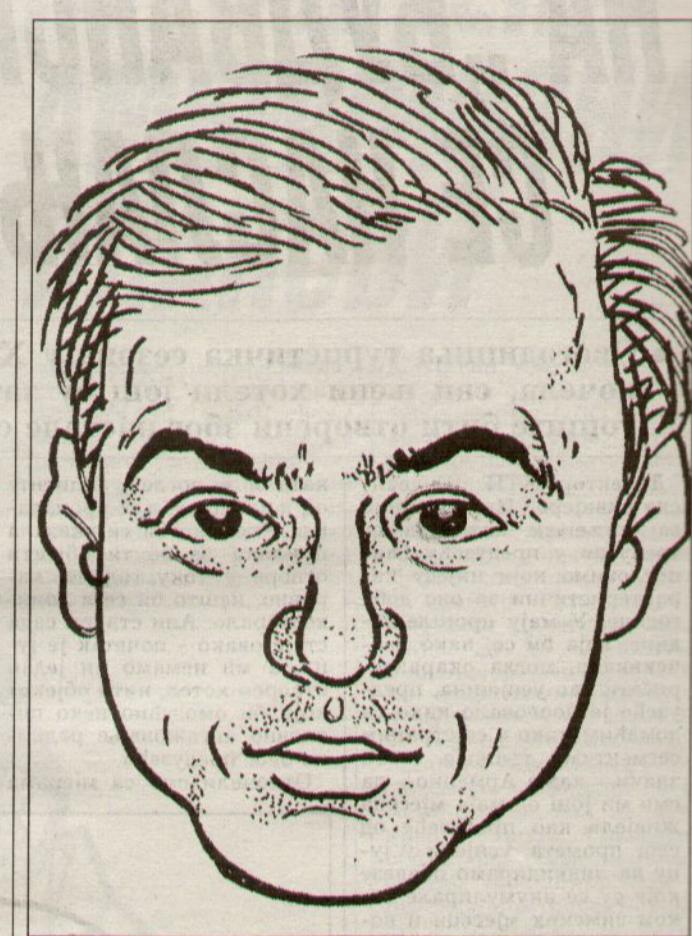
штетa crnogorske privrede naknadu u maksimalno mogućoj mjeri. To nije nešto што је прогноза, то је нешto sasvim realno i што је уkalculisano u помоћ Европске унијe kroz учешћe Црне Горе u подјeli naknade koju је Европска унијa utvrdila prema Македoniji, Албанијi i Црноj Горi u iznosu od 500 miliona maraka. Tu se mora traziti procenat учешћa Црне Горе u sanaciji i њенog buzeta i naknade za расељena лица, па је vrlo важно da туристичka предuzeća snađiju благovremeno i kvalitetno ministarstvo turizma realnim, vrlo prverljivim podacima, kako bi Влада izashla pred Европску унијu i za tu štetu dobila naknadu - рекао је премијер Vujanović ističući da је uvjeren da јe rečalna shansa za помоћ crnogorskog turizma i привредi uopšte i da јe ne smijemo izgubiti. - Primarna obaveza привреде је da процијени што је штeta i u привредi i u dijelu gubitka tržista i u dijelu onoga што је snađujevaњe sировinama i repromaterijalom jer сe ono sada значајno redudira u odnosu na prostor Srbije, a u tourističkoj привредi u dijelu gubitka od inostranog i домаћeg turizma sa krajev realnim показateljima који ћe довести Европску унијu u situaciju da nam tu fakturu u mogućoj mjeri i naknadi.

Po riječima predsjednika Vujanovića nije samo Црна Гora простор који ћe izgubiti u turizmu zbor НАТО нападa. Izgubije i Grčka, zemlje читавe regije, već је то zvanično izjavila i Чешка, ali mora сe naći начин da Црна Гora koja je nesumnivo најviše izgubila НАТО нападимa ту своју fakturu благovremeno i u prioritetu kvalitetno prezentira, a da onog што је помоћ Европске унијe potraži износ који ћe biti основа za помоћ нашој tourističkoj привредi. To mora da буде u okviru strateških pravaца којe je planirala touristicka privreda једan od најзначајнијih, poslovodstva touristickih preduzeća i општине kroz kontakti oko onog што је зајedничko, i ministarstvo turizma треба да направе шto прије једну projekciju sancije штете koja je nastala zbor НАТО нападa i redukcije ove sezone koja je već evidentna.

Predsjednik Vladje Црне Горе Filip Vujanović је na kraju svog izlaganja obećao подршку tourističkoj привредi, očijenio da је овај састанак свимa зајedno bio koristan i izrazio uvjerenje da ћe Ministarstvo turizma i Влада u цјелини nastaviti aktivnosti da спријечiti што је с пријечити може.

Zakључujući састанак predsjednika touristickih општина i direktora touristickih preduzeća ministar turizma u Влади Црне Горе Vladimir Mirović je istakao da је bilo puno korisnih diskusija i predloga којe ћe Ministarstvo turizma morati koristiti prijekom predlaganja odgovaračih mjeru republičkoj владi. Cigurno јe da ћe, rekao јe ministar Mirović, имati i rezervnu varijantu za touristicku привреду onoga dana kada rat буде prestao.

B.M. STANIŠIĆ



Филип Vujanović

ИНВЕСТИЦИЈЕ БЕЗ ЗАСТОЈА

- Opredijeliли smo сe i za neke aktivnosti u rekonstrukciji objekata XTP „Budvanska rivijera“ i ta dinamika se uprkos нападу НАТО алијансе nije usporila. Već је pri kraju proširene i adaptacije Vile 118 u „Svetom Stefanu“, koja је doveđena 90 odsto do завршетka, i Vile 300 u Milocheru, која је 70 odsto doveđena do завршетka. Značajno se ušlo u izgradnju zaobilaznice Milocher-Sveti Stefan koju ћe Влада pomoli i којa ћe значајno relaksirati saobraćajnicu koju сада имамо и учинiti за elitni turizam тaj prostor mnogo привлачнијим - rekao је премијер Vujanović ističući da tokom маја треба

да се одabere i idejni projekt mosta Verige. - Mislim da ћemo istražati u нашем programu da most, као izuzetno значајan инфраструктурни objekat за Приморje u цјелини, почнемо da градимо већ ове године. Dakle, dobili ili ne кредитno podršku od Valtorba, od стране države i banaka Њемачке, izvjesno је da ћemo са tim projektom krenuti tokom ove godine по dinamici којa је realna, а то је да за dviye do dviye i po godine буде завршena izgradnja tog mosta.

Predsjednik Vladje je iznio svoje убеђenje da ћe сe i izgradnja puta Херцег Нови - Требиње одvijati po planiroanu dinamici.

„ГОДИНА КВАЛИТЕТА“ ПОД ЗНАКОМ ПИТАЊА

- Ovu smo godinu ne bez razloga na predlog Ministarstva turizma odredili kao godinu kvaliteta u turizmu.

Xtjeli smo da stvorimo jedan zdravi ambijent u komе ћe kroz један takmicarski дух touristicka privreda i touristicki poslenici uopšte biti u priredi da pokazuju ono што је њihov naјveći kvalitet i za to добију

priznaњe - rekao је predsjednik Vladje i naglasio da treba razmislitи da ли је ovo sada više godina koja треба da буде godina kvaliteta u turizmu, или да је nešumivo da је то bio jedan ambiciozno postavljeni projekt који је треба da буде значајan doprinos једnoj kvalitetnoj godini turizma koju smo очekivali.

ВЛАДА И ДАЉЕ ПОМАЖЕ

- U svim ovim godinama sancija mi smo nepochredno помогли touristicku привреду са 9.800.000 DEM i 5.700.000 USD, у прошloj godini са 5.000.000 DEM za хотеле на Приморje и 1.000.000 DEM za хотеле u planinskom dijelu. Našli smo једan mehanizam којi јe novoљnost za touristicku привреду, a то је da dospejte dugove ne враћaju nego da kroz fiducijski prenos dio svojih objekata prenose Влада. Međutim, очigledno је iz onoga што свi znamo da је то sada nemoguћe i da је се taj вид помоћi подsticaja turizmu morati naставiti. Vidijećemo u kom obimu јer mislim da ga moramo krajnje realno postaviti razumijevajući i problemi koje ћe imati ekonomski interes da ih доведу. - Очekivali smo da tim давњимa помоћi turizmu којa је iznужena због санкцијa u kojima smo живјeli ове godine завршили. Mislimo sam da ћe иноstrani kapital kroz investicije и ono што је бити ponuda наших preduzeća biti dovoljno da touristicka привреда постигне onaj nivo koji smo planiiali. Međutim, очigledno је iz onoga што свi znamo da је то sada nemoguћe i da је се taj вид помоћi подsticaja turizmu morati naставiti. Vidijećemo u kom obimu јer mislim da ga moramo krajnje realno postaviti razumijevajući i problemi koje ћe imati i буџет Црне Горе.

НЕ СМИЈЕМО СТАТИ

- Obimne i zapажene propagandne aktivnosti којe smo водили tokom zime nisu propale, створен је имаџ crnogorskog turizma i mi сада не smijemo stati, već је основно da видимо где da усмјеримо наше даље активности - rekao је direktor Turističke organizacije Црне Горе Veliško Zolak navedeći da треба računati i na tržištu Slovensije, Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, a ne треба potičeći ni domaće tržište. - Treba računati i na mirovne snahe којe ћe doći na Kosovo, то су visokoplatisne muztjerije којe ћe povremeno dolaziti i na more, na odmor, vikend, provod. To је dio tržišta којi nismo želeli, ali, ipak, na њega треба računati. Problem Kosova ћe сада biti deфинитивno riješen што ћe za turizam biti povremeno, јer су сва dosadašnja rješenja bila djelimična i nesigurna, због чегa су се уstezali i turopoperatori, и превoznici i turisti.

Сарадњи са Владом, да Министarstvo turizma координira све te aktivnosti, a da се resorна ministarstva uključuju u onoj mjeri u kojoj су њихovi проблемi ak-tuelni.

- Nesumnivo је da је veoma aktuelan problem односа touristickih preduzeća sa javnim preduzećima. Sva resorna ministarstva, прије свега привреде, a onda pomorstva i saobraćaja i druga ministarstva, треба da се uključe zajedno sa javnim preduzećima da nađu modus da se taj problem riješi.

Naravno, i uz razumijevanje њihovih potreba. Moramo i са једне i са друге стране ствари krajevje realno postaviti na начин да се nađe rješenje којe је u zaјedничkom interesu - rekao је pre-miјer Vujanović podržavajući predlog da се ovde uključe i direktori fondova u ovom trenutku mogu da помогну, a moraјu da помогну максималno. - Fondovi su vlasnici, они moraјu da se postoji obaveza da radе све uključe od samog po-

ТУРИЗАМ

НА „БУДВАНСКУ РИВИЈЕРУ“ СЕ НАСЛАЊА ЦИО ГРАД

- Овогодишња туристичка сезона у ХТП „Будванска ривијера“ још није започела, сви њени хотели још су затворени неизвјесно је када и да ли ће уопште бити отворени због настале ситуације у земљи.

Директор ХТП „Будванска ривијера“ Иво Арменко са жаљењем каже да се тренутно у предузећу баве пословима који нијесу карактеристични за ово доба године. У мају прошле године, која би се, иако неочекивано, могла окarakterisati као успешна, предузеће је пословало како са домаћим, тако и са страним сегментима тражње. - То значи - каже Арменко - да смо још од маја мјесеца живјели као предузеће од свог промета, успјели у јуну да ликвидирамо обавезе које су се акумулираle током зимских мјесеци и водили предузеће једним путем пословнog успјеха који је забиљежен у висини од 33 милиона њемачких марака. То је у околностима у којима смо живјели и радили, ипак, представљало велики добитак. Тим средствима предузеће је обезбједило измиривање обавеза према трећим лицима, држави, затим личне доходке запосленима, зимнице у више наврата, регресе, путне трошкове... Од акумулације коју смо остварили, као и уз финансијску помоћ Владе РЦГ, издвојили смо и један дио средстава за припрему овогодишње сезоне.

Иво Арменко истиче да је предузеће и ове године започело рад веома амбициозно јер је за то и било разлога осјетивши да са својом понудом могу изићи и на инострано тржиште. Тако су поред већ „уходаног“ руског и тржишта неких других земаља, које су се прве појавиле као потенцијални партнери послије санкција, успјели да уговоре знатан број капацитета и са њемачким туристичким партнерима. - Обзиром да њемачко тржиште обезбеђује једну пословну сигурност - каже Арменко - могли смо предвидjetи и почетак санације нашег положаја на иностраном тржишту, и нормално, једне финансијске санације самог предузећа. Нажалост, десило се што се десило.

Ми смо за ову сезону, поред маркетинских активности, средства која смо добили од продаје наших ванационских објеката усмирили на побољшање квалитета постојеће материјалне базе и то у најатрактивнијим објектима „Будванске ривијере“ за које је нормално, и највећа потражња. Поред тога ушли смо и у инвестицију изградње саобраћајнице кроз наше најекслузивније љетовалиште - Милочер. Материјална средства, плаћана у висини од 4,5 милиона њемачких марака, за изградњу тог пута обезбједили смо из већ поменуте продаје објекта и из сопствене акумулације. Уговорени послови су започети, али због ситуације у којој се налази наша земља добар дио активности, које се односе на уређење хотела, је прекинут. Међутим, могу да кажем да смо ипак успјешно завршили овогодишњи инвестициони циклус тј. да је материјална база умногоме очувана у погледу конзервисања објек-

тата и у погледу заштите од њиховог даљег пропадања. Уколико би се указала прилика да се ти објекти отворе у току године, наврно, нешто би се и доинвестирало. Али ствари сада стоје овако - почетак је јуна, а ми немамо ни један отворен хотел, нити објекат који би омогућио неко пословно ангажовање радника овог предузећа.

Отпочели смо са мјерама

пацијете за идућу годину. Један дио инвестиционих радова није стао, па је у току реконструкција и адаптација Виле 118 на Светом Стефану и Виле 300 у Милочеру. За ове послове радије је издвојено 5 милиона марака и биће завршени до краја године да би се већ за идућу годину добио квалиитетан туристички производ. Говорећи о планираним инвестицијама, Арменко

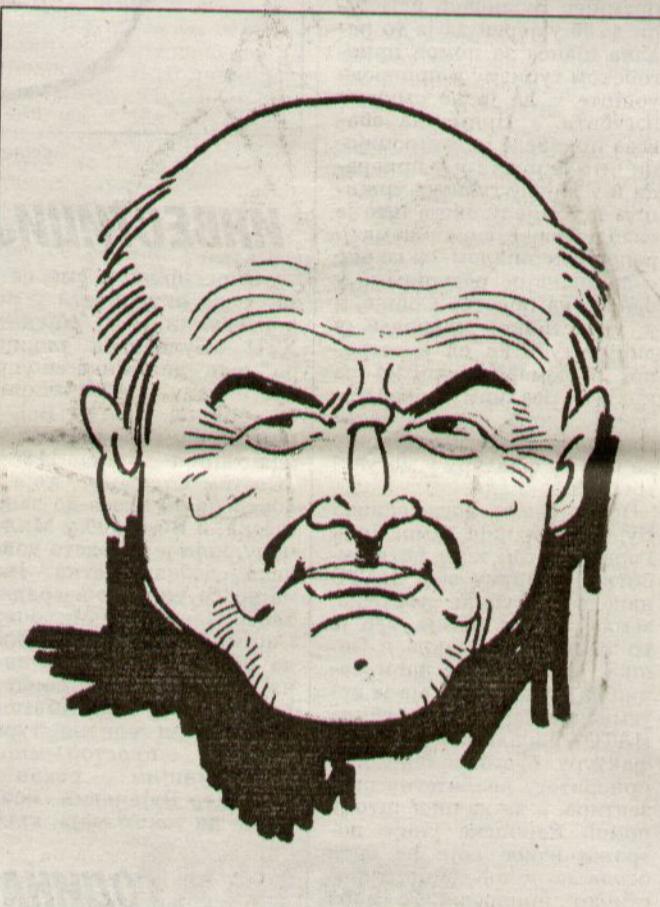
узећа сопственим снагама урадили пуно на припреми хотела и њихове конзервације.

Свакодневни трошкови у „Будванској ривијери“ су велики и поред тога што су сви хотели затворени. Без личних доходака запослених трошкови „Будванске ривијере“ мјесечно износе 8 милиона динара. - У овој ситуацији сами не можемо надокнадити толике трошкове већ ћemo помоћ затражити од Владе Републике Црне Горе и наших власника, тј. фондова. Јер, наш циљ је да одржимо материјалну базу, како би уз улагање одређених средстава већ идуће године могли да изађемо на тржиште - каже Арменко. И у овој ситуацији одржавамо редовне контакте са иностраним партнерима који желе због ситуације код нас. Они прате све што се код нас догађа и желе као и ми да се ова ситуација што прије заврши да би наставили сарадњу.

Све у свему, ово ће бити једна тешка година - закључује директор ХТП „Будванске ривијера“, истичући да је цио колектив свјестан ситуације у којој се налази. Међутим, радна дисциплина у предузећу је на високом нивоу и запослени су урадили све оно што се могло урадити, а чиме су помогли да се предузеће сачува за боља времена.

- Тек у овој кризи се - тврди Арменко - види најбоље колико ХТП „Будванске ривијери“ вриједи не само за њене раднике него и за цијeli град. На њу се насллаја домаћа радиност, општина, комуналне службе, културне институције и спортски колективи. Сада је Будва, као једна искључivo туристичка општина, у тоталном колапсу јер када се сви туристички вентили затворе овај град нема ни ваздуха - рекао је на крају Иво Арменко.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ
Ана КОСТОВИЋ



Сачувани туристичке капацитете: Иво Арменко

интерне штедње тј. уштедом струје ПТТ услуга, упуштања нове радне снаге и свим мјерама које су карактеристичне за једно домаћинско пословање. Један дио запослених, који нијесу при својој обавези, ангажоваћемо на радовима заштите објекта, а други дио ће отићи на редовни го-дишњи одмор. Код нас још увјејк постоји доза оптимизма да ће, иако у закашњењу, бити сезоне, те да ће се радници ХТП „Будванске ривијери“ вратити на своја радна мјеста, бар у јулу и августу.

Поређујући садашње стање на почетку сезоне са прошлогодишњим, Арменко истиче да смо лани у ово доба имали велики број сајамских манифестија, екскурзија, радничке спортивске игре, савјетовања, со-лидну посјету за првомајске празнике. Данас, у исто вријeme, имамо затворене хотеле, без шанси да их за неко вријeme отворимо. - То забрињава јер губимо значајна финансијска средства, радна снага није ангажована, а земља је добром дијелом у рату - каже Арменко.

Међутим, у оваквим приликама у предузећу улажу максималан напор да се са-национим програмом одреди начин преживљавања да би очували туристичке ка-

ЈАДРАНСКИ САЈАМ ОДЛОЖИО СВЕ ПРИРЕДБЕ ПЛАНИРАНЕ ЗА АПРИЛ И Мај

ЧЕКАЈУЋИ БОЉА ВРЕМЕНА

- Одложене сајамске манифестије биле припремљене и маркетиншки обрађене и могу се организовати у року од десет дана од престанка рата
- Како платити аконтацију пореза кад је неизвјесно да ли ће уопште бити прихода
- Мора да сачека и реализација пројекта новог сајамско-конгресно-привредног центра

Ранијих година Јадрански сајам је отварањем сајамске отварао и туристичку сезону на нашој ривијери. Сајам исхране, затим намјештаја и опреме за угоститељство и домаћинства и туристичка берза, били су почетак сезоне која се касније настављала разним скуповима и ученичким и студенским екскурзијама све до љета. И ове године је тако кренуло, Сајам исхране је отворен 23. марта, али је убрзо прекинуто: 24. марта је почела НАТО агресија на нашу земљу, а сљедећег дана излагачи су напустили сајам па је он завршен прије рока.

- Надали смо се успјешној пословној години. На Сајам исхране је дошао велики број излагача, за Сајам намјештаја, опреме за хотелијерство, угостиљество, домаћинства и пословне просторе и салон унутрашње декорације од 7. до 11. априла било је велико интересовање, тражено је 400 квадрата простора више него што имамо, неки излагачи су били уплатили, али смо ове манифестије одложили.

Одложена је Међународна и туристичка берза која је требало да се одржи од 21. до 23. априла. Ако убрзо престане НАТО агресија на нашу земљу ми ћemo ове манифестије одложити. Одложена је Међународна и туристичка берза која је требало да се одржи од 21. до 23. априла. Ако убрзо престане НАТО агресија на нашу земљу ми ћemo ове манифестије, и Сајам намјештаја и опреме и Туристичку берзу, организовати почетком јуна - каже генерални директор Јадранског сајма Јанко Ражнатовић и напомиње да су одложене и остale сајамске манифестије које су биле планиране за мјесец април и мај. - Одложили смо и сајмове наутике, лова и риболова, опрема за кампинг, спорт и рекре-

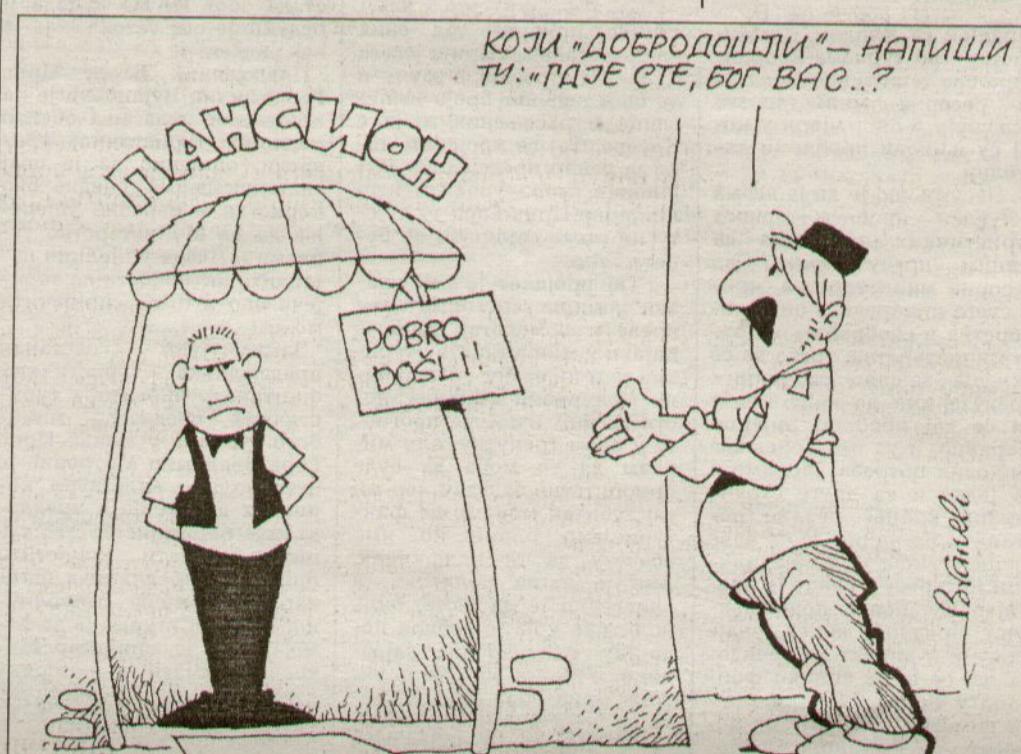
- Чим би стао рат, све би кренуло, одмах би почели долазити туристи - тврди Јанко Ражнатовић напомињући да због свега Јадрански сајам сада ради с мањим обимом послака, све се свело да дежурство по неколико радника у секторима, али су, ипак, сви припреми да крену максимално да раде у колико се ускоро побољша ситуација.

- Засад измирујемо све обавезе према јавним предузећима, плаћамо комуналне, мада не знам како

нам је Дирекција јавних прихода већ тражила да платимо аконтацију пореза, и од чега, кад немамо прихода. Ми, као и друга предузећа која су у сличној ситуацији, тражимо пролонгирање наших обавеза, јер сада, заиста, не можемо све да их измирујемо.

Рат је осим текућих, по-реметио и дугорочне планове Јадранског сајма. Само четири дана прије почетка НАТО напада на нашу земљу одржана је свечана сједница Скупštine Акционара Дионичарског друштва Јадрански сајам и представљен пројекат новог сајамско-конгресног-привредног центра. Биле су почеле и неке припреме, формиран је стручни тим, већински власник „Јупекс микс“ је био обезбиједио 17.000.000 долара, али ће реализација овог амбициозног пројекта којим је предвиђено изградња нових сајамских хала, конгресне дворане, луксузног хотела, марине... морати да сачека.

В.М.С.



Карикатура Бранислава Николића

ТУРИЗАМ

**СКУПШТИНА УДРУЖЕЊА
ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА**

КАКО ПРЕЖИВЈЕТИ

• У хотелу „Могрен“ у Будви, 14. маја одржана прва редовна сједница Удружења туристичких агенција са подручја Будванске ривијере на којој је разматрана информација о активностима Удружења за проткелих шест мјесеци од оснивања, са освртом на немогућности пословања у постојећим околностима.

Саопштено је да Удружење чине 25 туристичких агенција које запошљавају 450 радника, а које су настојале да својим пословањем допринесу што квалитетијем пружању туристичких услуга. У том циљу, како је речено, одржано је неколико састанака са представницима Министарства туризма и Туристичке организације Црне Горе, представницима општине Будва и хотелијерима.

Међутим, и поред свега, у постојећим околностима, туристичке агенције су, како је наглашено, остала без послана, па се поставило питање како преживјети, а не угасити своје пословање. Јер, туристичке агенције су, по оценама свих, незабилазан сегмент туристичке привреде.

Како је истакао предсједник Скупштине удружења туристичких агенција Јубо Орлић, због актуелне ситуације у нашој земљи, агенције су остала без гостију и дошли у позију да запосленим радницима не могу исплаћавати ни минималне личне дохотке. Стога је, по оценама Орлића, оправдано питање: како даље опстати?

По оценама предсједника Управног одбора Удружења туристичких агенција Милорада Радуновића, удружење је у протеклом периоду оправдало своје конституисање јер је знатно допринојело повећању квалитета туристичких услуга. - Заједнички циљ свих у агенцијама био је довођење што већег броја туриста у Црну Гору, али смо без наше кризице дошли у ситуацију да гостију у овој ситуацији

нема. Због тога смо се нашли у безизлазној ситуацији и поставља се питање даљег опстанка- рекао је Радуновић.

- Наше настојање да радијмо на подизању што већег нивоа туристичког производа у овим околностима није могуће - истакао је власник Туристичке агенције „Екскулзитурс“ Вукашин Ђулафић, са надом да ће ова ситуација убрзо проћи те да ће бити поново на висини задатка. Без обзира на велике тешкоће у којима су се нашле туристичке агенције, по оценама Бранка - Дијана Кажанегре, мора се више пажње посветити квалитетном оспособљавању младих кадрова у агенцијама јер без тога нема квалитетног пословања. То мора бити брига државе, нагласио је Кажанегра.

Након опширне расправе, закључено је да Управни одбор Удружења туристичких агенција са подручја Будванске ривијере сачини информацију о насталим штетама у односу на планиране зараде у овом периоду коју ће упутити надлежном Министарству туризма у Влади Црне Горе. У што краћем року биће организован састанак представника туристичких агенција са овог подручја са представницима Одбора за туризам и угоститељство Привредне коморе Црне Горе у присуству министра туризма у Влади Црне Горе, како би се пронашло рјешење о начину преживљавања агенцијског пословања у постојећим околностима.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

**КООРДИНАЦИОНИ ОДБОР ЗА ПРИПРЕМУ И ПРАЋЕЊЕ
ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ**

• Припреме се одвијају у мањем обиму и по спорој динамици. Акценат на одржавање чистоће и регулацију саобраћаја. Због очекивање мање потрошње неће бити проблема у снабдијевању водом

Општина Будва је амбициозно и благовремено почела припрему овогодишње туристичке сезоне у склопу пројекта „Година квалитета у туризму“. У јануару је на првој сједници Координационог одбора за припрему и праћење туристичке сезоне донијет програм „Да нам град буде љепши“ послије чега је тај програм представљен и популарисан с циљем да се што више субјеката и грађана укључи у реализацију године квалитета, да се побољша ниво услуга у туризму и осталим дјелатностима.

- Кренули смо амбициозно и планирали неке мјере и активности које нисмо предузимали ранијих година. Намјеравали смо да заведемо више реда у домаћој радиности, посебно приватном смјештају где се многи баве нелегалним издавањем соба и апартмана туристима. Категорисано је свега неколико хиљада кревета, а претпоставља се да их има још 50.000 који се издају туристима. Почели смо с категоризацијом, обраћеној преко 250 домаћинстава, одлучили да побољшамо контролу наплате боравишне таксе и ниво опремљености комунално-стамбеног јавног предузећа „Будва“ како би квалиitet чистоће био још виши. Наручили смо од београдског ЦИП-а студију како би побољшали и транзитни и стационарни саобраћај у Будви, а озбиљно смо планирали да се заведе ред у давању локација за привремене објекте- каже Драган Дулетић, потпредсједник Општине и предсједник Координационог одбора за припрему и праћење туристичке сезоне и истиче да су све те активности прејечене и њихова реализација доведена у питање 24. марта. - Координациони одбор је процјенио да ове године не можемо очекивати иоле озбиљнију туристичку се-

зону, нити значајнији број иностраних и домаћих гостију, али да се мора наставити с припремама сезоне, с тим што ће то бити у мањем обиму и по спорој динамици и оно за што не требају већа финансијска средства.

Активности на категорији

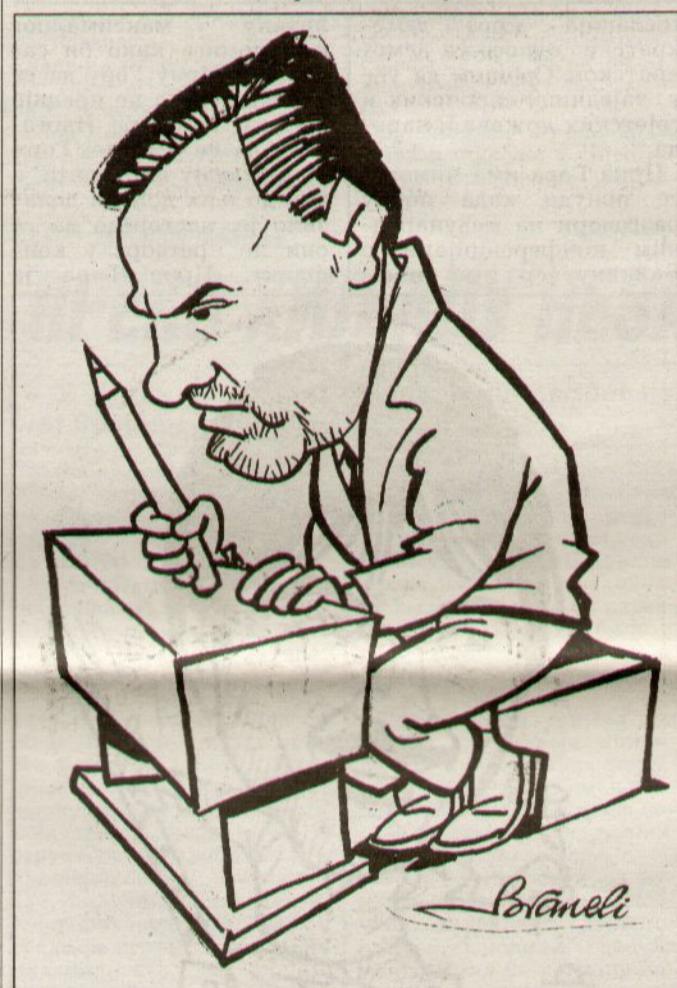
ПРЕСЈЕЧЕНИ АМБИЦИОЗНИ ПЛНОВИ

и плаћен увоз четири камиона за одвоз смећа који треба да стигну из Њемачке преко Италије, што ће знатно побољшати квалитет одржавања чистоће. Обезбедићемо бољи одвоз смећа из Старог града изградњом објекта поред Лучке капетанije у коме грађани одлагати смеће- каже Дулетић и најављује да ће Скупштина општине на јунској сједници измијенији Одлуку о комуналном раду којом ће се побољшати режим одлагања и одвођења смећа.

Било је планирано да се мини-возови овог лета не крећу улицом Словенска обала јер туда највише сметају пјешацима, али је реализација пројекта нове стазе одложена за идућу годину. Предвиђено је, наиме, да се изврши реконструкција два дрвена моста на пјешачкој стази која иде уз плажу и да туда саобраћају возићи, али се због недостатка средстава то не може сада урадити.

- Током јуна комунална инспекција ће уклонити депоније поред путева, а послије проучавања студије ЦИП-а о саобраћају коју смо недавно добили, почеће и њена примјена. Планирамо замјену постојећих и посталаје нових саобраћајних знакова, а поред вертикалне урадиће се и хоризонтална сигнализација. У Петровцу се планира изградња нове зелене пијаце, а зависно од материјалних могућности вршиће се заштита од комараца- каже Драган Дулетић о неким важнијим пословима из скраћеног програма припреме туристичке сезоне и наглашава да ће сезоне бити боље припремљена него прошле године, али не због бОльих припрема него због мањег броја гостију што значи и мање оптерећење комуналне инфраструктуре, боље одржавање чистоће и боље снабдијевање водом због смањене потрошње.

В. М. С.



Скраћен пројекат припреме туристичке сезоне: Драјан Дулетић

зацији соба су остала, а ради се на формирању службе за наплату боравишне таксе јер ће по новим прописима 70 одсто боравишне таксе припадати општинама. Одустало се од неких инвестиција на водоводној и канализацијоној мрежи и све се сврло на просту репродукцију,

задовољавајуће потребе.

- Покушавамо да одржавамо и подигнемо на виши ниво чистоћу у нашој општини. Благовремено су обезбиђени радна снага и потребни енергенти, тако да функционисање те службе КСЈП „Будва“ неће доћи у питање. Уговорен је



ХОТЕЛ „МОГРЕН“

УВИЈЕК СПРЕМНИ

• Дуги низ година једини хотел који се не затвара ни ван сезоне и који његује конгресни туризам јесте хотел „Могрен“. И ове зиме „Могрен“ имао добру попуњеност својих смјештајних капацитета захваљујући многим научним и другим скуповима, семинарима, организованим припремама спортиста из цијеле земље, а и сталним индивидуалним гостима. Хотел располаже са 49 соба, рестороном, банкет-салом и кафе-посластичарницом са популарном терасом.

Директор хотела „Могрен“ Јубо Пињатић истиче да није задовољан тренутним стањем с обзиром да су имали веома добра најаве. Ситуација у земљи се умногоме одразила и на наступајућу сезону, али у хотелу, као и у целокупном предузећу „Меркур“, су оптимисти.

- Пошто „Могрен“ ради преко цијеле године - наглашава Пињатић - све припреме обавили смо још у току зиме и оне су завршене тако да сезону спремно дочекујемо. Каква ће она бити, зависи од више околности, а од нас, нажа-

лост, понајмање. Ми смо добро припремљени како у радној снази, тако и у намирницима потребним за квалитетним услугама.

Поштујући одлуку колективе, за сада нећемо ангажовати сезонску радну снагу, а такође неће бити отпуштања стајних радника. Трудићемо се да се постојећа радна снага што рационалније користи, а да посао не трпи. Сви они који су добили позив за резерву су се несметано одзвали.

Дисциплина у хотелу је добра, чак и боља него раније, јер запослени кроз савјестан рад дају

свој допринос предузећу у овим кризним временима.

Цијене смјештаја у хотелу се неће мијењати преко љета. Базирали смо се на индивидуалце и имамо своје стајне гостије. Да није ситуација и окружење какво је, ми би смо већ сада имали скоро стотпроценту попуњеност.

- Ше се тиче осталих услуга - каже Пињатић - ресторон хотела ради нормално и погодан је за организовање свадбених ручкова, рођендана и осталих слава. Мала банкет-конгресна сала стоји на располагању како гостима хотела, тако и

осталим заинтересованим организаторима разних скуповима. Као што сви знајмо, тераса кафе-бара хотел „Могрен“ је градско сајтјалиште. Некад мање, некад више, али је она увијек посјећена, поготову ме радује што наша будванска омладина његује традицију својих родитеља. Ту су, наравно, и приступачне цијене услуга, а радио вријеме подешавамо према гостију, што тренутно, због познатих околности, нијесмо у могућности да испоштујемо - рекао је директор хотела „Могрен“ Јубо Пињатић.

А. КОСТОВИЋ

АКТУЕЛНОСТИ

МИОДРАГ ВУКОВИЋ НА ТРИБИНИ СТУДЕНТА ПРАВНИХ ФАКУЛТЕТА У БУДВИ

ЦРНА ГОРА ДЕМОКРАТСКИ СТАСАЛА

• У хотелу „Могрен” у Будви 18. маја, у оквиру тродневног савјетовања студената правних факултета из Подгорице, Београда и Бање Луке, а у организацији факултетског одбора студената Правног факултета из Подгорице, одржана трибина о међународном положају Црне Горе у актуелном тренутку. Говорио Миодраг Вуковић, предсједник Извршиог одбора Демократске партије социјалиста Црне Горе и савјетник предсједника Републике Црне Горе Мила Ђукановића.

Говорећи о међународној правном статусу Црне Горе Миодраг Вуковић је истакао да је Црна Гора данас уставна држава, заснована на законима и владавини права, друштвена и демократска заједница у развоју, држава која је несумњиво демократски стасала и коју као такву признаје и прихвата не само њена демократска јавност већ и демократска јавност међународне заједнице.

Коментаришући сукобе државне политике Црне Горе и Србије, Вуковић је рекао да је до њих дошло конфротацијом двије политичке идеје. Демократска политика Црне Горе заснована на слободној вољи грађана стасала је у толерантну демократску заједницу грађанске провинијенције. У Србији је демократску Србију потискивала национална и националистичка Србија због које је и дошло до ескалације косовског проблема неслучених размјера. - Тај сукоб није сукоб сујета већ сукоб концепата и сукоб двије политике које се потпуно разликују и у степену одговорности према свом народу и према својој држави, сукоб двије политике које различито гледају на будућност - рекао је Вуковић.

Говорећи о међународним комуникацијама Црне Горе, Вуковић је рекао да су оне уставно утемељене и да нема мјеста приговорима. Црна Гора и њена државна политика су апсолутно на фону демократске еманципације која све убрзаније иде у демократске, политичке и економске реформе. Црна Гора данас хоће у свијет и у Европу кроз демократски и интегрисани Балкан и кроз државну заједницу каква је СР Ју-

гославија, кроз демократске односе са демократском Србијом да уђе у заједницу европских и свјетских држава и народа.

Црна Гора има чиме да се понуди када почну разговори на међународним конференцијама о Балкану јер има демо-

литику максималног компромиса како би сачували Црну Гору да се ратна несрећа не прелије на њене просторе. Настојимо да се у Црној Гори не дешавају инциденти, а ако до њих дође, а долазило је, настојимо да се они не претворе у конфлкт. Црна Гора је



Однос који не рађају конфлиkt: Миодраг Вуковић

ратске капацитете који су афирмисани. Очекујемо да дође до демократске еманципације и у другом дијелу наше заједничке државе, као услова да се успоставе нови односи који неће рађати нове кофлиktе.

На питање посједује ли Црна Гора механизме да у одређеном моменту заштити своје државне и националне интересе, Вуковић је одговорио:

- Ми данас водимо по-

успјела у томе и то показује да има и демократске и институцијалне капацитете да очува себе. Цивилна власт у Црној Гори функционише и штити грађанске интересе и државу као целину. Међутим, Црна Гора је проправна и има и оне друге механизме које има свака организована држава - казао је Миодраг Вуковић.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

ИЗБЈЕГЛИЦЕ И ДАЉЕ СТИЖУ

Избеглице с Космета и даље стижу у Улцињ. Посљедњих дана број оних који долазе је све мањи. Руководство ове општине саопштава да дневно у просјеку долази око 300 особа из разних мјеста Косова и Метохије, а првих недјеља бомбардовања од стране НАТО

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ

Котор ускоро добија још једну високошколску установу: факултет за туризам и

алијанс током дана је стизало око 2000. Средином маја у нашој најужњој општини било је регистровано 39.000 избеглица. Чак 90 одсто њих смјештено је по приватним кућама, док су остали забранити у камповима дуж Велике плаже

хотелијерство. Од распада бивше Југославије млади који су заинтересовани за

ову струку су хендикепирали јер СРЈ нема такав факултет (Дубровник и Опатија су школовали кадрове за угоститељство у СФРЈ).

Котор има Факултет за по-

ПОМОЋ ЛУКЕ ВАРОШИЦИ МУРИНО

ПП „Лука Бар“ донијело је одлуку да уплати 200.000 динара на име помоћи варошици Мурино у Општини Плав, која је тешко

морство и Институт за биологију мора, тако да ће најакон отварања факултета за туризам и хотелијерство имати три високошколске установе.

страдала у гранатирању од стране НАТО авиона. Петрашин Касалица, директор „Луке Бар“ рекао је

тим поводом да је његов

колектив и сам у тешкој економској ситуацији, али да је одлука о помоћи би-

једанаесторија дјеце, удружење жена Тивта поред позива угроженим фамилијама, изразило је огорчење због бомбардовања стамбеног насеља које је веома удаљено од свих војних објеката.

ла неминовна. Ова помоћ упућена је прије другог гранатирања Мурина.

НУДЕ СВОЈЕ ДОМОВЕ

Наши домови су вам широм отворени. Чекамо вас и спремни смо да вам пружимо и сваку другу помоћ.

У телеграму предсједнику општине Сурдулица, мјеста на југу Србије, чији центар су уништиле НАТО бомбе убијши чак

Припрема: С. Ш. Г.

КОМЕНТАР

ОВА СИТУАЦИЈА (II)

Ситуација из наслова, и даље траје, а докле ће - не знамо. Одлучио сам се на мали серијал, бар што се наслови тиши, због чишћаца, што врховној уредници свих новина. Било је, наиме, коментара разних, како што увијек бива и када су новински штакови у тишињу. Пошто су они дати курзивом и уоквирени, не баш дебелом линијом. Елем, једни су ми прије говорили да тражим длаку у јајешу, у сушлу: забоћа свеједно је да ли ћемо ово званије рати, изазван или ничим изазван, агресија оваква или онаква, Алијанс, Пакистан, Клинтон и Вашингтон, ОВА СИТУАЦИЈА или некако слично. Јер, здо не пресијаје, и даље тишичурне црне смрти сују, па нема мира ни међу маслинама... Други, којих је значио мање, нијесу били баш директни: није им се никако свидјело што рату тражим има. Некако смо се схваћали: они подржавају НАТО ударе, имају за то и неке аргументе, кажу видјеће се. Трећи, шакоје их је било мало, казали су добро је, мотло је то и на прво смирили да се објави.

Све у свему „Приморске“ се чијају, мишиљења су различита, што је свакако најбоље (не дај боже новине о којој мишиљење нема) и засад, што се наше пријеобалне ошишане тиши, коментари се не умотавају у еуфорију, дигалози неиспитишиљеника штеку мирно, мага не баш разводњено. Таласи срећом не прескачу, брзо се враћају к пучини.

Оно што је најбоље у ОВОЈ СИТУАЦИЈИ је баш шај мир око нас. Мир немирних душа, које ово зло с неба поћађа, па и оних рђећих којих се све то много не тиши, убијећених да моћу живеји са ми, без пријатеља, радне тужве, штуристи и других ствари из окружења. Срећују се шакви ових дана на тијаци, у некој кафани, на риви... Измијене то коју, па свако на своју сјару. Мирно.

А када већ кафане стоменух, и у њима је МИРНО. Поштујује се „полицијски час“, у десетијеве очређу се клучеви, тасе свијетла. Преко дана се тиче тића баш нормално, ако штуриста нема у приличној мјери, чују се таштите приче и оне које су то мање. Не ријешко тера-

се искуне и униформе у којима су резервисани војске и полиције. Тура по шупа, да се зло заборави, добру наздрави, бољи дани дозву. Једни и даље веле „докле ће овај проклети рат“, други ојеш „ОВА СИТУАЦИЈА може да поштаје“, или без свађи, уверда...

Они који имају штојог посла, као и раније усјају рано, неки се прије тоја поштадеју у огледалу, неки тај онако буновни само ладном водом ороше чело. Па у прогавнице, канцеларије, на њиве... Углавном с истиим жељама и умањеним штаковима. Да дејствуја, како се одскора све ово што с неба долази зове, што је пристап. И штак ће се врати на преташњи ниво, па мало и понасту. Жеље носе собом или изјоварају МИРНО.

Зачудо и дјеца су МИРНА. Основици завршавају годину, шакоје и средњошколци. Матуранти су у дилеми: да ли да послушају министре и не славе пунолеђством или се тај искуће једне ноћи, и с родитељима како је то одувијек било заједњавају „Гаудеамус штакур...“ Не бисмо, кажу, баш да се веселимо, није вријеме овога, али да се окупимо, сликамо се за усјамену. С настаницима и родитељима... Мислим, зашто да не. Јесеће невоља, али јесу то млади матуранти, сјутрашињи струченици, понос својих родитеља. И нека се окупије онако како то чине и ових дана МИРНО.

Мајски дани штеку, вријеме је промјенљиво, али је више сунца него облака и киша. ОВА СИТУАЦИЈА нажалости траје, али ће ваља и њој крај. До тада поштадењу оно штоје највећи број и жели: да се сачува мир, доспјојанство у немирном времену, љубав и поштовање. И оних који мисле посве супротно овас. Нарочито када то своје мишиљење артикулисано износе. Образ сачувани, уз главе наравно, је највећи кайштал. Као што је мир највећи ратни илујен. МИР који ћемо, ваља, сви заједно некако призвати. И истиједре ОВЕ СИТУАЦИЈЕ написати - јуче.

С. ГРЕГОВИЋ

КОМЕМОРАТИВНА СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ПОВОДОМ 50. ГОДИШЊИЦЕ УТОПЉЕЊА ПРВОМАЈСКИХ ИЗЛЕТНИКА

СЈЕЂАЊЕ НА ТРАГИЧНИ ИЗЛЕТ

• У једном дану Будва је изгубила 23 млада живота, што је највећи губитак у мирнодопским условима

Поводом 50. годишњице утопљења 23 излетника 1. маја 1949. године, Скупштина општине Будва изјавио је завршетак II светског рата изгубу у једном дану 23 млада живота, што је највећи губитак у мирнодопским условима.

Говорећи на комеморативној сједници предсједник Општине Раде Грегорић је истакао да је ова трагедија могла бити спријечена да је било будности и одговорности приликом

превоза излетника, а како је то изостало десило се да Будва четири године послије завршетка II светског рата изгуби у једном дану 23 млада живота, што је највећи губитак у мирнодопским условима.

Делегација СО Будва је 1. маја у присуству родбине утопљеника положила вијенци на место ове пећеће

и Скупштине општине посвећује онима који су страдали на дан који су требали да славе, још много година и чији су идеали остали на самој обали живота, града којем су припадали и вјеровали у његову будућност.

Делегација СО Будва је 1. маја у присуству родбине утопљеника положила вијенци на место ове пећеће

Словенској плажи.

В. М. С.

АКТУЕЛНОСТИ

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

НАМИРНИЦЕ ИЗ РОБНИХ РЕЗЕРВИ

• Према закључцима Општинског кризног штаба, 5. маја у Будви настављена продаја нових количина намирница из Републичких робних резерви. Овога пута, трговинско предузеће „Монтенегро-промет“ обезбиједило 9500 килограма шећера, 8000 килограма брашна и 3100 литара уља.

Брашно је продавано на подручју Јаза, Побора, Буљарице и Марковића, грађани мјесне заједнице „Будва I“ у Тргном центру могли су да купе по 4 килограма шећера и 2 литра уља.

У супермаркету трговинског предузећа „Монтенегро-промет“ у насељу Поткошљун у Будви 10. маја је почела продаја намирница из Републичких робних резерви за становнике мјесне

заједнице „Будва II“. На евидентији се нашло 700 домаћинстава, а продато је 3000 килограма шећера и 1500 литара уља.

Истога дана, у продавници „Монтенегропромета“ у насељу Брежине у Петровцу у продади се нашло 1936 килограма шећера и 968 литара уља.

Сјутрадан, 11. маја у Бечићима је грађанима понуђено 1180 килограма шећера и 590 литара уља, а у

Светом Стефану 1088 килограма шећера и 544 литара уља.

У предузећу „Монтенегро-промет“ кажу, да проблема током продаје није било.

Током маја у једном броју продавници и трговина било је довољно брашна, уља и шећера у слободној продаји. Цијене су биле неизнатно веће од цијена намирница из Републичких робних резерви.

Р.

ДУХОВНА АКАДЕМИЈА

Поводом Марковдана 7. маја је у Будви одржана духовна академија коју су заједнички организовали Православни духовни центар „Свети Стефан Штиљановић“ из Будве и Маин-

ско-брајићка парохија. На библијску тему „Пазите да се не уплашите“ говорио је ректор богословије „Свети Петар Цетињски“ са Цетиња, протосинђел Јованчије Мићовић.

Учествовао је и црквени хор „Свети Јевстатије Превлачки“ из Будве, а свечано вечерње богослужење у Цркви Свете Петке у Будви, увелиично је наступ хора Цетињске богословије.

Р.

ФОРМИРАНА ЉЕКАРСКА КОМИСИЈА

У Дому здравља у Будви недавно је поново формирана посебна тројчлана љекарска комисија, надлежна за издавање љекарских увјерења.

Комисију сачињавају љекари специјалисти: неуропсихијатар, психолог и офтамолог, па сада грађани Будве и околних мјеста неће за љекарско увјерење

морати да иду у Котор, Бар или на Цетиње. Јекарска комисија радиће у Дому здравља у Будви сваког првог и трећег уторка у мјесецу.

Р.

БЕСПЛАТНЕ САДНИЦЕ

• Поводом акције Владе Републике Црне Горе о бесплатној подјели садница мандарина, маслина и смокава пољопривредним производијама, 19. маја је у Будви одржан састанак владиних представника са представницима надлежних секретаријата општине Будва, Херцег Нови, Котор и Тиват

Поред редовних мјера кредитирања и регресирања пољопривредних производија, Републичко министарство пољопривреде, како је речено, сада организује акцију финансирања садног материјала за грађане који намјеравају да се активније баве пољопривредом.

За набавку 7 воћних врста Министарство је издвојило 700 хиљада динара, а ријеч је о садницама маслина,

мандарина, смокава, јабука купина и малина. У току је пријављивање грађана на Црногорском приморју, а сви заинтересовани који буду испуњавали услове, добиће бесплатно по 30 садница маслина, 100 садница мандарина и 50 садница смокава.

За куповину 1000 стабала маслина из Италије Министарство пољопривреде је издвојило 110 хиљада динара, док су остале воћне вр-

сте набављене са домаћег тржишта.

На састанку је саопштено да се за понуђене воћне врсте до сада јавило 30 грађана из Будве, 60 грађана из Котора, 20 грађана из Тивата и 17 грађана из Херцег Новог.

Акција ће трајати до краја године. Прве саднице за приморске општине стијиће почетком јуна, а сљедећа испорука је у септембру.

Р. П.

ИЗ СЕКРЕТАРИЈАТА ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ И РАЗВОЈ

УТВРЂЕНИ ПРИОРИТЕТИ

• Програм уређења грађевинског земљишта и Програм инвестиционих активности за ову годину у износу од 46 милиона динара, према информацијама из Секретаријата за инвестиције, у постојећим условима неће бити реализован у планираном износу већ ће због недостатка средстава бити знатно редукован

По ријечима Вукице Ненадовић, секретара Секретаријата за инвестиције и развој, приоритет у инвестиционом плану добије се оне инвестиције чија је реализација започела још у прошлјој години и за које је конструкција финансирања затворена знатно раније.

Ријеч је о радовима на изградњи Улице Стефана Штиљановића у Бечићима где су радови у току. Постављање потпорних зидова и тампонског слоја за

асфалтирање изводи стамбена задруга „Елмос“ у дужини од 430 метара.

Асфалтирање улице, као што је планирано, биће завршено до краја године.

Ускоро ће почети и планирана изградња улице у насељу Рафаиловићи у Бечићима. Раније је направљена траса, а улица треба насеље још једним путем да повеже са Јадранском магистралом.

У току су радови на вододуву у насељу Голубовићи у Буљарици. Већ је

урађено три четвртине радова на овом пројекту, а преостало је да се заврши још 200 метара водовне мреже.

У Секретаријату за инвестиције и развој Општине наглашавају да ће новац бити ограничавајући фактор. Настојаће, међутим, да новац који прикупљен је накнаде за уређење градског грађевинског земљишта током ове године уложи у најприоритетније инвестиционе пројекте на подручју општине.

Р. П.

ИЗ ЦРВЕНОГ КРСТА

ОСНОВНА ДЈЕЛАТНОСТ - ЗБРИЊАВАЊЕ ИЗБЈЕГЛИЦА

• До краја маја црвени крст у Будви евидентирао је 320 особа са подручја Космета. Из Црвеног крста и комесаријата за ресељена лица очекују још већи прилив ових невољника

ски програм за храну, СДР и, вјеровали или не, амерички Црвени крст. На евидентији Црвеног крста је и 1300 лица из бивших југословенских република. Све активности из редовног програма су по страни. У овом тренутку основна дјелатност ове организације обезбеђивање и подјела хране и санитетских пакета. До сада је већ подјелено 90% те робе. Санитетске и робне пакете обезбеђује Црвени крст Југославије и Црне Горе, УНХЦР, Свети

ма на Јазу. Постоји могућност да дође до заразе и апелује да се тај проблем реши.

Сазнали смо да је Општински комесаријат обезбиједио смјештај за 15 лица са Јаза. Из неусловних барака премештени су у камп за избеглога лица у Улцињу. Додајмо још и то да за оне најугроженије комесаријат обезбеђује бонове за плаћање електричне енергије.

Због ванредне ситуације у Црвеном крсту уведен су и дежурства.

Ј.Ш.

ЗАВОД ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

ПРЕКО ХИЉАДУ НЕЗАПОСЛЕНИХ

• У Будви посао тражи 1144 лица . • Због новонастале ситуације тај број сигурно већи

Једна од основних претпоставака егзистенције је радио место.

Да би сазнали колико лица тренутно чека на посао, посетили смо Завод за запошљавања, Биро рада Бар-капеларија у Будви. Директора, Небојшу Вујачића, питали смо о томе.

Посао тренутно чека 1144 особа. Од тога 703 су жене. Први пут посао тражи њих 448, а преко 3 године на посао чека 264 незапослене. Расељени лица која чекају посао је 58, а структура је сљедећа: неквалификован радници-230, полукалификовани-69, квалификованих је 288, са средњом стручном спремом их има 472, са вишом стручном спремом 44, са високом стручном спремом њих 36.

Најчешће су незапослени дактилографи, конобари, кувари, туристички и угоститељски техничари, економисти, гимназијалци.

Право на новчану надокнаду имају они који су најмање девет мјесеци били у радном односу, а без посла су остали без своје кривице.

Шта се подразумијева под појмом „без своје кривице“? Ако на пример, фирмада под стечај, смањи се обим послова и радник постане технолошки вишак, рок за пријављивање овом заводу је 42 дана, од дужине стажа зависи и новчана надокнада. Незапослене породице такође имају право на новчану надокнаду, нормално, ако су пријављене заводу за запошљавање. То право имају

док дијете напуни годину дана. Такође, свако лице које је пријављено Заводу има право на здравствено осигурање као и чланови његове породице.

Тренутна активност Завода је додјела кредита за стимулисање запошљавања и предузетништва. До сада је 51 лице поднijело захтјев за добијање кредита. Право да конкуришу имају лица са завода, технолошки вишакови, мала предузећа и предузетници. Износ кредита је 6.000 марака по незапосленом. Максимални износ је 30.000 марака. Кредит се враћа три године. Прва година је тзв. „грејс“ период, а друге две жије кредит се враћа у шест рата са 3% камате - рекао је Небојша Вујачић.

Јелица ШАРАНОВИЋ

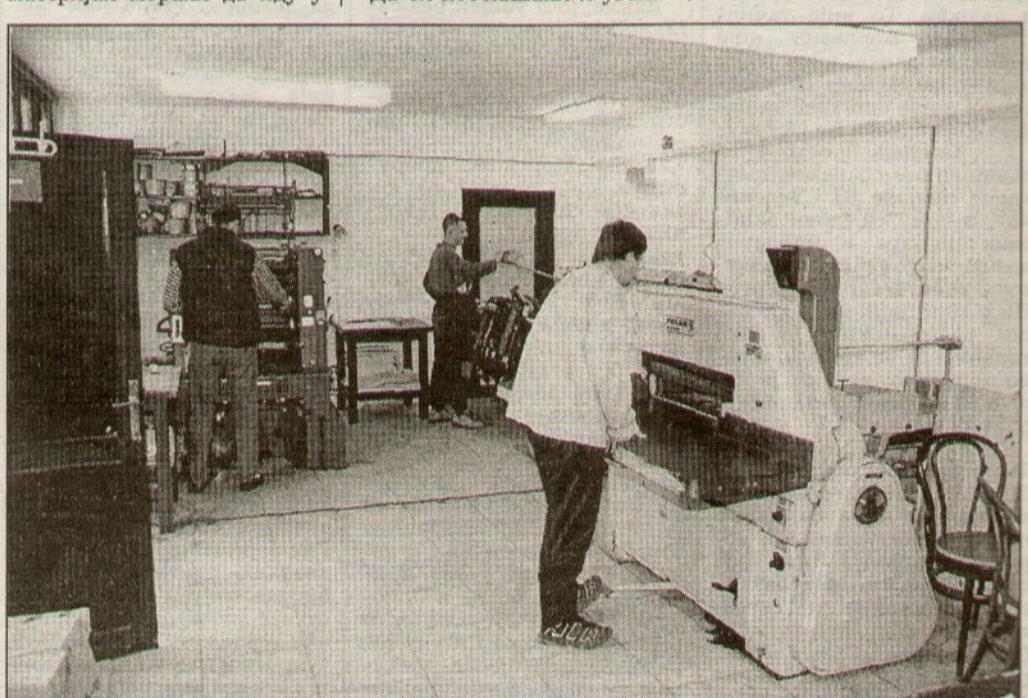
„ЕУРОГРАФИК“- ЈЕДИНА ШТАМПАРИЈА У БУДВИ

Крајем 1997. године почела је са радом за сада једина штампарија у Будви „Еурографик“, тренутно смјештена у хотелу „Белви“.

-Идеја да отворим штампарију потекла је од моје кћерке која студира дизајн у САД, зато што су сви којима је био потребан штампани материјал морали да иду у

Котор, Подгорицу, Цетиње, а 70% је штампано у Србији. Штампамо визит карте, проспекте, каталоге, књиге, постере, плакате. Ако успијемо да набавимо нове машине радићемо и картонажну потрошну робу - рекао је Јово Лазовић, директор „Еурографика“.

Да би побољшали и увећа-



Штампарске услуге за цијelu Будву

АКТУЕЛНОСТИ

РЕАГОВАЊА

У свом реаговању поводом петиције „За очување острва Св. Никола”, господин Ђорђевић је напоменуо да очекује извиђење од господина Јелушића и „његовог удружења”. Друштво „За бољи град” није удружење нити једног појединца, премда су, у његовим оквирима, ангажовани одређени појединци. У два мандата су то чланови Извршног одбора: др Сретен Вујовић, др Раде Ратковић, правник Слободан Франовић, арх Слободан Митровић, др Рајна Дапчевић. Веома конструктиван допринос давали су арх Петар Петровић, др Мирослав Лукетић, арх Владо Пламенац и читав низ наших угледних суграђана и стручњака, а предсједник Друштва је и даље Божана Јелушић.

Акција коју Друштво води на иницијативу грађана, лишена је било каквог анимозитета (чланове нијајмаје не занима што је господин Ђорђевић један од високих функционера ЈУЛ-а, нити начин стицања капитаала који жели да у нашем граду улаже). Друштво је било и остало непартијска организација, па и у овом случају поступа стриктно према одредбама свог Статута. Наиме, у тачки 13. која садржи основне циљеве и задатке Друштва стоји: „Заштита природних и амбијенталних цјелина: мора, школа, острва Свети Никола и Катич, полуострва, плажа, нарочито Јаза, Буљарице, Дробног Пијеска, Каменова, Могрене и Словенске плаже, приобалног подручја, нарочито појединачних брегова и брда која су на удару урбанизације, као и заштита сеоског залећа”.

Руководећи се начелима потпуне јавности рада, Друштво је комплет-

„Приморске новине“ су у прошлом броју објавиле текстове „Мој посјед-мој интерес“ (реаговање господина др Ненада Ђорђевића) и „Петиција или атак“ (аутора Ника Љијешевића). Ова текста се поизгравају мојим ријечима и именом. Зато сам присиљен да одговорим.

Господин Ђорђевић упорно настоји да свој посао на острву Св. Никола представи као крајње легалан, покрiven папирима сагласности свих надлежних органа и служби. То није тачно! Господин Ђорђевић није добио, до данас, нити једну писану сагласност са територије наше општине за радове које изводи на острву!

1. „Чишћење“ острва се одвијало без обавезне претходне пријаве РЈ „Зеленило“, о чему свједочи записник шумара и мандатна казна републичког инспектора због бесправне сјече. Ни у Петицији, ни у каснијим реаговањима, нијесмо тврдили да се сјече вриједно зеленило, већ да је тај почетни посао незаконито рађен.

2. 24. фебруара господин Ђорђевић доставља захтјев ЛП „За управљање морским добрим“ у коме се, поред привременог уређења и ко-ришћења плажа, што није спорно, тражи следеће: изградња марине и сагласност за проширење плаже (постављање бетонских громада лучно од Шкољића до Туње по дубини и бетон-

ЗА БОЉИ ГРАД

ну документацију везану за Петицију грађана простиједило свим надлежним институцијама у Општини и свим надлежним министарствима у Републици. Иако Друштво нема никакву извршну власт нити моћ да одлучује, његове иницијативе су, ипак, изузетно засметале господину Ђорђевићу.

Од 1992. године, када је званично формирano, Друштво поступа на исти начин на који је поступало у овом случају. Тих првих ратних година на нашим просторима постали су очевидни урбанистички хаос и уништавање свеколиких амбијенталних вриједности. Против будванске ривијере се од тада води рат за њено коначно и неопозиво уништење. Друштво је, истина, последњих година доживјело и једну више него тужну сatisfakciju. Наиме, његове процјене и упозорења постали су дио званичних оцјена стања на терену и смјерница за његово поправљање. Оно што се тренутно догађа на острву, а и на још неким појунктовима наше општине, најбољи је доказ да се није начинио никакав квалитативни помака поправљању стања.

Искуство нас учи да су ратне околности раних 90-тих погодовале таласу девастације земљишта, градитељских и амбијенталних вриједности наше ривијере. На kraju ове деценије талас изгледа потапа и последње оазе, потенцијалну моторну снагу којим би се будванска ривијера дала обновити и сачувати. Несумњиво је да би брза и недвосмислена реакција државних органа могла учинити да се та снага сачува. Имајући и то на

уму, господин Ђорђевић не мора да се бави акцијама друштва - оно има „моћ“ само да упозори.

На жалост, грађани будве, сви ми заједно, већ смо добили град какав можда сами заслужујемо, али какав не заслужују будуће генерације ни боља времена у која се истрајно људски надамо. Није господин Ђорђевић први власник који ради према девизи „Мој посјед - мој интерес“. Многи власници су се истим принципом руководили, али будве није постајала град све богатијих, већ све сиромашнијих грађана, бојати се ускоро и банкротера.

Када је острво у питању, нема разлога да се не остваре „копнена“ искуства бабиног дола, бијelog дола, розина, дубовице, господине, подкошљуна. Велики број власника земљишта на острву свакако неће прихватити да буде медитерански декор посједу господина Ђорђевића, већ ће тражити свој лични интерес. А у нашим условима већ одавно нема никакве производње осим хиперпродукције смјештајних капацитета. Ти на брзину грађени, статички најчешће проблематични и брзо препрдавани објекти у којима мјештани углавном не воде да станују, тужан су примjer лоше вођене урбанистичке политike града, а и републике за коју је ова ривијера могла бити значајан замајац развоја. Лако је, за двије-три године, замислити стамбене куће и хотелчиће како у густим ројевима прекривају школу.

Крајње је вријеме да надлежни органи на свим нивоима схвate да приоритет није градитељско

освајање новог простора, већ санација постојећег стања. Свако проширивање планова истовремено је, уништавање преосталих амбијенталних цјелина.

Крајње проблематична инфраструктура и загађено море, у случају градитељских захтева на острву, могли би доћи у ред прворазредних еколошких проблема. И, у оваквој ситуацији, пародсално, пренапушеност плажа и свеопшта загађеност не покушавају се пријешити стопирањем градње (осим селективне, свакако) већ „изградњом“ нових плажа, синтетичким бетонским платоима под којима званично надлежне службе не знају ништа, да је растинje уз те плаже посјечено и да је подигнута дрвена барака која знак да радови треба да се наставе.

Господин Ненад Ђорђевић,

контроверзни богаташ и власник једног дијела острва Свети Никола, кренуо је да „уређује“ свој нови посјед.

О каквом је острву ријеч и оно за будве, и не само за њих, значи?

Распадом претходне Југославије острвце Свети Никола постало је највеће острво нашег пријорја.

Овај школа је један од најпрепознатљивијих и најатрактивнијих локалитета будванског и црногорског ривијера.

Он је раскошни медитерански симбол будве.

Мора да је Стефан Митров Љубишић имао на уму и

острвце Свети Никола док будвански и шире јавноста не буду тачно обавијештене о каквом је то грађевинском подухвату господина Ненада Ђорђевића ријеч.

Колико су будровчани везани за свој Локрум и Бокељи за Го-

спу од Шкрапље и Светог Ђорђа

толико су будванци везани за свог Светог Николу.

Ко год је боравио на овом

школу не може да заборави њене

интимне и скривене увале,

чист шљунак, стијене и школјиће,

клифове, бистро море, ма-

страл, бујну вегетацију, црвиче и

чиопе, изласке и заласке сунца...

За будве је одувијек била

незамислiva узбудљива и срећна

младост без љетњих боравака

на њивама од памтивијека

истом школу.

Зато је разумљиво

што је управо будванска

омладина иницијатор ове пети-

ције.

Има разлога да страхујемо од

грађевинске разујарености и ри-

зичне активности тако својесте-

ни приватној иницијативи, осо-

бито, домаћој. Урбанистички

и пријатељи овог острва

и пријатељи о

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ПРОФЕСОР СРЂА ПОПОВИЋ, ДИРЕКТОР СРЕДЊЕ ШКОЛЕ „ДАНИЛО КИШ“:

РАЗУМИЈЕВАЊЕ И ОДГОВОРНОСТ

Од почетка другог полугоја ове школске године на дужности директора у средњој школи „Данило Киш“ је професор Срђа Поповић. С којим се све проблемима суочио преузимањем дужности, колико се успјело у њиховом рјешавању, био је повод за разговор који се наставио на остало актуелна питања из рада школе: негативни утицај ратне ситуације, полагање пријемних и матурских испита, организацију практичне наставе, стандард запослених професора и радника и планове школе за наредни период.

Када сте ступили на дужност директора који су се проблеми, по Вашој прописи, наметнули као приоритетни за рјешавање?

- Управо због претходног вишегодишњег рада у школи проблеми које сам уочио нијесу представљали никакву новост. Двогодишњи рад у јавној предшколској установи „Љубица Јовановић - Маше“ омогућио ми је да из другог угла сагледам све оне најозбиљније проблеме са којима се школа сучавала и да се, поступању на дужност, одмах прихватим њиховог рјешавања.

На самом почетку најхитнија је била обнова тешко општећеног инвентара, с обзиром да је било поломљено преко двеста столица; осамдесет кљуца, мноштво врата и умијаоника. Девастацију ентеријера зграде пратило је и нарушање њеног спољњег изгледа. Такво просторно окружење свакако се негативно одражало на дисциплину и владање ученика. Данас је видљиво да су сви ови проблеми највећим дијелом отклоњени, уз помоћ друштвене заједнице и родитеља наших ученика.

Поред наведеног, као посебно озбиљан проблем истакао бих однос дисциплине ученика и унутрашње организације школе. Подаци из првог полугодишта школске 1998/99. године показују да је у том периоду изречено 674 васпитно-дисциплинских мјера, од чега 264 строга укора наставничког вијења пред исключење из школе. Са задовољством истичем да је у другом полугодишту овај број сведен на минимум, из чега се може извести бар неколико закључака од општег педагошког значаја. Наиме, овим се показује да је наспрот традиционалном строго ауторитарном односу према ученику, било неопходно у први план поставити цјеловиту личност ученика, који има уобичајене развојне проблеме у породици и школи, те да се у присном дијалогу кроз афирмацију његове личности постојећи проблеми покушају ријешити. Овакав концепт захтијевао је у много већој мјери укључење родитеља или ученикове породице. На таквом међусобном односу, базираном на повјерењу и љубави а не на страху и лажном ауторитету, може се градити позитиван развој цјелovите личности ученика, а у оквиру тога и његов школски успјех. У ствари, у овоме је садржан онај основни педагошки смисао који је предмет педагоџије од античких времена до данас. Примјер који најбоље илуструје речено јесте и општи родитељски састанак који сам одр-

- **Први резултати: школа „умивена“ и побољшана дисциплина**
- **Ратну ситуацију разумјели и професори у ученици, па је у школи одржана нормална динамика рада**
- **Олакшице при полагању пријемног и матурског испита**
- **Традиција одржавања матурских вечери се неће прекидати**
- **Поред постојећих усмјерења у школи, од септембра у Будви ће се школовати и будући техничари трговине и трговци**

жао у препуном амфитеатру Центра у фебруару мјесецу ове године, када су се први пут у толиком броју окупили родитељи и са одобравањем прихватили промјене у установи. Коначно, стало ми је да тога да интензивна комуникација буде што учесталија због чега су врата моје и помоћникове канцеларије увијек отворена свима, посебно ученицима и њиховим родитељима.

Да ли сте задовољни постигнутим?

- Уколико ми је допуштено да судим о себи, морам рећи да је у мојој природи да стално трагам за новим рјешењима и да предлажем нове подухвате из чега происходи да никада не могу бити до краја задовољан постигнутим. Уколико бих био коначно задовољан постигнутим, то би значило прекид или бар застој у текњи ка новим подухватима, што је супротно мојој динамичној природи. У будуће пројекте који ће ускоро бити реализовани спадају, између осталих, обогаћење ваннаставних активности, просторно проширење Центра итд.

Колико је ратна ситуација у којој се налазимо негативно утицала на одвијање наставног процеса?

- По себи се разумије да је ратна ситуација изузетно негативно утицала на одвијање наставног процеса, прије свега на same ученике који су се налазили и који се, у већој или мањој мјери, још увијек налазе у стању перманентног стреса. Уз то је наставни процес био донекле поремећен ангажовањем једног броја професора у Војсци Југославије. Било је неопходно да се распоред часова прилагodi новонасталим околностима и да се обезбиједи ученицима који путују повратак кућама за видјела. Али упркос овим ванредним и изузетно тешким околностима, ипак смо успјели да одржимо динамику нормалног рада. Заслуга за то припада свим запосленим у нашем колективу који су уложили изузетан напор, а наравно и ученицима који су разумјевањем ситуације и својим ангажованим односом допринојeli да упркос не-нормалним околностима ову школску годину успјешно приведемо крају.

Извршене су одређене измјене у правилima за полaganje пријемног и матурског испита. О чему je ријеч?

- Министарство просвјете и науке Црне Горе је ове године знатно олакшало будућим средњошколцима и матурантима полагање пријемног односно матурског испита. Пријемни испит се полаже из два, умјесто до сада из три предмета. Редосlijed уписа у први разред школе за стицање IV степена стручне спреме утврђује се на основу успјеха на квалификационим испитима из предмета српски језик и математика,

успјеха у последња три разреда основне школе и успјеха из четири предмета у последња два разреда основне школе од значаја за наставак школовања. Матурски испит се полаже из два умјесто из три предмета како је било до сада. Новина је и у томе што се матурског испита ослобађају ученици који су сва четири разреда завршили с одличним успјехом и имали примјерно владање.

Да ли ће се ове године организовati матурска прославa?

- Министарство просвјете и науке Црне Горе је са разлогом, имајући у виду актуелна ратна страдања на просторима Југославије,

практике ученика, а Средњошколски центар би имао и значајну финансијску корист. Ово посебно због тога што у зимском периоду, као што је познато, не ради ниједан друштвени угостићељски објекат и ученици су лишени неопходних облика практичног рада.

Многи професори и радици школе имају нерijешено стамбено пitanje. Да ли се i како тaj проблем покупиша rијешiti?

- Неријешен стамбени статус уопште је један од најтежих који прате нашу професију, тако са није забиша ни нашу установу. Са овим проблемом су упознati надлежни републички и општински органи чи-

„Монтенегро банку“, „Комерцијалну банку“, „Јадрански сајам“, „Морско добро“, „Монтенегро експрес“, „Монтенегро промет“, компанију „Меркур“ и многе друге. Њихов несебични ангажман обавезује нас да својим резултатима оспособимо најквалитетније кадрове који ће одговорити изазовима савременог друштва и бити од нарочите користи развоју наше заједнице. Стога имам у виду да би Средњошколски центар, изузев своје основне образовне функције, посредно или непосредно, требало да буде иницијатор динамичнијег развоја и позитивних промјена у свим битним сферама друштве-



Срђа Поповић

и културног живота нашег града. У ствари, једино таквим активним схватањем наше улоге Центар ће у правом смислу оправдати друштвену бригу коју му се несебично по-кљања.

Да ли се размиља o пропријету образовне мреже и упоредо с тим простора школе? Једном rијечју: који су планови за будућност?

Суштина одговора на прво питање сликовито се може изложити једноставним поређењем: када сам заснивајо свој први радни однос, школске 1982/83. године, Средњошколски центар је бројао девет одјељења и 237 ученика. Данас имамо 35 одјељења са 1080 ученика, а у идућој години овај број ће бити увећан на 1200 ученика и 38 одјељења. Пратећи рационалну динамику привредних потреба Школски одбор је с правом предложио редуковање неких образовних профиле и оснивање нових. Наш предлог је прихватило Министарство науке и просвете Црне Горе, тако да ћемо у сљедећој школској години, поред постојећих (општи смјер гимназије, туристички техничари, техничари услуга и кулинарства) имати и техничаре тргови-

не, трговце, и конобаре на III степену. Увођење нових образовних профиле суочило нас је са озбиљним просторним проблемима, упркос садашњем раду у дјељi смјене. Из свега овога произилази потреба за хитном доградњом постојећег школског простора како би се могли обезбиједити нормални услови за рад свим уписаним ученицима. Овоме треба додати и изградњу неопходне спортске сале и ограђивање школског дворишта.

Када је о планираним ријечима, посебно издавјам пројекат јавних трибина, предавања и расправа посвећених најактуелнијим темама које су од интереса за средњошколце и њихове родитеље, као што су болести зависности (наркоманија, алкохолизам, пушчење итд.), психологија адолесценције, деликвencија и личност, систематска едукација из културне баштине. Будве итд. Такође најмрежавам да искористим дио периода јељења распуста да са својим колегама критички сагледамо протекли период и да предложим идеје за реорганизовање наставног процеса у циљу његовог подизања на највиши ниво.

■ Послједије дугогодишњег искуства у образовном раду да ли сте формулисали лични педагошки кредо, односно који су по Вашем мишљењу, неопходни услови за постизање квалитетног односа између ученика и професора?

- Током вишегодишњег бављења педагошким радом, предајући више предмета, дошао сам до закључака који су различити од традиционално схваћене слике школског система, у коме се, по правилу, професору придају особине божанског бића, док се, наспрот томе, ученик појмјера у други план. Стога сматрам да је у школском систему неопходно направити низ радилачких изједиња, посебно у односима професора и ученика (и обратно). Ово значи да је неопходан другачији третман ученика од стране професора, али и промјену ученикове позиције у којој он себи мора придати неупоредиво активнију улогу него што је имао до сада. Наравно, ученикову активну улогу, која се првенствено огледају критичком и креативном мишљењу, мора да подржи сам професор (умјесто што је најчешће спутава). Ако не потпуно (што би било утапијски), онда у великој мјери овим путем школа ученику постаје суштинско задовољство, а не трауматична обавеза. Тако сам из сопственог искуства могао доћи до закључка који се поклапа са модерним педагошким ставом који у најважније наставнике особине зависи коначни успех у развоју ученикове личности, а тиме и школе у целини. Лако је предвидети позитивне друштвене посљедице оваквог приступа, на чијем остварењу треба напорно радити.

Радован Радуловић
Драган Радуловић

АКТУЕЛНОСТИ

ИЗ БИЉЕЖНИЦЕ РЕПОРТЕРА

КОНТИНЕНТАЛАЦ У ПАУЧИНИ МОРА

Моја романтичарска визија рибара претпостављала је сунцем окупано море, несташну игру таласа при мирној, стакластој површини воде, тихо пиркање вјетра, сунчане, праћакање риба, и морских и земаљских, и низ сличних маштарија неуког том занату. У ствари, нешто слично томе, обећавајуће, водило нас је почетку пута. Лијепо мајскојутро, препуну тиштине, парапоје само звук мотора барке која је наличила на ону из дјечјих сликовница, из давно исцртаних и ишчитаних бајки. Кренустро, док је за нама остајао бијели пјенушави траг. Шампањац мора. Бректао је мотор, само не-навикнутом уху дјелујући старо и уморно. Галебови, као краљице, или бар дворска свита, плутали су по води, а мало подаље од нас испливавала и ронила у чаролији покрета два делфина. Очи и душа бјежу преплављени љепотом и необичним узбуђењем.

И тако први сат. И други. Коча Милорада Вујића носила нас је неуморно према пучини. За то вријеме, облаци лагано заклањају ужутјели сунчев диск и море поче јаче да таласа. Барка је на трене поскакивала попут јарца, заједно са желудцем, вљада, који је расправшило моју морнарску илузију да нема те буре ни олује која би изазвала ишта друго осим задовољства у мени. Уз то је и брундање снажних мотора постајало прегласно, па и замарајући. И тако трећи сат. И четврти...

Заураше у једном моменту котури, затегоше се сајле, коча успори, а посада појури да повлачи и извлачи конопе и мрежу. Приближих се, знатижељан и устрпетао, да из њедара мора дочекам бескрајну и чаробну башту животињског и биљног свијета, а послије дугог по-влачења предамном се просу гомила муља, траве и масе суморног изгледа. Дugo погрешно његована ишчекивања силовито су се рушила, док су рибари вадили рибу из те рпе. Послије пуно труда и пра-
ла су хлопције по сандуцима, иако мртве, уистину изгледале много љепше и нормалније. Иронија природе-воздухом угушене, лежале су грдобе, раже, пешикањи, барбуни, луце, хоботнице, лигње, сипе, шкампи, гамбори.

Знало је понекад бити и јастога, карла, збујатаца, санџера...

Десетине галебова, скоро подивљалих од среће, кликнући се обрушавало за бродом, грабећи оно што се одбаци. Каледе бијаху поново враћене у воду и коча поново крену. Почињала је киша, вјетар се појачавао, желудац све више приближавао грлу, једнолично брујање мотора све више парало уши и нервни систем. Постајало је прохладно, напорно.

Ништа од сега. Ближе је кошмар. И тако пети сат. И шести. Седми... Опет безлична маса из модроплавих њедара извађена, котури, сајле, одвајање, прање, класификоваше. По вјетру и киши. По броду који скаче. По води изнад нас, испод нас и у нама. И тако и осми сат. И девети. Десети.

Конечно, примаче се сумрак. И обала. И тераса „Могрена“. Много угоднија, љепша и лакша од овог напорног и мукотрпног

јада и најлакше, али се Мићо не задржа на томе, већ од младог конобара школова у врсног кувара. Држао потом ексклузивне хотеле у Приштини, хранио и појио, као мајстор за којег се брзо чуло и прочуло, познатије политичаре тадашње и виђеније људе, а потом отворио и сопствени ресторан у Обилићу. Када је све текло као по лоју, као по bona-ци, да боље не може бити, откачило се нешто у глави, повукло га окружење, букинула дуго скривена

једна од малобројних породица које у нашој општини живе од рибара, породица Вујић, о мору је размишљала само као о мјесту за љетовање. Живот их је нанио управо на море и оно, сада, у пуном смислу те ријечи јесте њихов живот

да му ћаво мира. У Будви никаде ни кило рибе да се купи, а море пуно. Препнуо. Па набави скромну барку, да помало рибари и помало туристе превози. Добра времена, и путника и рибе доста. Па онда набави још већу барку, па кочу, јахту, четири богате свадбе дјеци својој приреди, сагради им домове, школова. Све из мора и од мора. Калада -цигла, калада -цигла... и ето куће. Брод туриста-испит, туристи-испит... и ето дипломе. Пливарица-прамац... и ето брода ресторана. Стрпљиво и упорно. Послије много зноја и муке.

Море је хљеб мој- каже. Да све није као у некаквој сладуњавој причи о усјеју не говори само први дио овог записа. Тако изгледа уобичајени дан. А било је и многих тешких, опасних тренутака. Било много неизвесних и рискантиних пловидби. Море за час промијени своју ћуд, од прекрасне питоме баште претвори се у злокубни амбис. Но, мораш га првенствено много вољети, послије све долази само по себи. И разумјети га. Прилагођавати му се, његовати га. Залутао сам сасвим случајно у његову паучину, а сада ми је оно све. Не бих га могао напустити за сва блага овога свијета, за било какву овоземаљску силу. Не само због користи, оно је сада моја душа, дио моје крви- прича Мићо.

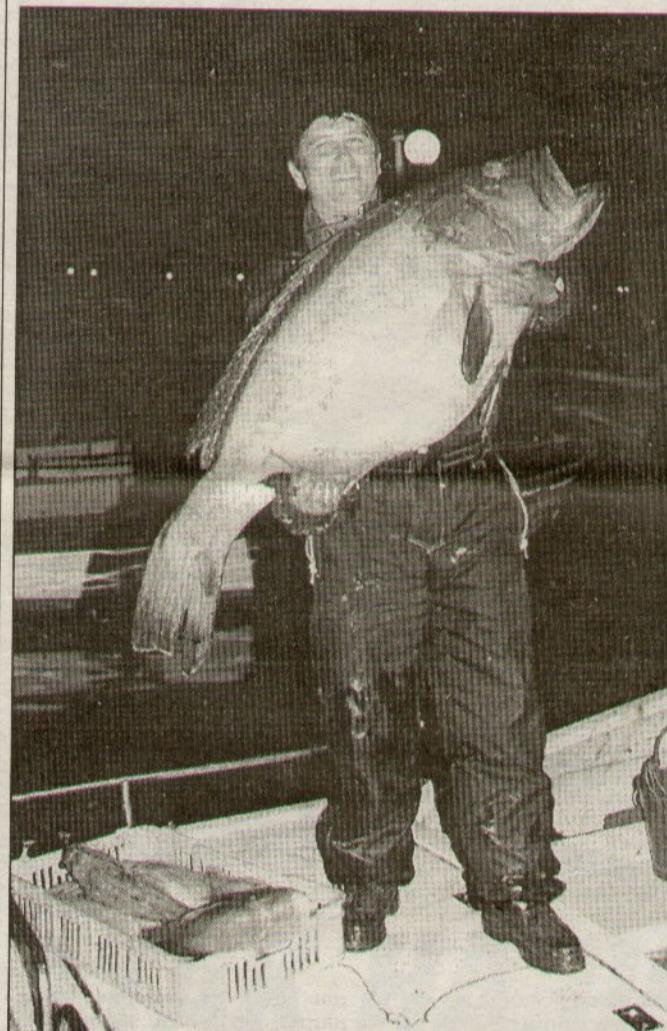
Било је и лијепих сјећања. У њих свакако спада најбољи улов од шест тона сарделе, кочу је хтјела тежина да повучи ка доље, или голуб тежак близу 280 кила. Па онда доживаји са туристима, излете, догодовштине...

-Али, ово је хљеб са седам кора. Зато је мало нас који професионално рибаримо. Истина, много је лакше преко љета за неколико кревета зарадити десетине хиљада марака. Ко је онда луд да вуче мрежу. Ја је, ето, вучем. И све сам сопственим знојем створио. И идем дигнуте главе градом, нико ми не може ни ријеч приговорити. Довољно разлога за сребрну.

Рибе је све мање и све је теже зарађивати. Највише повије је на динамиташи, а њих има преко 50 година. И рибе, поред њих, све вријеме. Нисам сигуран, али лично мислим да је, сем природне миграције рибљег свијета, њој највише зла нанио УМПРОФОР, јер ми се чини да су у море бацали свашта, свакакав отпад, и живот у њему уништили. Али, обновиће се оно. Знам. Природа је чудо.

Договарали смо се да ових дана идемо и на сарделе. Али, све нешто мислим-илакше и љепше их је видјити на обали, у мору или у тигању. Човјек се умори и од гледања тешка после.

Рајко РОСИЋ



Нема што шића за један од шрофеја породице Вујић

посла. Ваљда су други то већ знали, па терасу нијесу ни напуштали. Ваљда и зато у овом крају само три породице живе од рибара.

Једна од њих је ова, с којом се срушило романтичарско сањарење вашег

Ладића. Отац Мићо, синови Бранко, Бранко и Ненад. Кћи понекад припомогне, супруга продаје рибу на молу. И њихова животна прича која је, бар за мене, била много интересантнија и узбудљивија од рибара.

Јер то је прича о кругу, вјечном кругу нових почетака, о континенталцима на мору, о шефу кухиње који се потпуно пре-да риболову. Уједно, то је прича о страсти, трпљењу, стамености породице, о снази да се изнова изгради сјутра.

Све је по први пут почело давно, када је Мићо из родног Грахова, са пиротским опанцима и вуненим цемпером кренуо у „бијели свијет“. За крухом. Угоститељство је некако било најљепше, мо-

или потискиванија страст. Страст за животом. И по-роцима. Платмјела крв, Мићо прокоцкао и пропио све зарађено. Пробекријао. И жене волио и дарио. Тако, све док се није издувао. Док није схватио да четворо дјеце, његове

дјеце, од кога зависи. И се-бе побиједио. А мајка, велика мајка, праштала музевљеве лудорије, чекала и стрпљиво дједу васпитавала. И затвори се тако

један животни круг. Други је почeo негdje 1969. године, није баш са пиротским опанцима и вуненим цемпером, али и није да је далеко од тога. Пробудио се Мићо једнојутро у Будви. Са својом породицом. Да почне из почетка. Како већ реко-смо, познат и признат угоститељ, лако нађе посао и лагано се крену. Али, стомак се већ био по-замашно проширио. А и копкало га море. Истина, мисли: шта ће континенталац од мора? Да се не-што може, приморци би то радили. Шта ће кувар у рибари и лађаре? Али, не

коако било најљепше, мо-

или потискиванија страст. Страст за животом. И по-роцима. Платмјела крв, Мићо прокоцкао и пропио све зарађено. Пробекријао. И жене волио и дарио. Тако, све док се није издувао. Док није схватио да четворо дјеце, његове

дјеце, од кога зависи. И се-бе побиједио. А мајка, велика мајка, праштала музевљеве лудорије, чекала и стрпљиво дједу васпитавала. И затвори се тако

Рајко РОСИЋ

ПРИМОРСКА СЕЛА

НЕТАКНУТА ЉЕПОТА ЛАПЧИЋА

Испред неколико настаних кућа уз магистралу у селу Лапчићи изнад Будве, искористивши лијепо вријеме за радове на њиви, ових дана могу се видjetи мјештани са ашовима, мотикама и осталим пољопривредним алаткама. Поступајући најпримјенијим методама, мјештани се баве сточарством и пољопривредом, и ловом, из хобија. За двоје дјеце Душана Кустудије организован је ћачки аутобус. Сељани се хвале добрим условима за живот: изворска вода, струја, телефон, редовне аутобуске линије за Будву и Цетиње, па кажу да је љепше живјети у Лапчићима него у граду.

Лапчићи броје свега десетак домаћинстава у којима живе Франети, Радоњићи и Кустудије. Млађи су запосленi у будванским предузећима и фирмама, а старији се баве сточарством и пољопривредом, и ловом, из хобија. За двоје дјеце Душана Кустудије организован је ћачки аутобус. Сељани се хвале добрим условима за живот: изворска вода, струја, телефон, редовне аутобуске линије за Будву и Цетиње, па кажу да је љепше живјети у Лапчићима него у граду.

Селу Лапчићи је најближи вијековом дворишту тридесетак кошници. С обзиром да је терен за пашу пчеларства погодан, мед је квалитен и на продаји је.

Супруга Олга тврди да су вриједне жене стуб сваке породице.

- Поред свих кућних послова, жене у Лапчићима пуно раде и у башти, а да не говорим о узгајању стоке и живине. Поред свега тога највећи разни предмети од дрвета.

Село нema продавницу, али зато има - двије фабрике и једну пржионицу кафе. У кући Луке Франете пржи се и меље високо-квалитетна кафа. То ради Лука заједно са својим укућанима, а продаје је на велико многим продавницама и на мало, на свом штанду на будванској пијаци.



Стари Лапчићи - јединствен појас на Будву

Упркос томе, многе породице су се настаниле у Будви. Долазе викендом у село да обрађују земљу за личне потребе. У Лапчићима је изgrađeno и неколико викендица, а мјештани преко љета нуде приватан смјештaj туристима које привлачи нетакнuta природа овога краја.

У својој радионици по-крај пута Душан Франета, пензионисани машинобравар, преноси своје искуство сину. А о свом животу у Лапчићима каже: - Потрошо је ово веома питомо поднебље у којем успијевају скоро све пољопривредне културе, бавим се земљорадњом и сточарством. Имамо неколико грла стоке, а самим тим и пуно млијека и млијечних производа. Производе продајемо на будванској зelenој пијаци. Слободно могу решити да се од пољопривреде може добро живјети, али се мора доста радити. Некада је то био једини извор прихода. Гајиле су се овце, козе, коњи, а мјештани Лапчића су недалеко били познати по добром вину од лозе из сопствених винограда.

Душан Франета се, међутим не бави искључиво пољопривредом већ и пчеларством. Наслиједивши од оца свега пет-шест кошница, веома заинтересован, обучавао се код искусних пчелара. Данас је у

намјештаја „Алмар 1001“, у власништву Ивице Радоњића, бави се производњом и пројектовањем намјештаја по мјери.

Погон за производњу хигијенске папирне конфенције „Валена“, власника Александра Франете, отворен је прије нешто више од пола године заједничким средствима власника и Фонда за развој РЦГ. Како је истакао Драго Асановић, главни организатор пословања фабрике, „Валена“ има дavanaugh запослених радника, прероматеријал увози, а засад покрива само црногорско тржиште са тенденцијом проширивања производње и пласмана.

На петсто метара испод фабрике налазе се и стари Лапчићи са пар оронулих кућа и гувном са јединственим погледом на Будву. На овом месту је некада Драго Асановић као директор пословнице „Компас“ у Будви организовао излете пропраћене културно-умјетничким програмом прожетим етно мотивима у аутентичном амбијенту црногорског села. Тих година број посетилаца у Лапчићима током љета је био велики. А незаборавне вечери уз до мају храну, вино и дружење са мјештанима препричавају још само они који су остали у Лапчићима.

АКТУЕЛНОСТИ

**ЉУБИЦА СУЋИЋ-
ПРВА УЧИТЕЉИЦА
БАЛЕТА
У ПАШТРОВИЋИМА**

Љубица-Инка Сућић је витална деведесетогодишња старица. Необична и несвакидашња по много чему. Бивша је учитељица и балерина. Осмо је дијете, најмлађе, оца Јосипа и мајке Софије. Рођена је у Котору, а усљед ратног вихора, напустила је родни Котор и дошла у Петровац. Школе је завршила у Трсту, Дубровнику и Грацу. Прво учитељско постављање било је у Петровцу, затим у Режевићима. Потом је наступила пауза од двадесетак година. Удајом за Луку Сућића и формирањем породице (има троје дјече), пауза коју је направила не представља никакву жртву. Јер, изнад свега и на првом мјесту су дјечи и супруг Лука кога се и данас са великом и искреном љубављу присјећа.

Удаја за Луку представља најљепши дио мoga живота. Рађање дјече је само употпунило чаролију у којој смо већ били ја и Лука. И ако већ десет година није са мном, осећам као да је још увијек присутан у сваком дјелићу мoga бића. Напросто смо обожавали једно друго. Са њим ми ништа није било тешко и мучно - рекла нам је госпођа Инка.

- Сјећам се свога дјециштва, школовања, првих балетских корака, првих ученика и полазника балетске школе. Вјеровали или не и тада,

ЧЕЖЊЕ ПУНЕ ЧАРОЛИЈЕ

у то доба, било је мушкића међу полазницима балета. Многи од њих, на жалост, нијесу више међу живима. Пропутовала сам свијет, видјела све и свашта, учила када многима то није било могуће, без обзира колико су знали и умјели, склала сам. Остало ми је само једна жеља - да видим једном Дубровник.

је, пун чежње, одлутао ко зна где. Необична и несвакидашња по својој љубави према балету и жељи да своје знање и умијеће пренесе на дјецу у Паштровићима, госпођа Инка троши десету децензију свога живота. Можда ће у некој новој књизи живота бити подatak да је у Петровцу на мору 1932.



Своје знање Љубица-Инка Сућић је преносила на дјецу

Нормално да ми је најважније од свега да моје потомство буде живо и здраво - управо тако је Љубица Сућић завршила своју причу, а поглед јој

године постојала балетска група коју је водила госпођа Љубица-Инка Сућић.

Јелица ШАРАНОВИЋ

МОБИЛНИ КУТАК

БИЗНИС ЈЕ БИЗНИС

• О осавремењивању уличног шверца цигаретама, супи са фидом, ајдахама из тањира и још понечему

Сједи пет кршних момака за кафансkim столом. Испред њих, зна се, по чаша вискија, по паклица „Давидоф магнум”, и нормално, мобилни телефони. Сједе они, чаша чашу стиже, цигаре паде једну на другу, с времена на вријеме јаве се на телефон око неког бизниса и све вријеме нешто жучно расправљају. Политику, претпостављам. Но, у некој доби остадоше без цигарета. Траже погледом, док недалеко не угледаше младог Рома, нема му, вјероватно, ни десетак година. Обилази столове и нуди најразличите врсте дувана. Момци га позваје и он приђе. Дог су отварали уста да му затраже „Давидоф магнум” зазвани мобилни. Сви се тргше и посегнусе за својим апаратима. Али, не бијаше за њих. Млади Ром извади мобилни телефон из цепа и некоме одговори: „Три пакле! Добро! Доносим одмах!”. Момци се чудно и тужно загледаше, али слегнусе раменима. Бизнис је бизнис.

Када је већ ријеч о бизнису, контам да нешто по глави: свако се нечим бави, а ја највише глувам. Времена су тешка, и све ће тежа бити, паре не расту на дрвету, треба их зарадити. Послије дугог мозгања одлучим, јер ту

леки и садашњост и будућност на овим нашим просторима-отворићу СОС службу за мобилне телефоне. И завршим све оне мучне послове око регистрације и триста осталих дјакина, јер је општина остала без пара па смишља, ко роман у наставцима, намет на најам. Дам нешто и маркетингу, тек да обавијестим народ да постојим, за зло не требало. И кренем.

Нисам ујутру, није баш да је било јутро, ни отворио поштено канцеларијска врата, а мој статични телефон пишили ли пиши. Подигнем слушалицу, унутра нешто клокоче, шиши и пиши, клокоча... ни Шерлок Холмс не би одгонетнуо тај звучни метеџ. „Ал је грешка, ал сам упао у везу НАТО авионима, или некој подморници” - кажем сам себи, а хиљаду ми мисли кола по глави. Наћулим уши да разазнам било који тон, било шта, и у мору шумова зачујем и људски глас:

- Помагај! - виче.

Уплаших се и сам неког великог зла. Повиках:

- „Ко је. Шта је? Одакле се јављаш?”.

- Из супе! - одговори, кроз клокотање, пиштице, шиштање...

- Из какве црне супе?

повиках опет, запањен.

- Ма упо ми мобилни у супу. Шта да радим? - вапије неко.

- Из какве црне супе?

- Из фиде. Нешто сам компшиници објашњавала о зачинима и испаде ми мобилни у супу. Шта да радим? - запомаже домаћица.

Велика мука мој први задатак. Али, посао је посао и зато ја смислим:

- Слушај, разгрнти фиду са мобилног, који ћеш извадити оном великом виљушком која стоји изнад ширпотреба за украс. Проциједи га у цедиљку, која ти је зарђала, а стоји обично испод лавабоа. Потом га испери топлом водом и стави у рерну на сто степени. Нека се тако крчка 15-20 минута. Кад порумен стави га на онај велики, овални послужавник за гости и гарнирај са неком другом будалом. Ја више не радим. Није овај посао за мене.

Треснем слушалицу. Изјађем бијесан. Одем да ручан на нервној бази. Наручим јело, донесе ми конобар прије њега супу. Захватих кашиком, из тањира на мене разјапио чељусти мобилни.

Касно схватих да ми се само учињело. Већ сам све био бацио и појурио према шуми.

Рајко РОСИЋ

ДНЕВНИК Н(обиљара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегорић



ЈОНЕСКОВ НОСОРОГ, ИЗЈУТРА...

Петнаестога априла. Јутро сноено и вунено, стигло

је кроз измаглицу и кришом од страшних бомбардера. На тераси „Адријатика” мијешају се побожна тишина и мирис добре кафе. Кроз дувански дим настојим да ухватим слику свог најдужег дана када сам истог датума прије двадесет јељта, без биљежнице и foto-апарата описивао помаму природе на истом овој јуту, тада велике земље. С огромном жељом да из крика и јајука, рушевина и дима исплетем истиниту причу, свјестан потпуно да фантастичније од реалности не може бити ништа. Рекли су потом да сам успијевао, ваљда сили у инат, да су ми приче личиле на окрутну стварност.

А јутрос? Старе и нове слике ужаса, априлске, зле, апокалиптичне, немир надаоша квасац за моју тугу и резигнацију. Не умијем о злу, људском. - Новинар, као и банкар, кад једном изгуби повјерење, изгубио га је за сва времена, подсећа ме Иво Андрић.

Опет сам без биљежнице, али сада безволнан за посао, смлављен још од јутра. Јесам ли то изгубио, повјерење у себе?

Међу црним вијестима које јављају о бомбама широм земље, о томе како ни мртви немају мира (гробље православно у Приштини рачетирано два пута) издвајам: Петер Хандке, аустријски пјесник, вратио је књижевну награду „Бихнер” коју су му Њемци додијелили 1973. Без ријечи објашњењем њемачкој академији за језик и пјесништво, упутио је и десет хиљада марака, новчани дио награде. Новинарима је рекао да је љут на Њемачку и остале земље Запада због бруталне НАТО агресије на Југославију.

Прије тога, Хандке је одлучио да више не буде католик. Петер Хандке никако не може да изгуби повјерење.

Виктор Черномирдин је постао „Јељчинов Холброк”: руски шеф државе га је поставио за специјалног представника за регулисање кризе у Југославији. Ex, Руси...

Седамнаестога априла. Субота, радна, ратна, с јаким мирисима јода. Не могу на море, зову ме из Редакције, дошао нам у госте Патрик Бесон. Ни до Београда не могу, ризично је и дању, па слушам: француски писац се одушевио акцијом „Новости” за враћање књига Гинетру Грасу, која је у Србији имала велики одјек. Нисам, каже Бесон, нашао ни једну земљу на свијету у којој се толико воли књига, сем можда у Израелу. И дође да би Грас морао да буде врло тужан, што му ваши читаоци враћају књиге. Нешто другачије мислим од мојих колега па и од Бесона: књиге су књиге, написане давно, Грас је такав и такав писац...

Ружније је и од сна ружнога. Бијесни бојовници којима не видимо лице убили су и новинаре. На десетине њих, нашло је смрт у рушевинама зграде РТС у центру Београда, на радном задатку. Страдао је и последњи новосадски мост, Жежељев. Ремек дјело архитектуре. Па општим бомбе на цивиле - Сурдулица, масовна гробница. Међу умрлима је једанаесторо дјеце. Последњег дана тужног априла, убили су Мурино, варошицу сиромашну на Лиму: пет погинулих и осам поврјеђених, бимланс је безумља које је стигло и на сјевер Црне Горе.

Што више лете, то мањи изгледају нама који смо још на земљи, поручују живи испред срушеног хотела „Сјекирица”. Увијек сам застајао пред том старом ка-

...

фаном, чудна имена, на путу за Плав, где Лим извијре, јер су уз пиће обавезно служили добре досјетке.

Фануш Heagy, истакнути румунски пјесник пише своју, букурештански влади: „Ушли смо у ноћ Атлантског океана, огромну и разарајућу, са побијесњелим бурама, ушли смо у период поремећаја мозга, починивши свјежо неопростиви злочин”. Так толико да се види да има брата и у свијету да пожали...

Седмога маја. Постоје ископали очи Авали, порушили неколико стarih зграда по којима се препознаја, Београд сада замрачили па га убијали. У ракетирању зграде амбасаде Кине нашли су смрт новинари, запаљен је хотел „Југославија”, гађани су Генералштаб ВЈ, зграде министарства разних, Земун, па опет Батајница... Правдљиви Кинези се љуте жестоко, траже да се кривци казне, али авај... С Источних обала где се некада правда дијелила, стиже само оно цинично, данима понављано, када се погађају цивилни циљеви (а то се редовно догађа): Извините, жао нам је...

- Ајде НАТО, ајде злато, ајде самоном гелер брати. - Не могу ти господине док не сађеш са висине - пјева мој друг Пајо, што га грло носи. И додаје ратнохуашкачи: за њих је боље да мировне снаге буду ненаоружане...

Тринаестога маја. Палим свијету маји, која је имала срећу да све ово не види и не чује. На рођендан њен, причам како је прошло педесет дана. Бомбе су бумене, чујем ехо познатог ми гласа: уништили су свијетлу грађевину појмова и вриједности. Ко ће вратити смисао онда када се у Европи привремено врати мир?

Мировних апела има на све стране, именују су кривци, творци рата и кључари мира, а бомбе и даље падају и убијају Ниш, Параћин, преоравају Космет, па опет Мурино. Господари рата никако да ујутру, док се брију, у огледалу пажљivo провјерјеју је ли им, можда, лице по примило нешто од загонетне болијести Ежене Јонеска због које се људи претварају у носорога.

Петнаестога маја. Сунце се помаља свом силином својом, грли обалу испред мене. Устајем, јер како рече Душко Радовић, ако ико тајку пажњу заслужује, онда је то Сунце кад долази. У кафани „Леро“ долазе паметни људи, па сам се ушуњао нешто да чујем. Кад оно изјутра трешти па нико не прича, сви слушају. Паметна конобарица декламује: „Из музике долази чаруз којег се морају смирити све бриге и све боли срца. Музика је храна љубави!“

У селу Кориша код Призрена неким новим, јаким бомбама, које топлотно кратерे праве, убили су стотину избеглица. Жена и дјеље албанске претежно... Тамо не могу да запјевају пјесму, не љуте се, и дишо дубоко.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

КЊИГЕ И КЊИЖЕВНОСТ

У основи је пјеснико ве тежње да идентификујући лични свијет идентификује и општу стварност. На тај начин остварује се њихово међусобно отледање, не да потре него да нагласи катаракично својство живота, пошто оно, у дифузности својих мијена, најдубље прониче тамо где се сусрећу биће и свијет.

Костићева поезија одувијек је била у знаку тога сусрета. Нећу рећи да је увијек била у фази пуне зрелости, али се упућивала ка њој, нарочито у оним збиркама које су биле резигнациони интонирани. Као посљедњи лук њеног високог дometa и зрелости је постхумна збирка „Како ће се ово звати“. Она је свој лирски склоп и енергетске набоје управо усмјерила ка катаракном полу, где се путем уобразиље коначно стање узима као доминантна позиција. Нездовољство и патња дјејствовали су по закону неке унутрашње сile, природно условљавајући такав гест. Костић је своју поетску исповијест моделовао у резигнационом кључу:

Бивши сањари / под скелетом неиспуњених снов.

Они код којих се снови хировито расцвјетавају, а Костић је

ПАТЊА - ИЗВОР НАДАХНУЋА

Душан Костић: „КАКО ЂЕ СЕ ОВО ЗВАТИ“, издање Министарства за образовање и науку Републике Црне Горе и „Херцег-феста“, Херцегнови, 1998. Постхумно издање, приредио Велизар Бошковић

био један од њих, мисле да њихова јарка боја и опајан мирис вјечито трају. Изненаде се кад од цвијета остане само сува стабљика. Не говоре ли наведени стихови да се слично дешава и са идеалима. Некад то-пло пригрљени, сувомразица стварности скврчила им је листове, унишитила мирис. Душан Костић у овој књизи, и не само у овој, пјева о метаморфозама кроз које је прошло цвијеће његових снова.

Будућност се обично замишља у обрисима проведрења, а у збирци „Како ће се ово звати“ она је назначена као вријеме несрће. Тада нестаје онај насушни захтјев да се живи у сагласју са собом и природом. Поета га је апострофирао у сјају пуног субјекта и са дубоким резигнационим засјеком. Запажамо да тек кад се разуди копно ствараочевог бића, може се рачунати на евакуацију доживљајног богоугаства. Костић је био издашан у његовом плету, дајући доживљају снажне дејствене еквиваленте. Та дејственост је посебно препознатљива у сфери осјећања. Ами добро знамо



Душан Костић

да осјећање одувијек тежи да постане свијет. Дакле, један сложени значењски атрибут који се, посредством имагинације, креће ка ономе што је унутра. Одатле се доживљајна гама шире ка спољњем миљеју, прихватајући копчу са неизбрисивим

драперијама флоре и других спасносних феномена у природи.

Костић је познат по томе што врши спајање бића и природе. То је примјетно и у овој збирци, која је у себи укорјенила благу лирску полемичност, осјетивши се, на крају пута,

у много чему издан. Резигнација која је на мек начин таласала осјећање флуиде, преобразила се у горку исповједност, набијену барутом очаја и несанице: Ријека наше ведрине и спокоја и снова /зачас се претвори у проток најмрачнији. / Као да никад нико живовали.

Изрекао бих мисао да је идеал врста ватре. Да брзо гори, да би се, кад јој понестану искре, подала самоћи пепела. Свакако да је ова мијена прешла из стања живости у стање мiroвања велики изазов за пјесника. Окреће га патњи, која је дубински извор надахнућа. С патњом се виталније живи и судбинске промишља. Важно је како се она осјећа. Русо је изричит у тврђњи да је свјесност тога чина просто медикаментна. Он каже: Човјек који је највише проживио је онај ко је највише осјетио живот. Ја бих пјесника Костића сврстао међу заговорнике ове Русове максиме. Није ли то уједно и начин да се из ткива тако схваченог живота извiku супстанцијалне ствари, а поезији је дато да храни тамо где је завичај

праве визије. У патњи. У самосажијању.

Костић је био обузет назначеним феноменима. Та обузетост га није никад напуштала и то је можда узнијело његову поезију до завидних творачких врхова. Патњом се није поштапао као помоћним реквизитом, што је уобичајено код многих пјесника. Патња је била њему урођена. Из ње је црпио занос и страст.

Рекли смо о резигнационијости Костићеве поезије. Она лебди на крилима маште, дубоко је лирски обожена, сјетно надахнута, с тежњом да искаже и сублимни пароксизам као врсту креацијске премоћи. Истина, тај пароксизам је брушен стрпљиво, без очекивање оштрине. Чак и прекор или алузија добијају карактер дискретне и блаже опомене:

Мораће опет / ведро проговорити ливада.

Иако је ова збирка настала када је пјесник био свјестан биолошког краја, нема ни трага од успаничености. Он се у њој концентрисао на оне тематске кругове које је и до тада држao у зони магнетног привлачења: пролазност,

ЧЕДО ВУКОВИЋ: ПИСМА ИЗ БЛИЗИНЕ



Ево, пишиш из Италије, из Инситију-та „Др Симо Милошевић“. Правим Иванку - она је ту на рехабилитацији послује лома у куку.

Пишиш ми пријатељ:

- Ти идеш у Италију као пратилац?

- Идем као пратилац!

И тако.

Јужни вјештар налијеће с јучине и размиче шијесна врати између Оштрој рије и Лушиће. А мени се чини: утиске за ово писмо вјештар ми чешља и цијећа на комаде.

*
Рег је да представим, бар украйко, здање у

којем јесмо. Назвао сам ћа - Дом наде. Одисија, нећде се ломе костији зграбама, мостовима и људима-овјеје се све чини да обольели или озлијећени стисак усјрави себе и да корак крене својим кораком. И све се овде креће и складно дјелује да покрене покреј, да пробуди наду у људима. Знам, у невољама је Инситију, као и све око ње. А ипак, ту се нађа у покреј јача као на шекујој штраци, без застоја. И ту, у вјежбаоцима и разним терапијским одјелима, научио сам да у очима људи чијим азбуку наде. Али, ту нада ме шија: Где је инситију, који ће излијечи све ломове наше и покренути све кораке наше?

*

Први мрак. Гледам с балкона. Недалеко од обале лађано се ѡомиче бакренасло својшто. Из незидљива чамца неколи „на свију“.

Не види се и не чују љубови. Без њих ми самотније на балкону. Нећде ћоре, по кровом, савили су свој умор и своја љубакања. Сијур-

но су посјели - неки с главом исјош крила. О чому ли крилани сањају? Вијенац својелости око залива. Узвишење Топле, окићено разнобојним својешћима, посјећа ме на новој годишњију јелку. Одјеви својелости са ње заривају се у море као претерави сипалајши.

Наједном, простиор се простирији јајком! Да ли ту завија митски чојор вукова? Да ли се тромовима дозивају Перун и Зевс и Белона? Да ли у ћорчу јајчу рањени простири? Да ли завијање распе из дубине мора или из његара ћорја, док нијеми облаци лове мјесецев колућ?

Или све то или налијеје свећа тоја? И ће - у прену или мију све времена-око залива су на окупу лишице Орјена и Ловћена и моје завичајне планине. Над њима простијеју одјеци завијања и невид-шијиће. Па се, ево, за рuke хватају приморске узвисине и двоврхи Комови и ћоровићи Зеленић и бјелошума Бјеласица и ћорди Висићор. Висине појорја и мојеј завичаја њишу се у ковић-колу око зали-

ва. А над њима, еј, крене ват јајка, разјеши се ћа би да прегађаш, али ћа нови шалас, чини се још јачи, из мора подухваши и заошија ноћним простијором...

Сирене, као да се паклено шећаче, најављују „ваздушну опасносј“. Најзад и то завијање захриши и пресахне. У муку празнине све бива најрећијо-нешијо ће неће да се распсне, шака шијо није.

Шака ми се сам биљжи на харшији: Док сјекираје сијеку једно сипаје, сва ћора дрхши.

Излазим у ходник, на који су нанизана мноћа собна врати. Стараца криши прстене и праћији помоћ ог сесије у бијелом мантију. Шака ћу, ја црна, куг ћу - заборавила сам број собе!

*

И у овом Дому наде простијони ме свељудско злодоба. Из ћаме дојиће хаотична сајека-запомажу сипаји и ходници, вртојлаво се јењу и шону љутије појове лифтова... Са разних сипрана (преуске су чешћи сипране свијета) из разних ћорла насрће на

мене разнотласје ћорчиће, одмазде, мржње, бижеса, а из исјош извора бола... Одеји мноћих зала, као сјечива, рањавају ме, не праћеши лијека. Па се заваравам: све то кружи у мени као коловарић у виру... или као симфонија бола и ужаса. Па узалуд пакај судар јајићи у себи:

Како ли ће једно простиње раме носити шакаји мноћих рамена, виних и невиних? И како ли ће једна суза бићи бисија слив мноћих и немоћих суза? А онда као да ме окрзе простиње пророчији шакаји: Тешко ћеби, браћеш проздове шућићи суза у свом вино-трагу...

Па бих да се браним: Не гај се само уху и слуху!
*

Камено крило котина давно се ојкинуло, па ћамо - на капији Боке-ћочинуло прије ноћи се винући над јучином. За лешјење или за ћловиџ-

б? Не, то мало осјијво с ћорђавом осјаје укано у валове мора и исјорије - шакови ћа оптимају пшицима.

Па ми се причини: на шом ћеснацу - ће се брусе осјијски и моји појледи - брда су се појорно размакнула за проход мора према ловћенској појорини. Тако се праће и додирују вис и равна низина.

И као да се ујраво ћамо, на дубоко мордој простији између ријова, дижеле два времена-заливско (с прозорима према дану и мору) и пучинско (са једним прозором, ће се висина и појорије у исјаји мах ојледају, па се звијезде ни дневима не ћаје). А праће вријеме као да престији у мојем појледу и ријечима. И појверујем: на улазу у Боку, на ћој видојељници, ћасне домећи мојих јеница. Залив се зајдвара у видик. А ипак зnam: ћамо лијево, иза рија, крије се дивојина шишина Жањиће, јучи-

У БАЊУ -

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

смрт, пејзажи, љубав. У овој књизи дао им је визуелну прозрачност и сложенију структуралну особеност. Доживљај се сутерише у стресној позицији, варирајући га, бар кад се ради о злодјудном мијењању наше коже, у више типова и слојева, немало запрешашен на шом свеукупном судбином која је попримила облик апокалиптичке зебње. Очито је да Костић није имун на потресе. Ако би упоредили њега и Давича, дошли бисмо до закључка да је Костић туђ потрес, а Давичо га је управо стварао. Битно је да су оба оправдала своје стваралачке поступке. Њима се није поништавао живот. Напротив, опредмећени су његова суштественст и обиље!

Искazujući misao u magnovenim valerima, Kostić je prepustio nekoj vrsti historijske provjere, vjerujući da prošla historija mora odložiti sve mutnijem talogu današnjice. Ali kako godine tekut, pomenući talog je veći, a sumnja izvjesnija. Ona postaje sve intenzivnija, povlačeći pjesnika u samoču koja treba da буде osloonač za лично pribitje i mir. Prijeđe je nejak pred naletom opštih poročnosti, pa nas Kostić podseća na usamljenu pticu u nebuj. Не могу ни сам да вјерујем, / да вјерујем како сам наједном толико сам, / не могу да вјерујем шта сам ни ко сам.

Стихове оваквог зна-

чења може да испише само онај ко је поражен. Тај пораз поета не крије. Он му је послужио као подлога за његову, рекао бих, свеобухватну фиксацију отуђења и зла. Портретишући феномен пораза, Костић је видио у њему властиту слику која се није удаљила од нова и људских науама. У томе лежи величина Костића као пјесника. Зачудо, што је био старији, његов дух је био постојанији. Веома је снажна свијест о ономе што је сте. Он то јесте визионира на прави начин. Са многоликом проточишћу идеја и мисли. И језиком који те идеје и мисли опредмећује као значењске супстрате. Онај ко то оствари, омогућен му је пут до бића. До његових унутрашњих поноара. Костић је биће уточиште. Суштина и облик пјева.

Костић преко појава и предмета долazi do суштине казаног. Дух који опажа, прије их препозна и артикулише. У сусрету са њима, било да је то море, врт или кутак себе, поета путем контемплативних излива колорише њихове унутрашње одјејаје. Њихова слика је, у ствари, слика душе, будући да се једно у другом огледају. То огледање је можда сама суштина пјевања!

Можемо мислити шта хоћемо, али једно је неопрециво: поезију пише неспокојство духа, разумије се ако је у владавини доброг ства-

раоца. Костићево неспокојство је финог тока и узнијетог значења, инвентивне рефлексије и омамљивог меланхоличног бруја. Као такво се јавља и у овој тестаментарној збирци, која је саздана од живих слика и дарежних успомена.

Костић се много ослања на прошlost и успомене. Он зна да разгрне њихово запретано огњиште и да прошlost отвори у ово вријеме. Он то чини кад га плима утисака одвлачи извору давних сјећања. Рату и поратном раздoblju. Тамо, у њиховом кругу, лако се пробуди

некадашња страст и узвитлају драги снови. Као да се ради о часовнику који биљеки оно што се осјећа. И то се упоређује са оним што је склопила садашња збиља. А она је склопила много тога мрачног и неочекиваног, грабежног, опорог, зебњивог, сатанског. У томе смислу индикативна је пјесма „Мрзовоља“: По теби оре својом невидљивом ракњом. / Однекуд потајно бану, и не примјећујеш / колико си дружчији и колико си себи туђ.

Помињемо и љубавне пјесме из циклуса „Палма у твоме врту“, која се по много чему наслажа на његову поезију из „Тристије“. У њему је исказана њежност према умрлој жени. Њоме је поета хтио да назначи да вријеме никад не пролази ако је испуњено љубављу. Мисао о љубави јавља се као зрачак сунца који пролећшају. Сјећање на драгу жену „пролећшале“ су Костићеве позне године. Самоћа најувјерљивје спектрира њихов долет и мисао.

Похвалу за излазак збирке „Како ће се ово звати“, у оволовиком обиму и овако конципирану, треба исказати приређивачу Велизару Бошковићу, који је дugo бдио над Костићевим стиховима, успјевши да из, из рукописне нечиткости, вјерно пренесе у доступно штиво. Штиво снажне поетске моћи и значења.

Жарко ЂУРОВИЋ

НАЈЧИТАНИЈЕ КЊИГЕ БУДВАНСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У Мају

1. Андреј Макин: **Злочин Олге Арбелине**, роман
2. Рафаеле Нигро: **Ватре Базента**, роман
3. Светислав Басара: **Вучји брлог**, есеји
4. Јакоб Васерман: **Злато Каксамалке**, роман
5. Миодраг Вуковић: **Млака вода**, приче
6. Надин Гордимер: **Кућни пиштол**, роман
7. Ден Симонс: **Љубав и смрт**, СФ-причe
8. Бела Хамваш: **Ново љето**, роман
9. Јевгениј Замјатин: **Срез**, приче
10. Роберт Валзар: **Помоћник**, роман

РАТ

Земља се, уместо кишом, нашпана штаплом људском крви,
орлуцине се нахранише свежег људског меса,
тромљавина се чује, лелек небеса...
Коме је рат добра донео, недужне жртве увек би одне,
нерођена деца остане у штробама мајки,
не видеше дан, не заштакаше први пуй...
Пујчаном врцом везани за бол, тарпћемо
али понесашаје снаје, док тегамо товорку
у црнини,
штошућену мајку за сином,
сесију за браћом...

Ко нам ћој омами тиху хашишом неповерења,
да се убоје старице маром црном повежу
и да нам црно увек буде знак распознавања,
зар младосћи уместо ашиковања и радовања,
скривених шајни и сасијајања,
само за крв и муку да зна...

У рату сви су тубићаници, чека их отромна јама без дна.

До јуче брижни познаници, а данас већ
шкоји им души,

што ономена нек буде људима,
нека кривцима савесији пресуди,
нек се уразуме већ једном људи,
ко их завади, подели, сломи
и иску мржње очима даде,

чизмама траха ко нас ћој злази?
Зар да браћа на браћа удари,
зар да ничу ко течурке тробови,
нарицалке и лелек свима је донео,
коме је рат добра донео, само још више
сиријаше и сирочића,
и тисму тулара што о спрашовању прича,
само још више чемера и беде,
кукавне мајке у црно одене...

Боже, ако ће има, осврни се, поћледај, уразуми нас.
Ти си нам последња нада и спас, освесији децу
своју,
ошрени заведене,
помози нам Боже на време, јер
земља се уместо кишом, нашпана штаплом
људском крви...

Славица ЈОВАНОВИЋ

У ИГАЛО!

ни окренућа.

А што мало осјрво, што камено око с кайцима од мајле, будно стражари на улазу у залив. Гојово ме срди сагашњи назив што осјрва-Мамула! Тако ћа зову, шако ћа у мајама биљеже и шако ћа се сјећају лотораши из другоја свејској ратници. Тада ћа зову, шако ћа у мак-Мамула... И шако-Мамула, Мамула.

А ја, као у шаји, за сеbe ћа зовем - Ласијавица.

Ешто, видите, чак и ље-пошта назива и ље-пошта ријечи, нађу се на уграду немилосрдне исјорије.

Онда сазнајем из једне књије: посјоји кобац који насрће на ласије и зову ћа-ласијавичар!

*

У великој вјежбаоници разглажују ме ћелада браћаја добричина:

- Јеси ли ћи из Погрбије?
- Јесам или... био сам.

- А јеси ли шајдер?
Послије смо се зближили и шалили се на мој и његов рачун. И ја сам објашњавао: Одисија, удијевам иду у конац,

и да ој мјесечине кројим и ишиjem шаканину за незнане - што мјери без мјери...

*

Необична слика: изнад Луштанице се појавију само гијојеноја крака дуће. Устравне боје, искрзане и притиснуте, искрале се између мркоједих облака. Трудим се да разнам боје и да их изброям, али - не види се све. Jag и шућа-ћелада се осакаћена и невесела гуђа. Гледа ме некако неситурно, послије ноћи коју није простијала-морије.

Ешто, видите, чак и ље-пошта назива и ље-пошта ријечи, нађу се на уграду немилосрдне исјорије.

А ја бих да се браним и од себе сама: Не гај се једино оку и уху! Сабери сва у себи чула, све свјетлости и сва видјела, све изворе звука и сва унущарња слух, све коријене сна и сва снови-

ћења, сва ледена доба и све поштоте и све оћњене најезде у корњачину оклопу лобање, све сабери уједно, ако можеш и постши мисао-ћлас да извiri из оклопа, да чује себе...

*

У једној кабини лифта стоји урезано (нашило се вјажни удварач или заједљивац): „Славица бе-ранска примадона“.

*

Са календара, у Италији, откидам и бројим лашице свијетла. Сусрећамо се мој дан и ја. Пами се чини: ћећа боли моја главоболја и поћлесају ћа моји брижни немири. И чини ми се: мене боле ћећа сржна сјевкања и ћећа ноћија ће-дра, од тромова уздрхала. Онда објећне од мене мој дан и хајдучки однесе комаде мојих снава и дахова. Па ме избоге штремом од вјешти и на јасћук навали бесане ноћне саје и мјесечину као штапаху.

*

Ex, ће поћлесајише! Читам Исаидорине затије из Норвешке и, мало-

мало, ћа најђем на Јонешто поћлесајише или са сјајане означене. Некујашко, казаће. Слажем се, уједино поћлесајише је књига из библиотеке и што поћлесајише смештаја другим чишћаоцима. Али, што шака није једносјавно.

Подцијалице су чудан сој: или им се дойала која Исаидорина мисао или их је нешићо коснуло или-е, и ми са оловком нешићо знамо и ми смо нешићо слано јели! Није мудра и даровитија само Исаидора - и ми дојисујемо бар своје линице... Или, ко би ћа знао - мотиви поћлесајише не-докучиви су као пушеви божји...

*

Кад се закрве два сунца, страдају њихове љлане. Али, бивају и мотиви и варљива и земна сунца. Стоја олујнији бјесови са јучине узбуркају и штихе заливске луке. Тада заумље чешћо поћлесајише једине Јамете. Свијест ће се сјустиши до дубока мраза, који пеће као пламен. И штада, у збрци Ћасина о хитрим збивањима бива штакно оно што поћлесајише

није посве штакно. Наглавама, колико облака - штолико истине. Па неко своју истину поћлесаји, неко је ћејевом и мржњом распјајује, а Јонешко се „мудро“ држи као за њу и не зна.

Изледа ми да се што поћлесаји и на Јовишини заливу. Самоћни облаци, зраци и шталаси разасијиру неухватљиве арабеске по води, што се чини - неће свијетле боје, мрким ранама пребоде, слијеју из висине, а неће памна модрина износи посјаје из његада залива.

*

Згушњава се сумрак и урања у дубину подморја. Голубови постали - неки са главом испод крила. Усамљена свјетиљка се прокрада из трања палми - неко лови „на свићу“. Хује висине и даљине: неко лови „без свиће“.

А небо шароведрасијо, прјеварна мјесечина. Јаукшаве сирене дозивају се наг поћлесима поћлесијем. На што мотиве дјевојке, риболике сирене смјешено искачују из мора - хоће да се поћлесаве у нашем ваздуху.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ИЗ РИЗНИЦЕ МАНАСТИРА ПРАСКВИЦА

ИКОНА БОГОРОДИЦА „СТРАСНА“

• У богатој ризници манастира Прасквица, у низу изузетних иконописних остварења, као једно од најзначајнијих, истиче се икона са представом Богородице „Страсне“ за коју се претпоставља да потиче из XVII вијека. Ова икона припада кругу италокритске школе поствизантијског ликовног усмјерења, истовремено представљајући, слободно можемо рећи, њен највиши дomet. Овим се, такође, она сврстава у ред најуспјешнијих дјела иконописног сликарства које данас чувају манастирске ризнице и музејске збирке у Црној Гори.

Турска освајања, а нарочито пад Цариграда којим је најхалост окончан хиљадугодишњи развој Византијске империје, као једне од најзначајнијих цивилизациских тековина нове ере, условила су масовна миграциона покретања становништва, посебно грчког, из Цариграда и Мистре. Међу осталима, и бројни умјетници проналазили су нова обитавалишта у којима су снагом упоришног талента поново покушали да остваре и развију кличу свог умјетничког дара. Као што и име показује италокритска

номски и културни контакти. Велики број ових икона доспијева и у Црну Гору и то, углавном, преко развијених поморских веза, тако да се и најчешће срећу управо у приморским областима. Овим путем, вјероватно, из неке од радионица далеког Ираклиона до спјева и у наш манастир Прасквица велелепни примјер већ наведене иконе Богородице са Христом, типа „Страсна“, урађене руком и оплемењене духом необично обдареног иконописца.

Прасквичка икона са представом Богородице

сликар италокритске школе Андрија Рикос (умро око 1492. г.) урадио је неколико најбољих примјера икона типа Богородице „Страсне“, па се, стoga, овом умјетнику с правом приписује да је утемељивач старог византијског прототипа ове иконографске форме. Икона типа Богородице „Страсна“ (XV вијек) из цркве Светог Влаха у Стону на Пељешцу представља један од потписаних радова овог иконописца, а очита аналогија са нашом иконом Богородице „Страсне“ из манастира Прасквица, отвара могућност ближег и прецизнијег одређења поријекла, и датације прасквичког примјера овог иконографског типа. Да ли икона Богородице „Страсне“ из прасквичке ризнице потиче директно од руке овог умјетника или представља каснију савршену копију иконе директно произашле из његове иконописачке радионице остаје да расвијетле даља истраживања. Стилски, обе иконе поштују строгу византијску структуру композиције са академском обрадом волумена и драперије. Савршена усклађеност типично византијске достојанствене уздржаности у лицу Богородице - Мајке и Христа - Бебе, дјечије невино уплашеноштима што анђели најавштављају, одражавају равнотежу склада у нескладу опречних естетских поетика, с једне стране византијске, а са друге ренесансне. Општем утиску визуелне савршености доприноси и усклађеност претежно топлих тонова колорита у којима доминирају светлите нијансе.

И иконографски и стилски икона Богородице „Страсне“ из ризнице манастира Прасквица сврстава се у ред најчешћих икона овога врса, која представљају иконографски тип Богородице која држи Христа престрашењег симболима свог страдања познат је у византијском сликарству још од XII вијека. Као композиција која предупрежда и најављује Христово страдање веома се ријетко среће у религиозном сликарству у периоду до XV вијека, од када се све чешће појављују и то, углавном, у истом иконографском облику. Познати

Луција
ЂУРАШКОВИЋ



Највиши диковни дomet:

Икона Богородица „Страсна“

„Страсне“ је икона повећих димензија на којој је фронтално представљена Богородица са Христом Младенцем у рукама. Лијево и десно у нивоју главе Богородице, поједан анђeo приноси оруђа Христовог мучења. Овај иконографски тип Богородице која држи Христа престрашењег симболима свог страдања познат је у византијском сликарству још од XII вијека. Као композиција која предупрежда и најављује Христово страдање веома се ријетко среће у религиозном сликарству у периоду до XV вијека, од када се све чешће појављују и то, углавном, у истом иконографском облику. Познати

КРОЗ ГАЛЕРИЈЕ

СВЈЕТЛОСТ ТРАЈНОГ И ПРОЛАЗНОГ

• „Умјетност је савршенство природе. Природа је изградила један, а умјетност други свијет“

што се догађало у ликовном животу тога времена, институтивно, без оформљеног става. Одушевљавао сам се фолклорним мотивима и идиличним пејзажима, једнако као и експресионистичким социјално усмјереним сликарством“.

У занимљивој биографији овог умјетника записано је да је „по завршетку рата завршио Правни факултет у Београду. Систематско сликарско образовање добио је, на течајевима вечерњег акта и сликарских техника, у ликовној групи Дома ЈНА у Београду где му је редовни професор био академски сликар Ђорђе Илић.“

1958. године примљен је у Удружење ликовних умјетника Србије.

спирисаним медитеранским фасадама, крововима, прозорима и порталима. Као куриозитет, изложен је и један „Аутопортрет“ из 1974. године који је такође потврдио руку сигурног мајстора. Подсећање на овог умјетника је поклон - слика „Кровови“ настала 1978. године, више пута презентирана на изложбама из фонда Галерије како у Будви тако и другде у Републици.

На овој слици Џемелић се још једном потврдио као изванредан посматрач и поклоник објективног слијета. Композиција којом доминирају кровови медитеранских кућа прекривени су је ореолом патине која крије фини изграђену чулност за тон и гаму. Цијела слика зрачи атмосфером



Milan Cmelić:

„Кровови“ (1978. године)

духовни смисао. Екстеријери Џемелићевих слика су без фигуративности, односно људског присуства, али не мрачно - патолошки већ дубоко поетски и лирски. Милан Џемелић је рођен 1925. године у Шибенику, али му је већ 1932. године прешао у Загреб. Ту је почело Миланово школовање. На питање како је средина утицала на његово формирање Џемелић је једном приликом истакао: „Као дјечак у Загребу прихватио сам све

од раних шездесетих година присутан је у савременом југословенском сликарству, на истакнутим манифестијама попут изложби УЛУС-а, октобарским салонима и „Меморијалу - Надежде Петровић“. Нису изостала ни многобројна признања и награде.

Милан Џемелић се представио самосталном изложбом у Модерној галерији (тада простор у згради „Зета филма“) у пролеће 1988. године са двадесет пет радова, углавном ин-

поетско-магичне оријентације.

У каталогу за изложбу у Будви 1988. године, критичар Срето Бошњак је записао: „Све су његове слике препознатљиве на први поглед, без обзира које су године настале: оне имају обрисе које им је дала свјетлост духа узбуђеног сукоба трајног и пролазног“.

Милан Џемелић је, изненада умро у Београду у пролеће 1994. године

Драгана ИВАНОВИЋ

ВОЈИСЛАВ ВУЛАНОВИЋ

ХРПА НА ПОДУ

Тешко је зборити
изледа
основни језик ми је
крик.

Има ме у праху ствари,
има ме у падању сијећа

Свако је смрштан
и сликар и бойшничар
и шај комад ћовјеђа
Прах сам који падајам
у овај очев пуштијер

ПРИПРЕМА ИЗЛОЖБЕ

Премјештам слике,
као облаке,
подмећем још мало зреле шишаре,
мора нешто да падне
још једном,-
ојтихни слијети
слике су живо ткиво:
толо срце и месо,
слика је пролесија
нејасне силе-
квари по ушишеној идеји,
мора јарко да се излије,
кај је видиши
да узнемири,
да ће напечати шмином,
а не: да је баје кроз прозор-
(Из књиге „Дадов ашлас“)

ФЕЉТОН

(наставак са 17. стране)

За ту сврху наређују судији кајстаријем члану каптола и велечасном одлу Гвардијану да припреме слику Свете Госпође. На дан славног Св. Марка Евангелисте послије пјеване мисе одржава се процесија по граду а тога дана засједа Велико Вијеће ове угледне и величанствене општине.

МАЈ

На дан свечаности светих Апостола Филипа и Јакова која пада првог у мјесецу одржава се процесија као што је најпријед речено.

Три дана прије Спасовдана одржавају се процесије за усјеве изван града. Први дан процесија иде до куће Здравственог уреда испод куле, други дан до моста а трећи до црквице Св. Тројства. На Спасово процесија иде такођер изван града и поднојеж брана Св. Спас и прати свештеника који с крстом уз судјеловање народа иде да служи мису у црквици која се налази на врху брана. На повратку са свештеником који носи крст пречасних отаца у поворци се улази у град.

ЈУНИ

На Тијелово се одржава веома свечана процесија с дјељењем великог броја воштаних свијећа које имају школе тако да судјелују и све братовштине са свијећањима.

На дан пречасног рођења Славног Претече Св. Ивана Крститеља заштитника и гон-фалонијера овог града држи се веома свечана процесија с мокома разних светаца и пјевањем у химни Св. Дјетета Пророка.

ЈУЛИ

Треће недјеље у мјесецу послије вечерњице одржава се процесија Богородице од Кармина уз велику побожност.

АВГУСТ

На дан Велике Госпе одржава се свечана процесија по граду са сликом Блажене Дјевице Марије.

На дан Св. Рока иде процесија изван града до капеле светеца у знак захвалности за спас од куге.

ОКТОБАР

Прве недјеље у мјесецу одржава се процесија Св. Розарија. На дан Св. Лукине одржава се процесија у знак захвалности за добијену побједу Крштајанске Армије у прошлом рату 1573. против Отоманског Султана Селима (Грантурцо).

ДЕЦЕМБАР

На дан Безгрешног зачећа Блажене Дјевице увијек Марије у чију част је посвећена црква одржава се свечана процесија по граду са сликом Св. Госпође. На процесију је позван каптол и клер да ју прихвate као и на три раније споменуте процесије. Најдостојнији члан са столом носећи крст улази у цркву и пјева химну „Аве Мария Стела“. Кад заврши фратри почиву пјевати литаније на које клер одговара и тако полако крене процесија. Кад се врате у цркву онај који држи столу стојећи у кору еванђеља држи богослужење и проповијед и послиje тога даје се благослов народу са сликом Св. Госпође коју с десне стране носи каноник а с лијеве гвардијан.

Иначе сваке прве недјеље у мјесецу одржава се процесија с пресветим сакраментом по тругу. У прошлијим временима процесија розарија одржавала се послије вечерњице прве недјеље у мјесецу а она од кармина треће.

На свим овим процесијама били су обавезни да присуствују пречасни оци изузев оних на Свијећици као и оних од розарија и од кармина које сматрају процесијама братовштине.

Пречасни оци обичавају одржавати више процесија по грбову али сада држе само двије и то једну на дан Св. Анте од Падове а другу за опропаштавају од Асиза на дан 2. августа (Крај)

ХРОНИКА СЕЛА**Турска времена (1496-1718)**

Грбаљ је био под турском управом de facto 150, а дејује 222 године.

Први период 1496-1646. године

Бурађ Црнојевић, син Ивана, био је ожењен Јелисавом, ћерком млетачког патриција Антуна Ериззо. Венеција је рачунала на њега, али је он у почетку био против Млечића. Но, настале су прилике које Бурађ присилише да напусти Зету и скочи се са женом у Венецију. Одлаком последњег Црнојевића, скадарски паша Ферисбег преузима управу над Зетом 5. децембра 1496. године, и преко Грбаља долази на млетачку границу која је била пред Котором. Било је покушаја да се то стање исправи, али без успјеха. Грбаљани су дуго били у дилеми како поступити - „како ли се привољети царству“. Од два зла изаберу мање и пристану уз Турке.

У периоду од 150 година турске владавине у Грбаљу су релативно мирно живјело. Турци нијесу дирали у вјеру и обичаје, нијесу постављали спахије. Грбаљани су слободно зборовали и рјешавали све до маје спорове по обичајном праву и Законику. Предање каже да покушај градње цамије у Загорије успио. Истина, није била дозвољена градња ни православних цркава осим поправке постојећих. Ипак, једна је ограђена преко ноћи од стране братства Брајовић у Пелинову. Подигнут је мали храм Св. Торађа (тада светац им је био слава) коме је касније додата пристрани уз Турке.

У периоду од 72 године, било је двовлашић Турске и Венеције, када је Грбаљ неколико пута прелазио с једне на другу страну. Турци су држали да је Грбаљ њихов јер прелазак под власт Венеције није признат међународним уговором. Стога су често упадали у Грбаљ уз помоћ хришћана из брдских крајева који су са њима долазили ради плачке.

Најтежи турски поход догодио се 2. маја 1651. године када је скадарски паша Јусуфбеговић упао у Грбаљ и жестоко га похарао. Посјекао је 20 Грбаљана, попалио њихе: Побрђе-насеље Миковић 15 људи; Шишићи 33; Пелиново 13; Наљежићи 3, Сутвара 14; Дуб 18; једно насеље у близини Шишића 9 (вјероватно Пријеради, прим. М.Ш.). Укупно је запаљено 105 људи, а заплијењено је 630 грла стоке.

Пред овом најездом Грбаљани су се склањали у зидине Котора и Будве, где су за обављање вјер-

Други период 1646-1718. године

Почетком Кандијског рата између Турске и Венеције (1645-1669) добар дио Грбаљана ратовао је на

страни Венеције. Сматрало се тада да је турска свемоћ у распаду и да је дошао дан ослобођења од Турака. Грбаљани одлуче да затраже од Млечића да их поново приме као своје поданице, али сада као слободне и равноправне грађане. У том смислу су, 20. маја 1647. године дошла у Котор четири кнеза под командом Олаш-аге Кошкића, брата Ђешије новог скадарског сандак-бега, нападоше Грбаљ, Богдашиће, Мрчевић, Тиват, Ластву, Љешевиће, Бруда, Луштицу и Лепетане.

Средином марта 1655. године Турци и хришћани из неких брдских крајева под командом Олаш-аге Кошкића, брата Ђешије новог скадарског сандак-бега, нападоше Грбаљ, Богдашиће, Мрчевић, Тиват, Ластву, Љешевиће, Бруда, Луштицу и Лепетане.

У том походу је запаљено 106 људа, 11 људи је убијено и 20 одведено у ропство, док је опљачкано 633 грла крупне и ситне стоке.

Најтеже су страдали Грбаљ и Луштица. Турска војска крваво је платила ову похару. Турци су имали 50 мртвих и рањених. Мртве су сахрањивали од Грбаља до Цетиња. По дласку у Цетиње, турска војска и хришћани, попутно деморализани, разбјежали су се кућама.

Шестог априла 1667. године Котор је задесио страшан земљотрес. Срушене су многе куће, а мноштво народа нашло се под рушевинама. Поред Котора, била су разорена готово сва насеља у Боки. Прије тога владала је кука. У помоћ Котору први су притекли Грбаљани, рашчишћавањем рушевина и давањем страже на Светој Тројици. Страдање града покушали су да искористе новљански (Херцег-Нови) Турци.

Пет фуста из Херцег Новог под командом двојице узгledних ага, Главачића и Мурата, напали су 23.

априла 1667. године једно село у Грбаљу и ухватили 20 робова. Фусте се вратише у Нови, а Турци су са плијеном продужили ка Црној Гори. Међутим, Мирчани дочекаše Турке, а ускоро стиже потпера из Грбаља.

У сукобу погинуше Гла- вичић и Мурат-ага са тринаест другова, док је велики број Турака рањен, а плијен преотет. Од Грбаљана погинуло је седам људи и двојица су рањени. Било је још напада и плачке.

С друге стране, Грбаљани су добровољно ратовали против Турске заједно са Црногорцима, Херцеговцима па и Млечићима.

На Вртијељци код Цетиња маја 1685. године у борби против Турака, под командом Баје Николића Пивљанина, гласовитог харамбаше, пали су: Митар Мачић из Дуба, Милан Шоран и Илија Сладовић из Шишића, Раде Вукшић из Сутваре; два брата Јевапића из Пелинова, Штилетовићи, син и отац, из Љешевића и многи други. Ту је погинуло и славнијуна Бајо Пивљанин.

У Кандијском рату (1645-1669) у борбама код Херцег Новог учествовало је 160 Грбаљана, где се изјасчио истакао кнез Нико Лазаровић. Грбаљани су учествовали у рату за ослобођење Бара 1689. године.

Ујутру 1712. године водила се крвава битка на Царевом лазу између Црногорца и Турака. У овом боју учествовао је пет стотина Грбаљана које су предводили Вуко Мирковић и Никола Лазаровић, а од којих је 70 погинуло, међу њима и барјактари Раде Јевапић из Пелинова и Батрић Бајковић из Главате. Четрдесет жена од ових седамдесет погину-

лих бораца биле су у благословеном стању. У току године породиле су ове жене 39 дјечака и 1 дјевојчицу, а то је била кћер попа Андреја Зекљевића...

Дефинитивно Грбаљ се ослобођа Турака на основу Пожаревачког мира 1718. године и долази поново званично под млетачку управу.

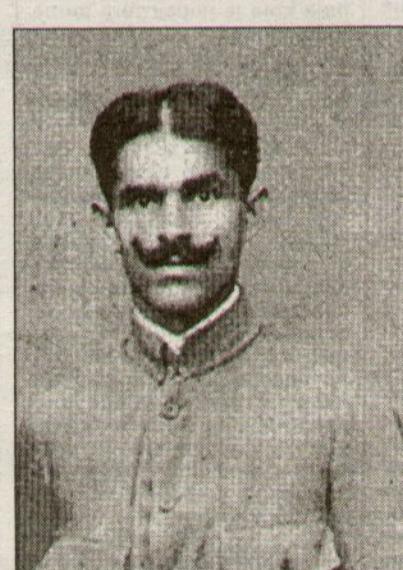
Бока је у току XV вијека била подијељена између Млечића и Турака. Можда је то био јединствен пријер у свјетској историји да на тако малом простору између дводесет велике силе буде таква међусобна гра- ница која личи на „кожу леопарда“. То само говори о томе колико су Бока и читав овај крај били значајно и стратешки важно подручје око кога су се не-престано ломила копља, водиле борбе и политичке и оружане.

Млечани су држали Котор, Прачај, Столив, Вериге (јужни дио), Тиват до Бридишта (брда). Брда са соланама држали су Турци а даље Котор и Луштица опет Млечићи. На сјевероисток у Доброту до Јуте држали су Млечићи. Ораховац и Дракин врт били су Турски. Пераст је млетачки, Рисан турски, Стрп и Липци млетачки, Морињ турски, Бурићи и Костајница млетачки, а између њих рт Вериге (сјеверни дио) турски. Град Херцег-Нови и његова ривијера били су турске посједи. На југозападу, Грбаљ је био под турском управом, а Будва и Паштровићи под млетачком. Губитом Грбаља 1496. године, Венеција и Котор изгубили су копнену везу са Будвом и све комуникације одвијале су се преко отвореног мора и то до 1718., тј. 222 године.

(Наставиће се)

ТРАГОМ ДОКУМЕНТА ПРОШЛОСТИ

ПИШЕ: Mr Марко Ђ. ИВАНОВИЋ

ДОБРОВОЉЦИ - РАТИЦИ 1912-1918. (4)**ВАСО Ђура-Шута БОРЕТА (1895-1928)**

на 1919. (објава бр. 254). Ступио је у резервне трупе 30. маја 1918, на Корзиције ступио у оперативну војску 1918, а упућен је у Митровицу 12. децембра 1918. Према објави бр. 43 од 4. маја 1920. припада Пукову. Окружној команди у Подгорици.

Као добровољац у црногорској војсци - Ловћенски одред

1914-16. и србијанској војсци - солунски фронт 1916 - 18.

добио је добровољачку земљу у Војводи Степи у Банату,

покршице 8 км и

1100 кв. хвате. Према

Ујверењу Министарства

војске и морнарице Ђ.Д.

Бр. 8263 од 23. априла 1932. године, Васу је пријато својство добровољца - бораца.

Васо Борета одликован је Албанском споменицом бр. 1565 од 23. априла 1940. за одступање преко Албаније и остајању на војној дужности до краја рата. Васово име налази се међу именима 397 добровољаца на споменику Војводи Степи у Банату. Мјесто Во

БАЧКО ДОБА

У КРАЈУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

МАТУРАНТИ ЗАВРШИЛИ НАСТАВУ

Матуранти средњошколског центра „Данило Киш” у Будви, њих двијестотинече-
тредесетитроје, 14. маја 1999. године завршили редовну наставу. У осам одјељења
четвртог разреда ове школе (три одјељења гимназије, три одјељења туристичких
техничара, једно одјељење техничара услуживања и једно одјељење техничара ку-
линарства) укупна пролазност је 75 процената, тј. шездесет матураната има нега-
тивну оцјену, а највише из страног језика, математике или материјег језика. У одје-
љењима гимназије пролазност је 71 проценат, туристичких техничара 74 процена-
та, техничара услуживања 85 процената, а у одјељењу техничара кулинарства про-
лазност је 77 процената. Поправни испити 5. и 7. јуна

Матурски испит ће као и
у минијуму бити подије-
ле на писмени и усмени
испит, те ће се писме-
ни испит држати 11. и 12. ју-
на, а усмени 14. 15. и 16. јуна.
Подјела диплома и свје-
тистава обавиће се све-
ко 19. јуна у 19 часова у
кинотеатру средњошкол-
ског центра.
Ове године матурски испит
се полаже из два умје-
ња, а три предмета, а ученици
имају сва четири разреда
покорили одличним успје-
штима и примјерним влада-
њем биће ослобођени овог
јарчног испита. Матурски
испит се у гимназији општег
састава састоји из писменог
задатка из материјег језика,
писменог и усменог задатка
математике или првог
разрајају језика или усменог

испита из једног од предмета:
физика, хемија, биологија
и други страни језик. За стицање четвртог степена
на стручне спреме (тури-
стички техничари, техничари
услуживања и техничари
кулинарства) матурски испит
састоји се из писменог задатка
из материјег језика и стручног рада или усменог
испита из предмета од значаја за струку, а који се
изучава најмање двије годи-
не.

Послиje завршних испита
услиједиће пријемни испити
за упис ученика у средњу
школу и то 20. јуна. Мре-
жом уписа за школску
1999/2000. годину одлуком
Министарства за просвјету
и науку, Будви су припали
следећи смјерови: гимназија
општег смјера (три одје-
љења-90 ученика), тури-
стички техничари (три одје-
љења-90 ученика), техничари
услуживања (једно одје-
љење-30 ученика), техничари
кулинарства (једно одје-
љење 30 ученика) и новина-
тичари (једно одје-
љење-30 ученика). Ове
школске године поново се
уводи трећи степен стручне
спреме да би сва деца са
подручја будванске општине,
која не положи пријемни испит,
могла да упише једно од ова два занима-
ња трећег степена, а то су:
продавач (једно одје-
љење -30 ученика) и конobar (јед-
но одје-
љење-30 ученика).

За упис у први разред
гимназије општег смјера
пријемни испит састојаће се
од писменог задатка из првог
разрајају језика, матер-

њег језика и једног од предмета као што су математика, други страни језик, биологија и хемија. За упис у туристичко-угоститељску школу полаже се писмени задатак из српског и страних језика. Редосљед за упис у први разред школе за стицање трећег степена стручне спреме утврђује се на основу успјеха ученика у посљедња три разреда основне школе и оцјена из предмета од значаја за даље образовање.

Што се тиче традиционалне матурске вечери овогодишњих матураната биће одржана упркос ситуацији, а тачан датум одредиће Наставничко вijeće средњошколског центра „Данило Киш“.

Ана КОСТОВИЋ

АНКЕТА

МАТУРАНТИ,
ШТА, ГДЈЕ И
КАКО ДАЉЕ?

АЛЕКСАНДАР ВУКИЋЕВИЋ, матурант:- Ја планирам да своје даље школовање наставим на Цетињу или у Београду. Зашто у Цетињу или у Београду? Зато што планирам да упишем глуму, али бојим се пријемног јер на Цетињу примају само четири, а у Београду шест студената. С обзиром на околности вјероватно ћу конкурисати на Цетињу. Ако се овај мој план не реализује паузирају годину дана, па ћу сlijedeће године, надам се, бити успјешнији. Ова генерација матураната је максимално угрожена, због ситуације у земљи. Мислим да је наставак даљег школовања у неизвесности.

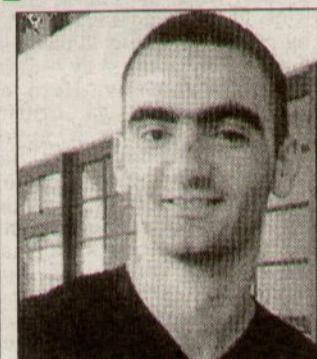
МАРИЈА РАФАИЛОВИЋ, матурант:- Моји планови су усмјерени ка упису више пословне школе у Београду. Ако не дође до стабилизације постојећег стања у земљи, промијениће се планови за даљи живот не само мени, него и цијело овој генерацији.

ДРАГАН ПЕРИШИЋ, матурант:- Ситуација која влада у нашој земљи промијенила ми је планове око даљег школовања. Планирао сам да упишем правни факултет или политичке науке. По свemu судећи, највероватније, уписаћу нешто што уопште нисам имао у плану. Волио бих да се све ово брзо заврши и да све буде у реду са наши даљим школовањем.

МИЛЕНА КАЛОШТРО, матурант:- Жеља ми је да упишем туристички факултет у Београду или у Котору. У Србији због ратног стања пријемни испити су укинути, док код нас та одлука још није донојета, али се надам да хоће. Ако не успијем да упишем туристички факултет, уписаћу се на било који где ће бити слободних места. А и ситуација у земљи је таква да вријеме није баш идејано за бирање.

МИЛУТИН БРКОВИЋ, матурант:- Мислим да због ситуације у Југославији дugo још неће бити омогућено нормално школовање на факултетима, у средњим и основним школама. Због те неизвесности одлучио сам да се не упиšem на факултет док се ситуација не стабилизује.

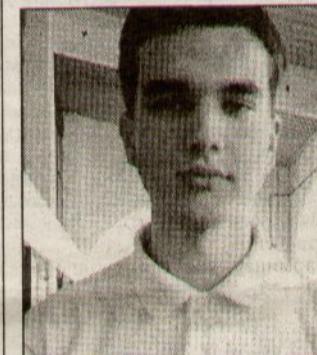
С. ГЕРЗИЋ



Aleksandar Vukichevic



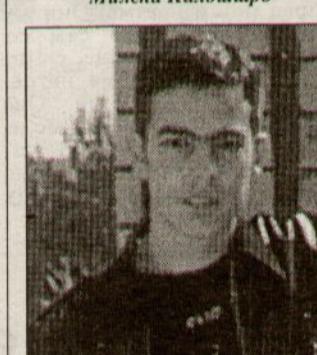
Marija Rafaиловић



Dragan Perisic



Milena Kalostro



Milutin Brkovic

У ДЈЕЧЈЕМ ВРТИЋУ ИСПРАТИЛИ ЈОШ ЈЕДНУ ГЕНЕРАЦИЈУ ПРЕДШКОЛАЦА

СРЕЋНО, ПРВАЦИ

У јавној предшколској установи „Љубица В. Јовановић-Маше“ 27. маја су скромном свечаношћу обиљежили завршетак предшколског образовања 180 малишана из вртића у Будви, Светом Стефану и Петровцу. Срећан прелазак из безбрижног дjetinjstva у живот са обавезама који почиње са школским клупама досадашњим предшколцима пожељела је Весна Димитријевић, ВД директора ЈП „Љубица В. Јовановић-Маше“, и васпитачи из пет наставних група који су ову генерацију будућих првака водили од првих корака до ђачке торбе. За успомену на дане проведене у вртићу „свршених предшколаца“ је дата диплома „Траг сјећања“, најновији број листа „Предшколац“ и њима најважнија прва књига - буквар за први разред.

Свечености испраћаја будућих првака, која је протекла много скромније него раније, присуствовали су и бројни гости међу којима директори основних школа у Будви и Петровцу, Биљана Вукчевић и Нада Мицор, и директор СП „Данило Киш“ Срђа Поповић.

В.М.С.



Старија џруја АКУД „Кањош“



„Кањошев“ џембладак



Новији „Кањош“: џруја

МОРЕ У ШКОЉЦИ

Наслонио сам, с ђакњом,
шкољку на уво,
Ал' све је, ко и ђрије,
штихо и ђуво.

Чуди ме зашто онда
неки ђоворе -
да у школи сребрној
чује се море.

Како ћа ја једино
не могу чуји?

А сесира, кад ћо кажем,
на ме се љути.

- Пожели - вели она -
силно ђожели,
и чућеш, и у школици,
како се бучно
море весели!

Душан ЂУРИШИЋ

ШАРЕНА СТРАНА

ЦИГАНЧЕ

Аутобус се полако спуштао са висова. Пливао из кривине у кривину. Јутро се надвијало над ноћ. Лагана музика долазила је из радија. Нико не одоли мору које се убрзо указа. Зраке су га по таласима чешљале. Главе путника су биле окренуте к њему. Исто су мислиле: само да стигну што пре. Борићи и други чеппреси мириром су запљускivalи кроз прозор аутобusa. Плућa су се надимала као облаци испуњени опојним мириром који удара у главу, изоштрава вид, разбуђује.

Најзад смо сишли, чуо се шум мора, галебови су грактали, мада их нисам видео. Пролазили смо поред магарета а дечачићем на леђима и његове мајке. Нису туристи, већ мештани, види им се по одећи. У даљини море је мировало, као и брод на њему. Тако ми се чинило.

Баршунасти глас возача огласи се: „Поштовани путници, стigli smo! Успеши одмор, а онда, видимо се за десет дана“.

На станици ме нису чекали. Нико од њих. Пребирао сам по глави: кренуо сам на време, аутобус је стигао без закашњења. Шта их је спречило?

Разгледао сам околну. Већина пролазника је потамнела, баш како сам себе замишљао на kraju летовањa. Нема их. Никог од њих. Лица су пролазила, лепа и туђа, мени незнана. Мисао ме понесе у станични хол. Из њега је допирао звук гитаре.

Имам доста новца. Када се иде на летовање, понесе се, штеди се преко године. (Паре су значајне када останеш сам у непознатом. Тада сам, увек, осећао њину вредност). Тако је било и сада. Ако их нема,uzeću собу.

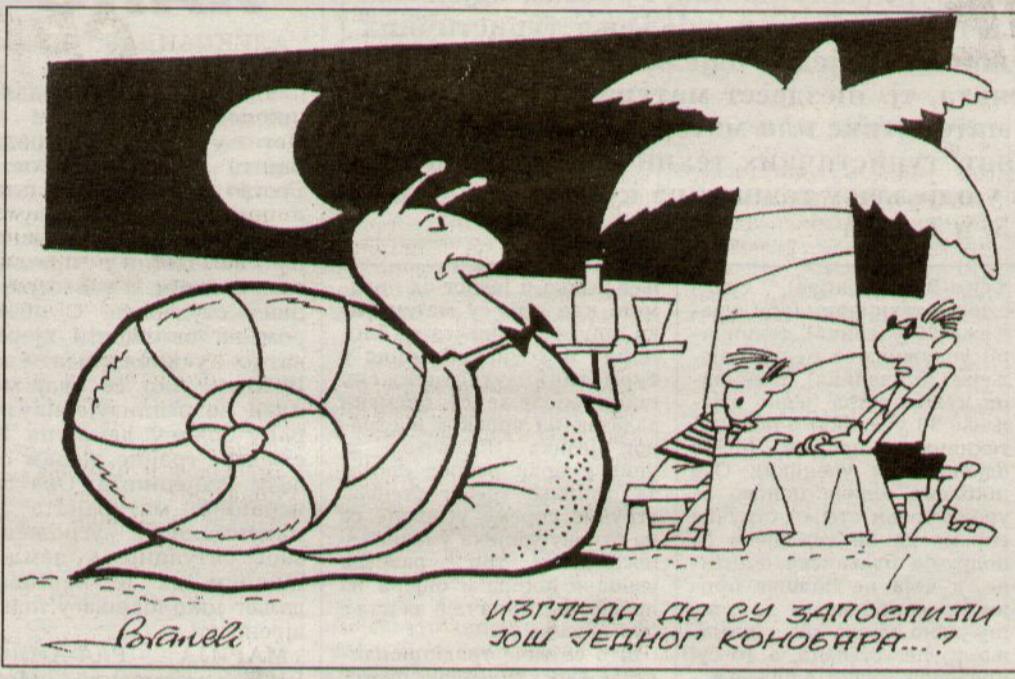
Чесма, на коју сам налетeo, умивала се у млазу воде; није шљапкала, него се проливала и одлазила, клизала кроз бетон. Угледавши је осетих жеј. Док сам се сагишао над њом, приметио сам Циганчића да стоји недалеко. Нисам га загледао: свако Циганче моли. Ситину сам чувао у левом цепу. Вода је обливала усне, наквасила их. Сенка нечијег доласка испружи се пред мојим ногама. Они су стигли? Преварио сам се. Гледале су ме тамне, сјајне очи. Гледале су ме нетремице ужарене очи. Оно Циганче. Ове очи не моле, види се, оне траже... Не заврших мисао јер ми оно скочи у загрљај. Задржах

га. Коса му замириса на маслиново уље, преко рамена угледах свог ујака, који је седео у башти неда-

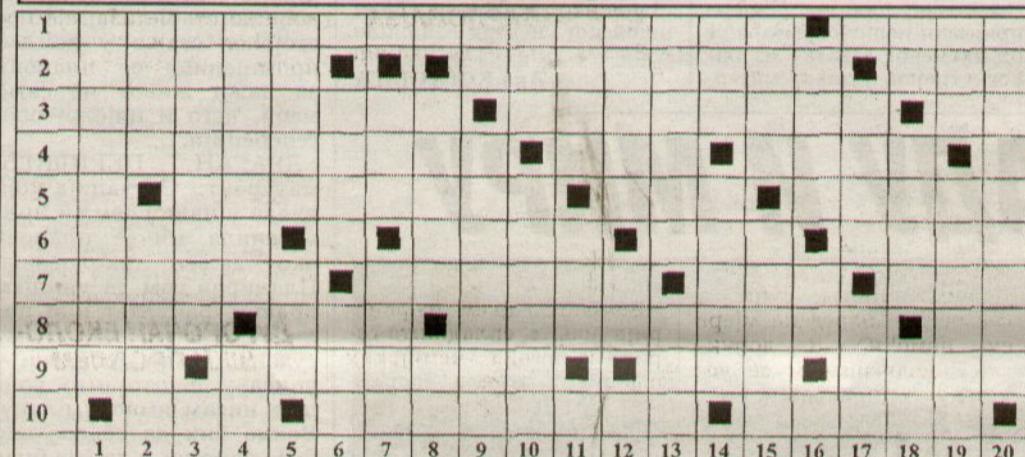
леког ресторана, скрiven под мурвом. Сада још јаче стиснух „Циганче“, јер то је био мој брат Радован ко-

га нисам видео од рођења. Тих дана пунио је осму годину.

Никица БАНИЋ



УКРШТЕНИЦА БР. 3



ВОДОРАВНО:

1. Опера В.А. Моцарта - Великаш, угледан човејк (тур); 2. Султанов указ - Вердијева опера - Врста папагаја; 3. Манастир у Србији - Ријеткости (лат)-Коњ (пјесн.); 4. Нападати - Старо племе у Јужној Америци - Врста папира - Прво слово; 5. Хемијска ознака за калијум - Открити - Друга, остало - Главни град Авганистана; 6. Планина у Русији - Обил - Вулканска маса - Папагаји - Прошиле године; 7. Алкохолни пиће - Марка фармерки - Будва-Свети Стефан-Петровац (скр) - Мочвара; 8. Ријeka у Босни - Ајда - Житељка села Изгора у општини Гацко - Дршка на виолини; 9. Иницијали пјесника Антића - Становници Имотског - Отац (слов.); 10. Земљиште - Становници Баната -

та - Кокетирање, удварање.

УСПРАВНО:

1. Чудна ствар, чудо (лат); 2. Грчки пјесник - име голмана Дасајева; 3. Град и лука у Грчкој - Ауто ознака за Луксембург; 4. Потопљено острво на Дунаву - Извршни одбор (скр.); 5. Снијежни намет - Оквир за слику; 6. Обим - Мушки име - Ударац у фудбалу; 7. Слово Ћирилице - Јмператор - Женско име; 8. 16. Слово Ћирилице - „Бич божији“ - Њемачки предлог; 9. Земљишна мјера - Наши гладици; 10. Тишина, мук - Бивши фудбалер „Партзана“; 11. Кут - Град у старој Грчkoј - Ауто ознака за Аустрију; 12. Сијан, јак (тур) - Аутономна област - Хемијска ознака за азот; 13. Пријамова и Хекубина кћи - Италијанска ТВ; 14. Мачка (енгл) - Мјесто сакупљања

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИЦЕ

БР. 2:

Травијата - Ашиковања - А - Нарона - Прокуратори - Налика - Арапат - Раф - з - Аве - Са - Тигар - Мокрин - Нора - Шошохов - Миш - Ало - Акорд - Зенон - Пиран - Ав - Рата - Давид - Катанац - А - Иди - Јарак - Кит - Жилет - Воко - Лек - Синај - Анат - А - Аршин - Кучак - Козара.

Аутор: Момчило СВОРЦАН

МЕДОВИНА И
МАЈАКОВСКИ

У музеју се не пије, био је категоричан мој друг Боле када су пред нас изнијели литар лозоваче.

-Ма можемо по једну, синочве, ипак је ово кафана прије свега - кренуо је да точи мирни Пере Милошевић, најстарији угоститељ Црне Горе који је пуних осам деценија стајао иза шанка.

Бошко Милошевић, који бијаша од рода Перовог, мој новинарски сабрат и први кафански друг, пјесник и немирајући путник, чијег је ћебда у Бар doveо краљ Никола, није хтио да попусти. Објашњавао је упорно: ем је кафана стара, прва у Црној Гори, па је тиме и музеј, ем је у гостима код рођака које ријектко посјеђује, па се није лијепо напити. И на крају изнесе главни аргумент: што се тиче оног „по једну“ ту смо ја и мој другар најгроји. Никад нисмо били „од једне“. Када, пак, ни то није помогло, Боле из рукава потеже, очигледно резервни, а показао се убрзо, прави адрут.

-Ма не ваља, стричане, код вас пити, богами. Немојте се љутити, али не ваља. Нико овде није шпијун, а ја не пижем ако цио град не зна да то чиним.

-Какви шпијуни синочве, побогу - замало се увиједи стари Пере. - Овде пријатељи долазе. Колико данатлико пријатеља, како недавно написа овај твој друг. А и они који то нијесу увијек су дочекани и испраћени људски.

А своју причу о томе како у Бару готово свако зна када он пије Бошко је довршио и умирио стричану:

-Ето, ту недавно у Старом Бару спопала ме нека муха, па сам почео рано изјутра. Веле да сам био гласан, сломио и коју чашу. Но коно-бару је највише сметала поезија коју сам говорио јер очигледно није најбоље забирао о чему се ради. И позвао је милицију: овде новинар Милошевић прави неред и стално прозива неког Мајаковског...

-У реду, Милаковског пустите одмах, Милошевића задржите док дођемо, знамо ми њега, јавио је ревносни дежурни милиционер.

Послије буре смјеха и Пере Милошевић је попу-

-Нема посла, истина, али кафану отварамо. Стално му кажу: што је не одјавиш некако када нема гостију, да не плаћаш порез. Учинио бих ја то, али како да одјавим оних 118 година? Не разумију они то, биљеким ријесте.

-Истина, али кафану отварамо. Стално му кажу: што је не одјавиш некако када нема гостију, да не плаћаш порез. Учинио бих ја то, али како да одјавим оних 118 година? Не разумију они то, биљеким ријесте.

Најстаријој црногорској кафани и даље је натпис који деценијама стоји „Код Пере на Буковцу“.

Биљеки:

С. Ш. ГРЕГОВИЋ



ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

ЗАШТИТА ВОЂАКА ОД СУШЕ

Вода је незамјењиви са-
стојак сваке активне ће-
лије вођака. Вода служи као средство за раствара-
ње и пренос растворених
минералних материја из
земљишта преко коријена
до листа, а такође синтетизоване органске материје из листа у плодове и друге органе вођака. Количина воде у организма вођака креће се од 50 до 90%, у коријену 60 до 85%, а у сјемену и плодовима од 3,5% код ораха до 89,2% код лимуна.

Позитивни водни режим (билианс) је када вођке примају више воде него што је губе транспирацијом. Тада вођка нормално расте, развија се и редовно рађа, дајући високе приносе и жељени квалитет плодова.

Приморско подручје има негативан водни режим, који произлази из низа фактора. Прије свега изузетно је неповољан распоред падавина, што значи да су јесењи, зимски и пролећни мјесеци кишни, а летни, нарочито јул и август, углавном са мало кишних дана. Земљиште је претежно пропустљиво и изложено вјетровима који га исушују, стрми теријени и окренути југу повећавају губитак воде отицањем и сушивањем. Сви ови (и други) чиниоци утичу да коријену вођака остаје мала количина влаге (воде) депоноване у земљишту.

Захваљујући биолошким особинама, вођке које се гаје у медитеранском подручју у борби за опстанак прилагодиле су се условима средине, а прије свега суши. То прилагођавање је уочљиво на лишићу преко кога углавном и испарава вода из вођака путем стома које се налазе на наличју лишића. За вријеме суше затвара се један број стома. Листови су најчешће кожасти, дебљег ткива и сјвјетле лиске. Пријају сушки вођке обдајују један десетак или се лист увије да је мање изложен сунцу. Плодови остају ситнији и без карактеристичних хемијских и других особина. Корен медитеранских врста вођака иде дубоко тражећи воду и минералне материје, а кора дебла и грана је дебља са већим слојем заштитних вештачких материја.

Биолошка отпорност вођака у борби за опстанак у условима суше никако не би требало да задовољи вођаре и да вођке препустите природним условима. Вођке ће углавном преживјети те периодичне суше, али изостаће ефекат због којих гајимо вођке.

Да би вођкама помогли да расту, развијају се, да дуже живе и дају жељене приносе у периоду године када је изражен дефицит воде у земљишту, треба им помоћи. Та помоћ може бити на више начина. Овде ће бити ријечи о онима које је могуће применjени у нашим условима, а то су:

- површинска обрада земљишта

- застирање (малчовање)
- покривање земљишта фолијом
- наводњавање земљишта

Површинска обрада земљишта

Површинска обрада је могућа у засадима који се редовно обрађују орањем или риљањем (у мањим засадима) у току јесени и пролећа. Површинска обрада се изводи у циљу очувања земљишне влаге уништавањем капилара кроз које вода испарава и у циљу уништавања коровске флоре која вођака одузима значајну количину воде. Ова обрада се врши 2 до 3 пута мјесечно (у току јаке суше и чешће) на 6 до 8 cm дубине на цијелој површини задада или у ширини круне око вођака.

За површинску обраду на већим површинама користе се чизел плугови, тањираче, култиватори и ротоситници, а на мањим мотокултиватори са фрезом, ручна обрада (мотиком, грабљама и сл.).

Застирање (малчовање) земљишта

Ова агротехничка мјера се састоји у томе што се покошена трава, слама, пљева, натруло сијено, лишће, неизгорели стајњак и сл. постављају по земљишту испод круне вођака или (ређе) на цијелој површини вођака у дебљини 10 до 20 cm.

Застирање повољно утиче на физичке, хемијске и микробиолошке особине земљишта, чува влагу, спречава развој корова и подстиче развој коријеновог система.

Малч се у јесен или пред зиму уклања 60 до 80 cm од стабла да не би мишеви напали коријен вођака, као и да се омогући применјена других агротехничких мјера.

Покривање земљишта фолијом

У ову сврху користимо прву пластичну фолију дебљине 0,06 mm и ширине 2,20 m. Е фолија се поставља у реду вођака, а између редова земљиште се обрађује. Фолије се могу постављати и око појединачних вођака. Ивице фолије треба загрутн земљом да их вјетар не би скинуо. Фолије успјешно спречавају губљење земљишне влаге и развој корова. Њихова трајност је највише двије године. Треба имати у виду да испод фолије долази до размножавања мишева које треба тровати да не оштеће коријенов систем вођака.

Наводњавање (заливање) земљишта

Наводњавање треба отпочети када влажност земљишта падне испод 60% пуног водног капацитета. Тренутак почетка наводњавања се може практично одредити. Тај тренутак је ако у току 15 до 20 дана падне мање од 25 mm

талога. За наводњавање користити чисту воду (без соли, киселина и сл.) и да има топлоту око 10 до 20°C. Број заливања и количина воде зависи од врсте вођака, типа земљишта, учесталости и количине падавина, примјене других агротехничких мјера и др.

Наводњавање се може вршити у браздама између редова, у каналима око вођака, у чинијама око стабала вођака, заливачем цијеле површине, системом кап по кап, вјештачком кишом и подземним наводњавањем из цијеви.

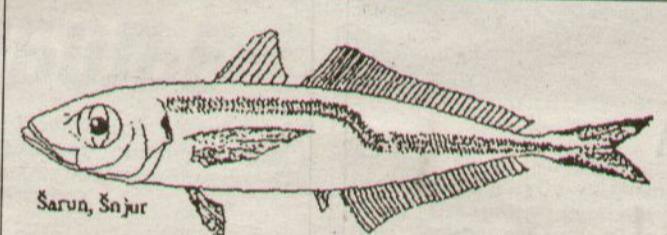
У мјестима где се оскудијева у води и у малим засадима најчешће се примјењује у браздама или чинијама око стабала вођака и у браздама између редова вођака. Отворене бразде се послије заливају и упијају воде затрпају. Остале системе су погодни за веће плантаже, а није искључиво да се не могу примјенити и у малим засадима и окућницама, посебно када је ријеч о вјештачкој киши.

Наводњавање је најважнија агротехничка мјера у борби против суше, а све остале наведене мјере су помоћне и допунске. Наводњавање се успјешно спроводи и прихранјивање вођака у дебљини 10 do 20 cm.

Застирање повољно утиче на физичке, хемијске и микробиолошке особине земљишта, чува влагу, спречава развој корова и подстиче развој коријеновог система.

Малч се у јесен или пред зиму уклања 60 до 80 cm од стабла да не би мишеви напали коријен вођака, као и да се омогући применјена других агротехничких мјера.

МЕДИТЕРАНСКИ КУВАР



Ширун (Trachurus trachurus L.), шарун, мужикант, шкапавац или шнур, је риба из породице битиница (Carangidae). Тијела је дугуљастог и бочно спљоштеног са сразмјерно великом главом. Има оштро назубљену чељуст и бочну пругу дуж тијела. Boje је свјетлуџавоплаве која према трбуху прелази у сребрнастобијелу. Може бити дугачак до 40 cm. и тежак до 1,80 kg. Просјечан примјерак је дуг око 20 cm, а тежак око 80 gr. Мријести се крајем јесени и зими.

Становник је отворених вода. Зими борави на већим дубинама, а тек с пролеће прилази обали. Најчешће бира бијесковито дно. Иако сезона лова на шируне траје током читаве године, је љетњи мјесец су бољи, а ноћ повољнија нега дан. Лови се туњом-качаником или мрежама. У топлијим мјесецима мањи примјерци ове рибе оде-

МЕДИЦИНА

Агресијом НАТО пакта угрожена је читава животна средина или биосфера: људи и њихова станица, сточне фарме, њиве, воћа, виногради, баште, вртovi, музеји, споменици културе, цркве, манастири; национални паркови и резервати...

Посљедице су већ видљиве.

Оштећењем рафинерије нафтe у Новом Саду дошло је до већег излива у ријеку. Дунавом плови нафтна мрља ширине 400 метара и дужине 15 километара која не само да загађује биљни и животијски свет велике ријеке, већ и приобаља и насеља. Дунав је и велико извориште површинске воде која се прерађује у питку. Рушењем старог петроварадинског и новог моста прекинут је цјелокупни транспортни и путнички саобраћај овом ријеком... Оштећени резервоари „Југопетрола“ у Сmederevju налазе се у зони водоснабдјења и бунара чију воду користе мјештани и околна села.

ВИДЉИВЕ ПОСЛJEДИЦЕ БОМБАРДОВАЊА

Експлозије и детонације бомби, слично земљотресу, изазивају знатно почињење тла. Потреси реагују природнијим подземним водама - драгоценим резервима чисте воде - које могу нестати или бити загађене прдором отровних хемикалија из спољне средине.

Бомбардовањем рафинерије нафтe, складишта горива и погона хемијских фабрика насталу експлозију прати пожар, пламен висок неколико метара, густ црни дим. Развијају се отровни гасови, паре, магле и чај који се брзо шире на околину ваздухом и водом који не признају границе. Људима и читавом животу пријети опасност наглог (акутног) тровања. То су најопаснија тровања зато што отрови преко плућа до-

спијевају директно у крвоток и могу угрозити живот. Најважнији отровни гасови су: азотни и сумпорни оксиди, угљеномоноксид, хлор, ароматични угљоводоник. Тровање ређе изазивају један отров - чешће је удружене дејство више њих, што погоршају стање угрожених. Ситуацију погоршава и чињеница да могу доспјети у организам и преко неоштетије коже, као и храном, водом и пушњем. У најопасније спада гас оштра мириза који груши - хлор: при експлозији танкова (у којима је у течном стању) у спољној средини изазива пustoš, а у мањим концентрацијама надрајаје слузокоже (у већим хемијским опекотинама слузокоже и оток плућa).

Свака бомба дјелује штетно стварањем аеросола од честица метала, што се ваздухом доспјева у дисајне цеви, загађеном храном и водом. Отровне соли живе, олова у саставу су експлозива...

Када експлодира погони летилица, гориво се већином запали у ваздуху, који загаде отровни азотни и други гасови или се излије на земљиште и контаминара га.

ДУГОРОЧАН ЕКОЛОШКИ ПРОБЛЕМ

Посљедице бомбардовања које нијесу одмах видљиве настају кроз дужи период времена, тако да постају еко-проблем. Могу бити локалне и регионалне и зависе од количине отровних хемикалија које доспевају у биосферу.

На мјесту већих пожара

остају голети подложни ерозији ветра и падавина.

Животиње које су се спасле, остају без природног станишта, појилишта, пашњака и принуђене су да крену у потрагу за храном, птице се селе. Мијењају се и услови микроклиме у појединим затриваним областима.

Еко-систем у целини агресивним дјелством бива избачен из природне равнотеже. Долази до својеврсне, али привремено, не трајне, разградње биосфере. Као и увијек, природа је неуничтива. Живи свијет је посједује механизме прилагођавања и обнове. Тако, на пример, органски отпад канализације излизије у ријеку (језеру) временом бива разграђен до нитратата и угљениксика. Ријека (језеро) посједује биолошку способност самопречишавања, која зависи од количине воде, струјања, осунчавања.

И човјек посједује способност претварања отровних хемијских материја у мање отровне. Процес разградње одвија се у јетри и бubrežima, али није увијек цјелисходан. Могу настати међупродукти који су канцерогени или се испарљиви отрови избацију издахнутим ваздухом непримјењени. Највећи дио отрова излучује се из тијела мокрајом, столицом, жучи, мањи дио пљувачком, сузама, знојењем, лоје, ногтима, косом. Дојиље отровне састојке млијеком могу пренети одојчету, а труднице - плоду у утробу.

Природа је вјечита, моћна, неуничтива. „Природа се не свети људима, али им подноси рапуне!“ - појуке је чуvenог Чарлса Дарвина.

Др Јован В. ВОЈНОВИЋ

ШИРУН

рифиола, 300 гр. шунке, 100 гр. маслаца, 2 чаше киселе павлаке, мало презле, со.

Карфиол очистити, оправити, раздијелити и кувати у сланој врелој води, поклопити, око десет минута. Скуван и оцијеђен карфиол ставити у погодну ватросталну посуду, па га посипати сјецканом шунком. Загријати маслац, попржити на њему презлу, па све сипати преко поређаног карфиола. Павлаку измутити, посолити, па и њу прелити преко јеловог карфиола. Павлаку измутити, посолити, па и њу прелити преко јеловог карфиола. Служити топло.

ДЕЗЕРТ



КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА БаЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода

Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбљској
тел. 086/51 - 297, тел./факс 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/52-378



производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,

СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ

РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И

АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски баталјон 10,
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764



AQUAMARK

VAŠA FIRMA
NA INTERNETU -

USLOV ZA
MODERNO POSLOVANJE
I SAVREMENE КОМУНИКАЦИЈЕ



069 061 219



тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
факс 086/ 51-320

СПОРТ

ОДБОЈКА

ЛИЈЕП ГЕСТ УПРАВНОГ ОДБОЈКАШКОГ КЛУБА „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“

- Одбојкашки клуб „Будванска ривијера“ и град Будва позвали одбојкашку јуниорску репрезентацију Југославије да припреме пред Свјетско првенство обаве у Будви

Управни одбор одбојкашког клуба „Будванска ривијера“ повукao је потез вриједан пажње и посебног поштовања. У изузетно тешком времену за југословенски спорт, послје одлуке Европске одбојкашке конфедерације о укидању забране наступа југословенским одбојкашким на међународној сцени - позвао је на припреме одбојкашку јуниорску репрезентацију Југославије. Тим поводом саопштењем за јавност огласио се Управни одбор ОК „Будванска ривијера“ у коме се каже:

Управни одбор одбојкашког клуба „Будванска ривијера“ је на сједници одржаној дана 11.5.1999. године донио сљедеће одлуке:

БУДВА ОДБОЈКАШКИ ЦЕНТАР У ЦРНОЈ ГОРИ

РЕВИЈА МЛАДИХ ТАЛЕНАТА

■ У Будви одиграно кадетско и пионирско првенство Црне Горе у одбојци

Уз учешће само три екипе у Будви је одржано кадетско првенство Црне Горе. На првенству одбојке клуб „Будванска ривијера“ наступила је са двије екипе, кадетском и пионирском, док је трећи учесник била екипа „Будућности“ из Подгорице. Послиje финалне утакмице у којој су се, као што се и очекивало, сусреле екипе „Будванске ривијере“ и „Будућности“ приказана је веома допадљива и квалитетна одбојка. Побједа је припадала младим одбојкашима из Будве максималним резул-

татом 3:0 (25:19, 25:17, 25:16).

За најбољег играча првенства проглашен је играч „Будванске ривијере“ Радомир Мијовић, најбољи техничар је његов суграч Милош Маровић, ток је титула најбољег смечера припало играчу „Будућности“ Бранку Мајкићу. На пионирском првенству које је такође одиграно у Будви наступило је пет екипа: „Будванска ривијера I“, „Будућност“, „Ибар“, „Никшић“ и „Будванска ривијера II“. У финалној утакмици пи-

онири „Будућности“ били су за нијансу бољи од својих вршњака из Будве и тако понијели титулу првака Црне Горе у пионирској конкуренцији за 1999. годину. Утакмица је завршена резултatom 3:0 по сетовима (25:17, 25:21, 25:22). За најбољег играча Првенства проглашен је играч „Будућности“ Иван Вуковић, епитет најбољег смечера припало је Марку Јовићевићу из „Будванске ривијере“ док је признање за најбољег техничара припало Раду Вучковићу из „Будућности“.

ОДБОЈКАШКО ПРВЕНСТВО ЦРНЕ ГОРЕ ЗА ПИОНИРКЕ

Уз учешће четири екипе у Будви одржано је пионирско првенство Црне Горе за одбојкашице. Са посебним интересовањем љубитељи одбојке у Будви очекивали су и пратили наступ женске пионирске екипе „Будванска ривијера“. На првенству је приказана изузетно занимљива, а на моменте и квалитетна одбојка. Као што се и очекивало, прво место припало је пиониркама „Луке Бар“ које су у финалном мечу, послиje заједничке и узбудљиве игре, свладале вршњакиње „Рудара“ из Пљеваља, резултатом 3:2. Утакмици за треће место пионирке „Будванске ривијере“ резултатом 3:2, побиједиле су одбојкашице „Ибра“ из Рожаја и заузеле треће место.

За најбољу играчицу турнира проглашена је одбојкашица „Луке Бар“ Добрена Ковачевић. Најбољи смечер је Ивана Пејовић, чланица „Рудара“ из Пљевља.

ПИОНИРКЕ ЛУКЕ БАР НАЈБОЉЕ

евала, док је титула најбољег техничара припадала Марији Живковић из „Луке Бар“.

Одбојкаши клуб „Будванска ривијера“ био је одличан организатор Првенства.

РЕЗУЛТАТИ:

„Лука Бар“ - „Будванска ривијера“ 2:0 (25:21, 25:20).
„Рудар“ - „Ибар“ 2:0 (25:9, 25:8)

За треће место:

„Будванска ривијера“ - „Ибар“ 3:2 (26:28, 19:25, 25:22, 25:16, 15:11)

Финале:

„Лука Бар“ - „Рудар“ (25:23, 25:22, 17:25, 24:26, 15:11)



Женска пионирска екипа „Будванска ривијера“

ФУДБАЛ

„ГРБАЉ“ ПРЕД ВЕЛИКИМ УСПЈЕХОМ

ДРУГА САВЕЗНА ЛИГА НА ВИДИКУ

• До краја првенства у Републичкој лиги остало да се одиграју још два кола

Омладински фудбалски клуб „Грбаљ“ је по трећи пут основан јуна мјесеца 1995. године. Први пут Клуб је основан почетком седамдесетих година, да би након краћег времена престао са радом. 1985. године долази до поновног оживљавања рада клуба, међутим, послије само дviјe године, немајући материјалних услова за рад поново долази до „одумирања“ свих његових активности. У том периоду „Грбаљ“ се такмичио у најнижем рангу - Јужној фудбалској регији. Лоши материјални услови, немање сопственог стадиона, основни су разлоги зашто је два пута настајао и нестајао.

Трећи пут, када смо ријешили да почнемо са поновним радом, договори-

уопште. Међутим, ми немамо никакав императив, играјемо како смо то и до сада радили, сачекајемо још тих 10 дана, онда ће све бити јасније и знаћемо шта нам даље ваља радити.

• Шта ако ФК „Грбаљ“ избоги друголигашки статус?

- То је реално очекивати и ако до краја првенства имамо дviјe тешке утакмице. У претпоследњем колу у Котору гостује, лидер на табели, „Младост“ из Подгорице, екипа која је једино од нас, и то у Подгорици, резултатом 2:0, доживела пораз. Ако смо могли побиједити у Подгорици зашто то не би могли урадити и у Котору. У задњем колу гостујемо екипи „Јединства“ која је у ствари наш главни конкурент за осваја-

лике.

• Поменули сте изградњу стадиона, докле се са радовима стигло?

- Да није било непредвидјених околности већ би наше утакмице играли на нашем стадиону. Стадион смо градили по свим стандардима, тако да је сам терен један од најбољих у Црној Гори. Финалне послове око изградње терена радио нам је предузеће „Комуналаци“ из Руме, а надзор над тим пословима поверили смо прослављеном црногорском голману Срђану Мркушићу, иначе инжињеру холтикултуре. Међутим, да није било мјештана Грбља који су беспоштедно и без изузетка помагали градњу стадиона сопственим радом и добровољним новчаним прилозима,



Омладински фудбалски клуб „Грбаљ“

ли смо се да упоредо са стварањем клуба радимо и на стварању неопходних услова за рад. Пре-васходни задатак био је изградња сопственог стадиона, с обзиром да до данас све своје утакмице играмо у Котору - рекао нам је предсједник ФК „Грбаљ“ Иво Магуд и наставио: - Убијеђени смо ако сада створимо те услове, изградимо стадион и ријешимо финансијску ситуацију, никада више неће доћи у питање рад клуба, без обзира у којем рангу ће играти“.

• Задње четири године су године просперитета „Грбаљ“!

- Послиje само годину дана играња, 1996. године ушли смо у Републичку фудбалску лигу. Од самог старта играња у овом рангу такмичења пласирали смо се у сам врх табеле, тачније у претходне дviјe сезоне заузели смо два четврта места. У овом тренутку, два кола прије kraja Првенства, заузимамо друго место које нас директно води у Другу савезну фудбалску лигу. Био бы то, не сумње велики успјех не само Грбља већ и шире регије

тешко би било говорити о било каквој градњи стадиона. То је најбољи доказ да мјештани Грбља воле свој клуб.

• Без обзира на ранг такмичења, очекујете ли да утакмице у наредној сезони играте на свом новом стадиону?

- Морам и на овај начин захвалити несебичној и искреној помоћи свим мјештанима Грбља који су много урадили за свој клуб. Било би неправедно не споменути и ФК „Бољељ“ јер да није било помоћи људи из Котора велико је питање да ли би данас уопште било и ФК „Грбаљ“. Ту у првом реду мислим на великог фудбалског заљубљеника и пријатеља „Грбља“ Ђуру Перовића. Стадион „Бољељ“ и пратеће услуге без било какве надокнаде користимо готово од оснивања клуба. Жељам је да са свим клубовима без обзира на ранг такмичења сачувамо добре спортивске односе, онакве какве смо дуго година стварали - завршио је разговор за „Приморске новине“ предсједник клуба Иво Магуд.

Припремио: Драган КЛАРИЋ

ВАТЕРПОЛО

ОДИГРАНО ЧЕТВРТО КОЛО „ЛИГЕ МИРА“

ПРИЛИКА ЗА АФИРМАЦИЈУ МЛАДИХ ИГРАЧА

- Ватерполисти „Будванске ривијере“ своје утакмице играју у Подгорици
- Резултат у другом плану
- Све утакмице у наредном периоду играће се у Подгорици

Прекид у „Јувал“ ватерполо лиги ватерполисти „Будванске ривијере“ дочекали су на одличној, трећој позицији, на којој су били и након првог дијела првенства, при томе обезбиједивши и пласман на финални турнир Купа Југославије, који нажалост, није одигран. Висок рејтинг у европском ватерполу ватерполисти „Будванске ривијере“ потврдили су проласком у четвртфинале Купа побједника Купова Европе. Поменути резултати постигнути су у изузетно тешким условима. Послије прекида првенства у Клубу се није прекидало са радом, додуше ради се по редукованом програму. Челни људи из Клуба били су једни од иницијатора покретања ватерполо „Лиге мира“ која превасходно служи за афирмацију младих играча, као и популаризацију ватерполо спорта у Црној Гори. Нажалост, због многих неспоразума прекинут је рад са младим селекцијама који ће по свој прилици бити настављен у јећном базену у Будви почетком јуна.

За многе љубитеље ва-

терпola у Будви било је изненадаје када су ватерполисти „Будванске ривијере“ одлучили да своје утакмице у „Лиги мира“ играју у Подгорици. О разлогима играња

ну. Знате, кад вам дугогодишњи спортски радник из те средине и уједно функционер у Ватерполо савезу Црне Горе, јавно каже да су његове симпатије према дубровачкој, који су коректни и неоптерећени у сарадњи, али ми смо донијели одлуку да више не идемо у Котор по цијену престанка рада Клуба. Можда је то добро и за „Приморац“ и за наш клуб-рекао је Лјијешевић и наставио: - Играјући „Лигу мира“ у Подгорици као домаћини доносимо афирмацији и развоју овога спорта у спортској Подгорици. Истовремено, то нам је омогућило да упознамо велике спортске ентузијасте и заљубљенike овог спорта. Ако се свemu томе дода да нас је подгоричка публика, европски образована, обrazovana примила, мислим да имамоовољно разлога да убудуће све своје утакмице до изградње нашег базена играмо у Подгорици.

Д. К.

у Подгорици сазнали смо од предсједника Управног одбора ватерполо клуба „Будванска ривијера“, господина Драгана Лјијешевића:

-Нећемо наставити са радом у которском базе-

вачком „Југу“ испред Будве и када на то нико не реагује, то је крај илузија да сте у тој средини добро дошли. Жао нам је због неких нових људи који су дошли на чело которског Клуба и

РУКОМЕТ

КУП РУКОМЕТНОГ САВЕЗА ЦРНЕ ГОРЕ СНАЖАН ОТПОР БУДВЕ

• „Будва“ - „Будућност“ 25:30 (12:16)

Будва, 15. маја
Медитерански спортски центар.

Гледалаца око 400
Судије: Јуковац и Атанасов (оба из Подгорице)

Искључења: Будва 4, Будућност 4

Седмерци: Будва 4-4, Будућност 4

БУДВА: Радуловић, Вукадиновић, Ивановић 8, Калоштро, Руцовић, Милошевић 4, Кнежевић 3, Милановић, Чукић 1, Половић, Зеновић 3, Плавшић 4.

БУДУЋНОСТ: Ристовић, Поповић, Муратовић 8, Д. Ачић 1, Кнежевић, Ђурђић 10, Ф. Ачић, Рогановић, Шаљанин 7, Прелевић 2, Пауновић 3.

Млади рукометаши „Будве“ пружили су снажан отпор искусији и квалиитетној екипи „Будућно-

сти“ из Подгорице у Купу рукометног савеза Црне Горе. И поред пораза од пет голова разлике рукометаша „Будве“ пружили су одличну и веома допадљиву игру, што је преко 400 навијача у сали МСЦ на грађивало аплаузом. Треба рећи да су играчи Будве, и ако у просјеку неупоредиво млађи од подгоричких рукометаша, у појединим тренуцима утакмице водили и са три гола и разлике. Ипак, на крају победа је припала искусији, али и бољој екипи „Будућности“.

Бољи од осталих у домаћој екипи били су Ивановић, Плавшић, Милошевић и Радуловић, док су се код гостију ефикасношћу истакли Ђурђић, Муратовић и Шаљанин.

РЕПЕРТОАР ФИЛМОВА БИОСКОПА „ЗЕТА ФИЛМ“ ЗА ЈУН 1999. ГОДИНЕ

3, 4. и 5. јуна
„Бијело одијело“
домаћи
10, 11. и 12. јуна
„Клопка за родитеље“
комедија
17, 18. и 19. јуна
„Најбољи пријатељ“
драма
24, 25. и 26. јуна
„Кућа дроге“ трилер

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

Због проблема у допремању копија, пројекције филмова одржаваће се, до даљег, само четвртком, петком и суботом.

Уколико дође до сторијирања, остаће датуми предвиђени за пројекције, уз могућност изјаве не другим насловима.

„ЗЕТА ФИЛМ“

У сваком случају у наредном периоду пред руководством кошаркаша „Могрен“ предстоји веома озбиљан посао. Поред рјешавања питања наследника тренера Драговића, руководство клуба треба да пријеси и многа питања везана за стварање играчког кадра за наредну такмичарску сезону, тим прије што се вријеме прелазног рока приближи.

Д.

КОШАРКА

„МОГREN ХТП МИЛОЧЕР“ ОСТАО БЕЗ ТРЕНЕРА

ТИХО ДРАГОВИЋ У „БУДУЋНОСТИ“

Тренер кошаркаша „Могрен ХТП Милочер“ Тихо Драговић потписао је професионални уговор са најбољом кошаркашком екипом у Југославији „Будућности“ из Подгорице. У наредном периоду тренер Драговић провешиће као први сарадник тренера Николића.

Руководство лигаша из Будве веома брзо мора реаговати и у најскорије вријеме решити питање првог тренера.

ФУДБАЛ

КОЛО ПРИЈЕ КРАЈА ПРВЕНСТВА У РЕПУБЛИЧКОЈ
ФУДБАЛСКОЈ ЛИГИ СВЕ РИЈЕШЕНО

ФК „ГРБАЉ“ И ЗВАНИЧНО ДРУГОЛИГАШ

ГРБАЉ: МЛАДОСТ 2:0 (0:0)

Котор, 22. маја
Градски стадион
Гледалаца преко 1000
Судија: Радуловић (Цетиње)

Стријепци: Голуб у 82. (из пенала) и Раде Зец у 85. мин. за Грбаљ

Жути картон: Гајић и Раде Зец (Грбаљ) Рогошић, Радуловић, Ђаковић (Младост)

Црвени картон: Ласић (Грбаљ) и Шофранац (Младост)

ГРБАЉ: Гајић 8, Томановић 7, Даћевић 7, Раде Зец 8, Ласић 6, Николић 9, Кљајевић 8, Микељ 7, Шћепановић 7 (Голуб 7), Ивановић 7 (Перчић) Ратко Зец 8 (Радоњић)

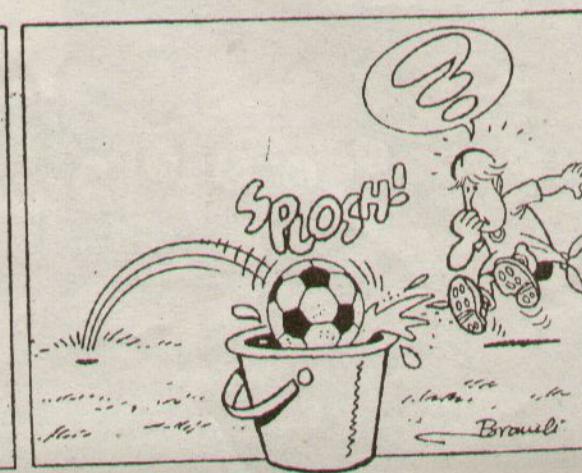
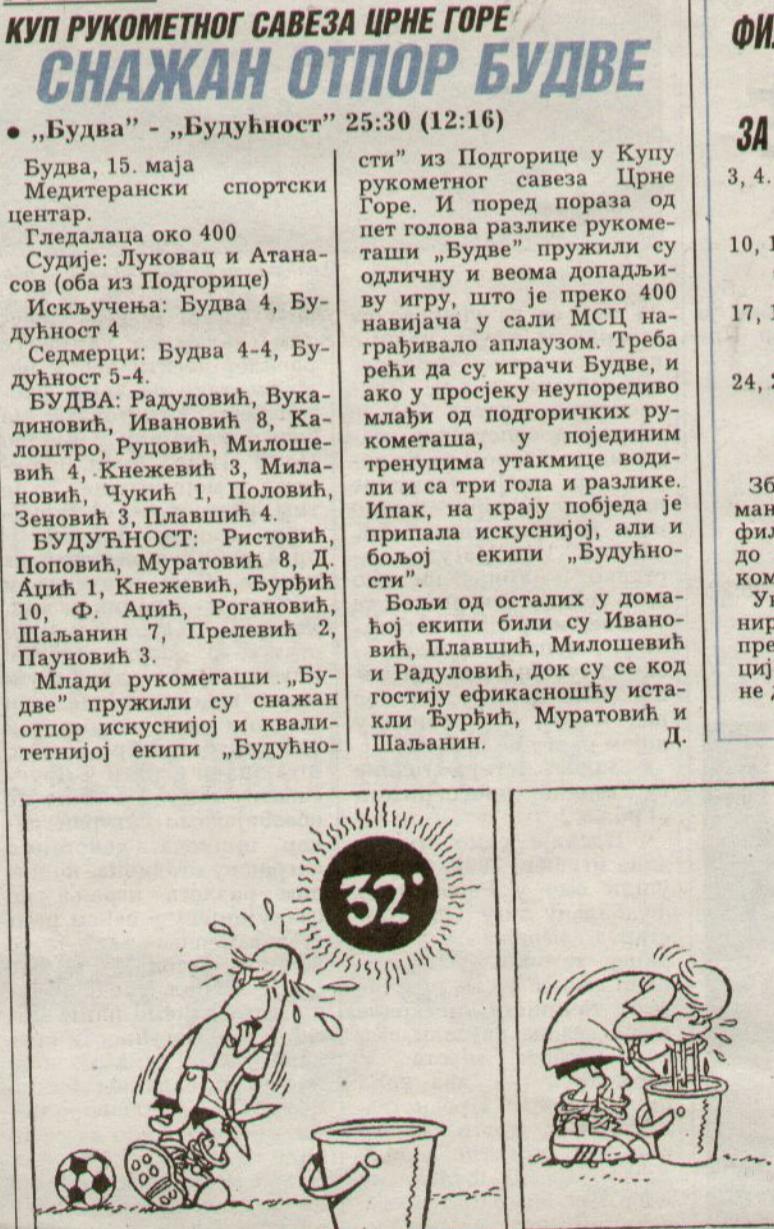
МЛАДОСТ: Раичевић 7, Рогошић 6 (Лекић 6), Кончевић 7, Стаматовић 6, Радуловић 6, Шофранац 5, Кажић 6, Триковић 6, Тишић 6, Ораховац 6, Ђаковић 7.

Дјелеме више нема: фудбалери „Грбаљ“ коло прије краја првенства у регуларној фудбалској „Зетатранс“ лиги остварили су највећи успех од оснивања клуба - пласман у Другу савезну фудбалску лигу. Ни највећи фудбалски ентузијасти прије почетка овогодишњег првенства нису могли ни предпоставити да ће фудбалери Грбаљ на крају првенства заузети друго место и самим тим изборити пласман у савезни ранг такмичења. Послије освајања „друголигашких“ бодова против лидера на табели „Младости“ из Подгорице на градском стадиону у Котору усlijedilo је велико славље играча и навијача Грбаља. Треба рећи да су фудбалери тренера Барца и у јесењем дјелу првенства нанијели први пораз до тада непријесновеној екипи „Младости“ и то на њиховом стадиону, побиједивши их идентичним резултatom 2:0.

Императив побједе у мноме је утицао на сам ток утакмице.

Током читавих 90 минута играчи „Грбаља“ изграли су на терену, створили више изгледних прилика за постизање гола, али у самој завршници ноге су задрхтале нападачима „Грбаља“ тако да се на први погодак чекало читавих 82 минута. Послије играња руком Кажића у свом казненом простору главни судија мече Радуловић оправдан је показао на бијелу тачку. Сигуран рејзитор најстрожије казне био је резервиста Голуб. Тачку на све ставио је бронзог халф Раде Зец голом у 85. минуту. На крају треба рећи да је преко 1000 гледалаца колико се окупило на трибинама Градског стадиона у Котору уживало у одличној игри дводје најбоље екипе у Републичкој фудбалској лиги.

Д.



BODIKO - COMPANY

Uprava - Budva, Jadranски put bb
tel. 086 53 909, 53 910, 44 575

Stovarište - Lastva Gribaljska 53 752

Pozivodnja - Lastva Gribaljska 53 753

Позиводња

Будва

• Производња арматурних мреža
• Производња фета гредица
• Производња грађевинског материјала

• Изградња и продажа пословних објеката

У оквиру BODIKO-COMPANY, preduzeća za proizvodnju, inženjering, ugovornu, ugostiteljstvu i transport

JUGOSLOVENSKO AKCIJONARSKO TURISTIČKO DRUŠTVO

MONTENEGRO EXPRESS - BUDVA



Fax: 086/51-6377 * Tel: 086/51-3888, 51-116 * Telex: 6110 * Ziro račun: 30710-601-4-5262 SFR BUDVA